

HELENA MAŃKOWSKA

KATALOG OFIAROWANYCH RĘKOPISÓW

WSTĘP

Biblioteka Uniwersytecka KUL oddaje czytelnikom do użytku następny fragment inwentarza swoich zbiorów rękopiśmiennych*. Będzie on interesował przede wszystkim tych, którzy zajmują się badaniami nad historią Kościoła Katolickiego w XIX i pierwszej połowie w. XX w Królestwie Polskim, na terenach ziem wschodnich dawnej Rzeczypospolitej, włączonych w granice imperium rosyjskiego, jak również na terenie całego, olbrzymiego państwa carów.

Publikowany inwentarz stanowi zwarty zespół rękopisów otrzymanych w darze od ks. Bronisława Ussasa. Liczy on w naszych zbiorach 86 jednostek rękopiśmiennych i wpływał do biblioteki etapami. Pierwszy fragment tego zespołu przekazał bibliotece w roku 1964, na prośbę ks. Ussasa, ks. prof. Aleksy Petrani. Następna partia, największa, dzięki zapobiegliwości i staraniom zmarłego dyrektora biblioteki śp. O. Romualda Gustawa, wpłynęła w r. 1971 wraz z główną częścią ofiarowanego biblioteczce księgozbioru. W r. 1973 otrzymaliśmy dalszą część zbioru, zaś ostatnia przywieziona została w r. 1977 po śmierci ofiarodawcy, zgodnie z jego intencją.

Zbiory rękopiśmienne ks. B. Ussasa zawierają różnorodne materiały tak pod względem formy, jak i pod względem treści. Większość z nich posiada charakter archiwalny, gdyż w dużej mierze są to kopie i wyciągi ważniejszych i bardziej charakterystycznych dokumentów z archiwów Warszawy, Lublina, Grodna, Wilna, Mińska i Petersburga, sporządzone własnoręcznie przez ks. Ussasa. Oprócz kopii zbiory zawierają sporą ilość oryginalnych brudnopisów, a nawet oryginalnych akt dotyczących kościelnych spraw polskich, które udało się ks. Ussasowi wydobyć z archiwów rosyjskich. W skład zbioru wchodzi również sporą ilość druków, zawierających zarządzenia władz rosyjskich, wydawanych wyłącznie do użytku służbowego. Należy wymienić tu również wycinki prasowe, którymi ks. Ussas uzupełniał swoje zbiory.

Pod względem treści w całym zespole można wyodrębnić trzy grupy.

---

* Por. H. Mańkowska: *Katalog dokumentów Biblioteki Uniwersyteckiej KUL*, „Arch. Bibl. Muz.”, t. 17: 1968, s. 5—28; H. Mańkowska: *Rękopisy z „Archiwum Filomatów”*. Fragment inwentarza zbiorów rękopiśmiennych Biblioteki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, „Arch. Bibl. Muz.”, t. 26: 1973, s. 59—88.

Pierwsza, najobszerniejsza i niejako nadająca ton całemu zespołowi, to rękopisy odnoszące się do dziejów Kościoła w Królestwie Polskim, na kresach dawnej Rzeczypospolitej oraz na terenie Rosji. Odpisy i wyciągi z akt rosyjskich, wykonane przez ks. Ussasa, ukazują nam w całej okazałości politykę caratu wobec Kościoła: ograniczenie jego uprawnień, utrudnianie działalności duszpasterskiej i nauczycielskiej oraz szereg represji, jakie spadły nań po stłumieniu powstań narodowych (listopadowym i styczniowym) w postaci kasaty klasztorów, zamykania kościołów, zsyłki na wygnanie biskupów i księży. Wypisy z akt osobistej kancelarii namiestnika Królestwa Polskiego, generał-gubernatorów Wilna, Kowna, Grodna, Białegostoku, Mińska, zgromadzone w trzydziestu kilku jednostkach, podają wiele tego rodzaju wiadomości.

Do dziejów prześladowań Kościoła Unickiego na terenie diecezji chełmskiej w granicach Królestwa, jak i na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej odnoszą się materiały zawarte w 3 obszernych jednostkach: 756, 757 i 758.

Dalsze jednostki rękopiśmienne tej grupy dotyczą działalności Kościoła Katolickiego na terenie Rosji. Zawierają one oryginalne akta archidiecezji mohylewskiej (fragmenty) z okresu 1805—1923 oraz dokumenty dekanatu petersburskiego z lat 1828—1918. Materiały zawierające dokumenty parafii dekanatu petersburskiego w Carskim Siole, Kronsztacie, Szliselburgu, Pskowie, Jamburgu, Dorpacie, Rewlu, Wyborgu, Nowogrodzie zostały zgrupowane w dwu jednostkach: 777 i 778.

Wśród parafii dekanatu petersburskiego niewątpliwie największym znaczeniem cieszyła się parafia przy kościele św. Katarzyny w Petersburgu. Materiały rękopiśmienne zgrupowane w 9 jednostkach (780, 781, 782, 783, 784, 785, 787, 957, 958) ukazują nam parafię-instytucję, wokół której ogniskowało się życie Polonii petersburskiej. Zawierają one uwierzytelnione kopie przywilejów wydawanych dla kościoła przez Katarzynę II, uwierzytelnione kopie kupna placów i budynków dla sierocińców i szkół, istniejących przy parafii, akta administracyjne kościoła św. Katarzyny z okresu 1824—1922, akta szkół, Towarzystwa Dobroczynności i bractw religijnych. Oczywiście jest to tylko fragment z bogatej dokumentacji tej placówki. Do tej serii dokumentów należy również jednostka zawierająca archiwum ks. Konstantego Budkiewicza, dziekana petersburskiego i proboszcza kościoła św. Katarzyny.

Z kościołem św. Katarzyny związane są również jednostki 957 i 958, zawierające materiały o znalezieniu w podziemiach kościelnych grobu króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, a w nim trumienki ze szczątkami króla Stanisława Leszczyńskiego i przywiezieniu ich do Polski. Wypisy i wycinki prasowe zgromadzone w jednostce 958 mówią o powrocie do Polski zwłok króla Stanisława Poniatowskiego.

Biografie księży pracujących na terenie archidiecezji mohylewskiej, „mizerne reszteciki” archiwum ks. Fryderyka Żyskara (774) o „powstaniu zabajkalskim” i księżach zesłanych po powstaniu styczniowym do Tunki, fragmenty materiałów o ks. arcybpcie E. Roppie i innych, uzupełniają obraz tej archidiecezji, której granice rozciągały się od Bugu aż do wód Pacyfiku.

Do pierwszej grupy zaliczyć też trzeba materiały dotyczące maria-witów, finansowanych przez rząd rosyjski (793), następnie jednostki zawierające materiały o katolickiej Akademii Duchownej w Petersburgu,

jak również tomik historii Kościoła nie znanego autora, opisujący jego dzieje na terenie dawniej polskim, głównie za rządów metropolity Sierżeńcewicza, oraz opracowane przez Chodźko-Borejkę „Wiadomości historyczno-statystyczne o kościołach rzymsko-katolickich...”. Tutaj też wspomnieć należy o fragmencie akt (959) dotyczących Polskiego Instytutu i kościoła św. Stanisława w Rzymie, który rząd carski usiłował sprzedać w latach 80-tych XIX w.

Do drugiej treściowo grupy należą materiały rękopiśmienne dotyczące bezpośrednio ks. Bronisława Ussasa, jego działalności duszpasterskiej i społecznej oraz zainteresowań naukowych. Wymienić tu należy jednostkę o jego pracy duszpasterskiej w Mińsku Litewskim w latach 1919—1920 oraz o rewindykacji kościoła poddominikańskiego z rąk cerkwi prawosławnej (910), materiały o działalności na stanowisku szefa leningradzkiej Ekspozytury Polskiej Komisji Mieszanej Reewakuacyjnej i Specjalnej w latach 1922—1925, następnie — po powrocie do kraju — pracy kapelana u SS. Niepokalanek, czy też kapelana w Miejskim Szpitalu Zakaznym w Warszawie, którego obowiązki pełnił w latach 1945—1957. Działalność społeczną ks. Ussasa ilustruje jednostka 964, zawierająca materiały dotyczące Spółdzielni Mieszkaniowo-Budowlanej „Osiedle na Skarpie” w Warszawie, w której całkowicie bezinteresownie pełnił obowiązki prezesa prawie lat 30.

Z materiałów biograficznych zasługują na uwagę wspomnienia ks. Ussasa o jego latach dziecińczych, gimnazjalnych i uniwersyteckich, następnie o latach pracy w Polsce (912) oraz jego korespondencja z osobami prywatnymi i instytucjami, którym przekazywał swoje zbiory (jednostki 913—914).

Jednostka skupiająca prace naukowe ks. Ussasa (960) zawiera artykuły i recenzje w języku polskim i rosyjskim drukowane, jak również te, które nie zostały opublikowane. Wśród nich znajduje się również najobszerniejsza i najważniejsza praca ks. Ussasa pt. „Z dziejów grabieży i niszczenia polskiego mienia kościelnego w świetle źródeł rosyjskich”, opublikowana w „Przeglądzie Powszechnym” w r. 1936 i zaopatrzona w ogromny wykaz źródeł, który ze względu na swoje rozmiary wogóle nie był drukowany. Do tego samego rodzaju należy jednostka zawierająca materiały o rzekomej bazyliance, matce Makrynie Mieczysławskiej, w której zdemaskowaniu również ks. Ussas posiadał swoją część.

Dla badaczy naukowych bardzo cennym materiałem jest olbrzymia bibliografia licząca 8291 kart bibliograficznych, własnoręcznie wypisanych przez ks. Br. Ussasa, na pasjonujący go przez całe życie temat historii Kościoła Katolickiego łacińskiego i grecko-katolickiego w Rosji. Kilka tysięcy opisów dzieł zawartych w języku rosyjskim i polskim oraz innych, kilka tysięcy pozycji z czasopism polskich takich jak „Kraj”, „Wiadomości Kościelne”, „Przegląd Powszechny”, „Kwartalnik Historyczny”, „Przegląd Historyczny”, „Przegląd Katolicki” oraz rosyjskich „Russkij Archiv”, „Russkaja Starina”, „Kiewskaja Starina”, „Vestnik Zapadnoj Rosii” tworzy prawie kompletny zestaw literatury do badań nad życiem i rozwojem Kościoła Katolickiego w Rosji. W tym ogromnym materiale bibliograficznym ks. Ussas wyodrębnił takie zagadnienia jak: „Polacy i Kościół Katolicki w Rosji”, „Katolicy w Petersburgu”, „Polacy i katolicyzm na Syberii”, „Ateizm”, „Stosunki polsko-rosyjskie”, „Kościół Unicki” czy też zatytułowany po rosyjsku „Polskij vopros”.

Trzecia grupa rękopisów — to materiały zasadniczo nie związane z historią Kościoła. Wymienić tu można podręczniki filozofii i teologii z kolegów jezuickich, rozmyślenia rekolekcyjne, zbiory różności czy też zdekompletowany pamiętnik nie zidentyfikowanej młodej dziewczyny. Cenną pozycją wśród tych materiałów jest oprawna w jeden tomik korespondencja księżnej Heleny Koczubej i jej córki Marii z Aleksandrem Aleksandrowiczem Wasilczykowem, dyplomata, wielkim znawcą i miłośnikiem sztuk pięknych, zwłaszcza malarstwa, autorem słownika portretów rosyjskich.

Rękopisy zgromadzone w tym zespole obejmują chronologicznie okres od XVII do XX wieku włącznie. Wiek XVII reprezentowany jest tylko przez jeden rękopis (801), z wieku XVIII posiadamy 7 jednostek. Główna część zbiorów pochodzi z wieku XIX, oczywiście tylko tematycznie, gdyż odpisy sporządził ks. Ussas w wieku XX, już po pierwszej wojnie światowej. Natomiast oryginalne akta, a także wszystkie urzędowe druki pochodzą z lat, w których rozgrywały się omawiane w nich wypadki. Wycinki z prasy polskiej dotyczące stosunków między Kościołem i państwem w Polsce i ZSRR pochodzą z ostatnich lat naszego wieku, zaś w korespondencji znajdują się listy z r. 1977, a więc roku śmierci ks. Ussasa.

Dominującym językiem tego zespołu jest język rosyjski. Wszystkie pisma i akty prawne były redagowane w języku państwowym. Tylko niektóre z nich są dwujęzyczne, to znaczy posiadają tekst rosyjski i polski. Drugim językiem jest język polski. Występuje on nie tylko w korespondencji, pracach naukowych czy literackich, lecz także w aktach kościołów dekanatu petersburskiego, aktach archidiecezji mohylewskiej i w innych kościołach na terenie Rosji. Parafie katolickie, obsadzone z reguły Polakami, posiadały swoją dokumentację w postaci inwentarzy, protokołów wizyt duszpasterskich i innych, redagowaną w języku polskim. Z dalszych języków wymienić należy łacinę (4 jednostki całkowicie w jez. łacińskim, w innych występuje sporadycznie), następnie francuski i niemiecki. W zbiorze znajduje się kilka jednostek, w których występują wszystkie w/w języki.

Układ i kolejność jednostek w publikowanym inwentarzu nie jest konsekwentna i całkowicie logiczna. Materiały o tym samym charakterze powtarzają się, nie istnieje ciągłość numeracji dla całego zespołu, numeracja jest skacząca. Stan ten wytworzył się wskutek stopniowego napływu materiałów rękopiśmiennych. Na początku wstępu zostało zaznaczone, że wpływały one do biblioteki na przestrzeni kilkunastu lat. Największa część została przekazana w r. 1971 i od niej rozpoczęto wpisywanie do inwentarza opracowanych materiałów. Rękopisy, które wpływały w następnych latach, zostały zarejestrowane kolejno za innymi, które w międzyczasie weszły w skład naszych zbiorów. Zasadniczy układ rękopisów w tym zespole przedstawia się w sposób następujący: na pierwszym miejscu umieszczone zostały jednostki dotyczące Kościoła łacińskiego i grecko-katolickiego w Królestwie Polskim, w następującej kolejności uszeregowano materiały do dziejów obu kościołów na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej, dalej umieszczono rękopisy dotyczące Kościoła Katolickiego na terenach rdzennej Rosji. Jednostki biograficzne ks. Ussasa zostały zarejestrowane po materiałach historycznych, zaś papiery przywiezione po jego śmierci — na końcu.

Wszystkie materiały rękopiśmienne przekazywane przez ks. Ussasa zostały przez niego uporządkowane i ułożone według pewnego planu. W miarę możliwości starano się zachować układ rękopisów nadany im przez właściciela, wprowadzając jednak pewne, konieczne przegrupowania. Nie zmieniono natomiast zupełnie ułożenia bibliografii, zachowując całkowicie układ nadany jej przez autora.

Przy cytowaniu tytułów, dokumentów, pism, wydawnictw w języku rosyjskim posługiwano się metodą transliteracji, podając jednak w polskim brzmieniu nazwiska osób znanych na terenie Polski.

Wykaz alfabetyczny osób, miejscowości i haseł przedmiotowych powinien ułatwić poszukiwanie interesującego (danego badacza) materiału.

738

Ros., pol., franc. 1820—1846. 36 × 22,5 cm. i mniej. K. 138 w tym 2, 22, 28, 50, 71, 99, 121, 122 nie zapisane. Nie opr.

Kopie akt z osobistej kancelarii namiestnika cesarskiego w Królestwie Polskim odnoszące się do spraw Kościoła i duchowieństwa rzymsko-katolickiego na terenie Królestwa w latach 1820—1846.

1. List arcybiskupa warszawskiego Stefana Hołowczyca do cesarza Aleksandra I z zapewnieniem wierności i lojalizmu. K. 1—2.

2. Prośba ks. Ignacego Szynglarskiego, kapelana korpusu Dwernickiego, skierowana do Rządu Narodowego w czasie powstania listopadowego, o przyznanie mu wakującej kanonii-scholasterii przy metropolitalnym kościele warszawskim. K. 3—4.

3. Opinie władz rosyjskich o sposobie myślenia i zachowania się biskupów polskich w czasie powstania 1831 r.:

a) Wykaz biskupów Królestwa z krótką opinią, przesłany namiestnikowi przez wojennego generał-gubernatora Stroganowa. K. 5—7.

b) Raport Stroganowa o biskupie krakowskim Skórkowskim, płockim Prażmowskim, lubelskim Dziecielskim i augustowskim Manugiewiczem. K. 7v—8.

c) Ks. Adam Prażmowski, biskup płocki. K. 9—11.

d) List do księcia namiestnika od biskupa augustowskiego Mikołaja Manugiewicza (29.XI.1833). K. 12.

e) Ks. Karol Skórkowski, biskup krakowski. K. 13—16.

4. Ks. Stanisław Choromański, arcybiskup warszawski 1836—1838:

a) Listy bpa Choromańskiego do cesarza Mikołaja I i wielkiego księcia Michała w sprawie reaktyfikowania wydziału teologicznego na Uniwersytecie Warszawskim wraz z projektem ustawy uporządkowania studiów teologicznych w Królestwie. K. 17—20.

Dokumenty te ogłosił drukiem ks. Aleksy Petrani: „O staraniach biskupa Choromańskiego utworzenia wydziału teologicznego przy Uniwersytecie Warszawskim”, *Prawo Kanoniczne* 5 (1962) nr 5—4 s. 83—90.

b) Opinie władz rosyjskich o lojalności i oddaniu rządowi biskupa Choromańskiego. K. 21.

c) Pismo w sprawie prośby krewnych zmarłego biskupa Choromańskiego o przekazanie im jego mienia spadkowego. K. 23—24.

5. Sprawy księży benonitów. K. 25—27.

6. O zakazie przyjazdu bez pozwolenia do Królestwa z „Państwa Rosyjskiego” księży rzymsko-katolickich i zajmowaniu przez nich jakichkolwiek urzędów kościelnych. K. 29—30.

7. Prośba o zatwierdzenie tekstu tablicy pamiątkowej, umieszczonej w kościele św. Jana, odrestaurowanego ze szczodrości cesarza Mikołaja I. K. 31—32.

8. Doniesienie reformata, ks. Michała Trębickiego z dn. 15.VI.1839 r. o przechowywaniu w klasztorach w Wągrowie, Siennicy i Włocławku broni oraz zakazanej literatury. K. 33—34.

9. Rozporządzenia dotyczące księży przechodzących na prawosławie. K. 35—38.

10. Meldunek z 19.VIII.1841 r. warszawskiego wojennego generał-gubernatora do namiestnika Królestwa Polskiego o staraniach przewodniczącego Senatu m. Krakowa, kanonika kapituły krakowskiej ks. Szyndlera o pozwolenie na przyjazd do Warszawy i przedstawienie go cesarzowi. K. 39—40.

11. Sprawa ks. Michała Lecherta, oficjała kaliskiego, podejrzanego o niełajalność wobec rządu w czasie powstania listopadowego. K. 41—42.

12. Sprawa zniesienia przez kapitułę krakowską 4 kanonii. Raporty i badania tej sprawy przez senatora Pisarewa, głównego dyrektora i przewodniczącego komisji do spraw wewnętrznych i duchownych, przesłane namiestnikowi. 11.XII.1840—31.I.1841. K. 44—47.

13. Raporty tajnego radcy Strożenki z 12 i 25.III.1846 r. o wyjeździe z Krakowa w czasie ruchów rewolucyjnych do Wiednia biskupa Łętowskiego, jego powrocie do Krakowa i Kielc oraz jego wiernopoddańczych odezwach do ludności diecezji. K. 48—49.

14. Korespondencja (1841—1842) pomiędzy ministrem spraw wewnętrznych Rosji hr. Sergiuszem Stroganowem a namiestnikiem Królestwa Polskiego ks. Paskiewiczem w sprawie wyjazdu biskupów polskich do Petersburga w celu zapoznania się z organizacją Kościoła w imperium rosyjskim:

a) Wizyta w Petersburgu biskupów: Straszynskiego z diecezji augustowskiej i Tomaszewskiego z diecezji kujawsko-kaliskiej. K. 52—53.

b) Wizyta w Petersburgu biskupa płockiego Pawłowskiego i sufragana kujawsko-kaliskiego Goldmana. K. 53v—56.

c) Wizyta w Petersburgu biskupa lubelskiego Wójcickiego i sufragana płockiego Fijałkowskiego. K. 56—58.

15. Ks. Antoni Fijałkowski, arcybiskup warszawski 1844—1861.

a) Krótkie notatki biograficzne. K. 60—62.

b) „Dokładna zapiska” z maja 1840 r. o wysunięciu przez biskupa Pawłowskiego kandydatury kan. ks. A. Fijałkowskiego na stanowisko biskupa sufragana płockiego. K. 63.

c) Wybór sufragana płockiego bpa A. Fijałkowskiego przez kapitułę warszawską administratorem archidiecezji warszawskiej, po śmierci bpa Chmielewskiego. K. 64—67.

d) Wysunięcie przez arcybpa Fijałkowskiego w r. 1857 kandydatur: na biskupa sufragana warszawskiego bpa Tadeusza Łubieńskiego, dotychczasowego sufragana kujawsko-kaliskiego, na sufragana łowickiego ks. Ludwika Gruszeckiego, kanonika kolegiaty łowickiej oraz opinia rządu o tych kandydatach. K. 68—70.

e) Pismo namiestnika z 2.VIII.1857 r. do głównego dyrektora państwowej komisji spraw wewnętrznych i duchownych z poleceniem przekonania arcybpa Fijałkowskiego o konieczności wysunięcia innych kandydatur, gdyż tak bp Łubieński, jak ks. Gruszecki nie posiadają zaufania rządu i na tych stanowiskach zatwierdzeni być nie mogą. K. 72—73.

16. Ks. Jan Marceł Gutkowski, biskup podlaski:

a) Akta Rady Najwyższej Narodowej i Rządu Narodowego. Raport Joachima Lelewela z dn. 26.I.1831 r. „dotyczący J.W.J.X. Gutkowskiego Biskupa o nieokazywanie zyczliwości terażniejszej sprawie Narodowej obwinionego” oraz usunięcie go od zarządzania diecezją. K. 74—75.

b) Pismo namiestnika Królestwa Polskiego z 21.XI.1835 r. z przedłożeniem władzom rosyjskim przez ks. Edmunda Gontkowskiego, kapelana biskupa Skórkowskiego, kopii korespondencji bpa Gutkowskiego z rządem, przesłanej biskupowi Skórkowskiemu z prośbą o wysłanie jej do Rzymu. K. 76—77.

c) „Notatka w sprawie biskupa Gutkowskiego na podstawie aktów Arch. Sekr. Stanu Król. Pol. przez dyrektora W. Suchodolskiego w Petersburgu w r. 1923 sporządzona. „Delo o wysyłce podlaskiego episkopa Gutkovskago v Mogilevskuju gub. 1840 g. Nr 7”. K. 78—83.

d) Krótkie streszczenie korespondencji od 24.IV do 16.VI.1840 r. pomiędzy namiestnikiem Królestwa Polskiego a ministrem spraw wewnętrznych Rosji w sprawie wywiezienia bpa Gutkowskiego do guberni mohylewskiej i osadzenie go w Jezioranach, w klasztorze kanoników regularnych, oraz dziennik prowadzony przez majora żandarmerii Powalo-Szwejkowskiego, eskortującego biskupa na miejsce przeznaczenia. K. 84—93.

17. Zatwierdzenie ks. Radziszewskiego w końcu 1843 r. na stanowisko administratora diecezji podlaskiej. K. 94—95.

18. O tajnych spotkaniach księży z guberni lubelskiej z arcybiskupem lwowskim Pistkiem w czasie jego duszpasterskich wizyt w przygranicznych parafiach. K. 96—97.

19. O zapraszaniu na uroczystości w rzym.-kat. Akademii Duchownej w Warszawie duchowieństwa prawosławnego. K. 100—101.

20. „Pamiętnik Religijno-Moralny” i wynagrodzenie redaktorów pisma za lojalność wobec cara i rządu. 1846—1854. K. 102—106.

21. Sprawa ks. Jana Dekerta:

a) „Dokładnaja zapiska” z 22.VII.1845 r. o nieprzyjaznej rządowi działalności ks. Dekerta oraz zapobieżenie jego wpływom przez usunięcie go z zajmowanego stanowiska. K. 108.

b) List ks. Dekerta do radcy stanu Kozłowskiego z usprawiedliwieniem się ze stawianych mu zarzutów. K. 110—114.

22. „Dokładnaja zapiska” z 19.II.1844 r. o wyjaśnieniach danych biskupowi lubelskiemu Wójcowskiemu w czasie jego pobytu w Warszawie w sprawie przechodzenia na katolicyzm z prawosławia osób, które przedtem przeszły z katolicyzmu na prawosławie. K. 116.

23. Pismo radcy stanu Kozłowskiego z dn. 4.I.1845 r. o konieczności przebywania biskupów w swoich diecezjach w myśl zarządzeń państwowych i kościelnych, z których oni często wyłamują się. Czyni to zwłaszcza biskup płocki Pawłowski, przebywający stale w Warszawie i użyczający swego mieszkania na tajne posiedzenia z innymi biskupami oraz wywierający zły wpływ na arcybiskupa warszawskiego, swego byłego sufragana, Fijałkowskiego. K. 117—118.

24. „O sopričisleni pervago Prelata Varšavskoj Diocezii Kotovskago k kavaleram ordena Sv. Stanislava 1-oj stepeni”. K. 120.

25. O wstawiennictwie namiestnika Królestwa Polskiego za biednymi krewnymi zmarłego biskupa sufragana łowickiego Antoniego Kotowskiego. K. 123—124.

26. O wiernopoddańczym nastawieniu biskupów w ich listach pasterskich kierowanych do podległego im duchowieństwa. K. 125—126.

27. Projekty reorganizacji urzędów do spraw wyznań w Królestwie Polskim w celu uzależnienia Kościoła rzymsko-katolickiego od centralnych urzędów rosyjskich. K. 127—138.

Kopie zostały wykonane przez ks. Bronisława Ussasa w okresie międzywojennym z akt przechowywanych w Archiwum Akt Dawnych w Warszawie. Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

739

Ros., pol. 1847—1911. 26×22,5 cm i mniej. K. 103, w tym 4, 12, 22, 42, 76, 88 i 100 nie zapisane. Nie opr.

Kopie akt z osobistej kancelarii namiestnika carskiego w Królestwie Polskim oraz urzędu generał-policmajstra odnoszących się do Kościoła i duchowieństwa rzymsko-katolickiego na terenie Królestwa w latach 1847—1911.

1. Wyciąg z zarządzeń biskupów odnoszących się do nabożeństw za zmarłych członków rodziny cesarskiej oraz rezygnacja biskupa Łętowskiego z zarządzania diecezją kielecką. K. 1—3.

2. Audyencja u cesarza Mikołaja I arcybiskupa warszawskiego Fijałkowskiego, biskupa sufragana kujawsko-kaliskiego Goldmana, biskupa metropolity mohylewskiego Hołowińskiego, biskupa wileńskiego Żylińskiego i łucko-żytomierskiego Borowskiego. K. 5—11.

3. Donos na administratora diecezji kieleckiej ks. Majerczaka. K. 13—14.

4. Prośba ks. Ulidowicza, infulata kapituły zamojskiej, o wynagrodzenie mu kosztów poniesionych przy restauracji zabudowań kościelnych przez podniesienie go do godności biskupiej w diecezji augustowskiej. K. 15—18.

5. Sprawa wprowadzenia w Królestwie Polskim w kościołach rzymsko-katolickich oficjum do Przenaj. Krwi J. Chrystusa, nakazane bullą papieską oraz sprawa ogłoszenia nowych świętych z zakonu reformatów w/g dekretu papieskiego, co min. spraw wewnętrznych uważa za niewskazane. K. 19—21.

6. Sprawa ogłoszenia bulli papieskiej o dogmacie Niepokalanego Poczęcia N.M.P. i uroczystości z tym związanych. K. 23—24.

7. Raport Muchanowa z 7.X.1856 r. o wmurowaniu tablicy pamiątkowej z konsekracji nowo wybudowanego kościoła na Mokotowie, odbywającej się w dzień koronacji cara Aleksandra II. K. 25—26.

8. Raport Muchanowa z 20.II.1858 r. o konieczności wynagrodzenia kanonika kapituły warszawskiej ks. Naruszewicza pensją rocz. w wysokości 1500 rbs. K. 27—30.

9. Raport Muchanowa z 2.IV.1865 o ks. Julianie Zdzitowieckim, administratorze parafii św. Aleksandra w Warszawie, mającym związki ze zbiegłymi za granicę księżmi z tej parafii. K. 31—32.

10. Sprawa ks. Tomasza Kulińskiego, kanonika kolegiaty w Kielcach. K. 33—34.

11. Biskup Paweł Rzewuski, administrator archidiecezji warszawskiej i jego deportacja w głąb Rosji do Astrachania. K. 35—45.

12. Ks. kanonik Michał Nowodworski i wywiezienie go w głąb Rosji, do miasta Czedyń w guberni permskiej. K. 46—51.

13. Doniesienie do władz rosyjskich na biskupa podlaskiego Benjamina Szymańskiego przez ks. Józefa Wojtkowskiego. K. 52—53.

14. Wywiezienie w r. 1869 w głąb Rosji biskupa augustowskiego Konstantego Ireneusza Lubieńskiego. K. 54—70.

Materiały do tego zagadnienia wykorzystał ks. Aleksy Petrani w rozprawie „O wywiezieniu biskupa Konstantego Ireneusza Łubieńskiego z Sejnu w 1869 r.”, *Nasza Przeszłość* 27 (1967) s. 215—233.

15. Opinia władz rządowych o księżach: Teofilu Jabłonowskim, Feliksie Michałowskim, Janie Leskim, Franciszku Brzeskim, Ignacym Ostrowskim i Kazimierzu Ryszkiewiczzu. K. 71—76.

16. Materiały dotyczące obsadzania stolic biskupich w Królestwie Polskim w latach 1880—1902 oraz opinie rządu o kandydatach na biskupów. K. 77—95.

Część tych dokumentów wykorzystał ks. Aleksy Petrani w pracy „W sprawie obsadzania stolic biskupich w zaborze rosyjskim (1880—1883)”, *Prawo kanoniczne* 5 (1962) nr 1/2, s. 149—166.

17. Zakaz manifestacji w czasie przyjazdu biskupa na wizytację parafii. K. 96.

18. Pismo administratora diecezji sejneńskiej ks. Antonowicza do gubernatora suwalskiego z dn. 4.II.1907 r. o zastrzeniu się stosunków w diecezji z powodu tarć narodowościowych pomiędzy Polakami i Litwinami oraz trudnościach z tego powodu we wprowadzeniu reformy liturgicznej. K. 97—98.

19. Pismo warszawskiego gen.-gubernatora z 13.IV.1909 r. o rozporządzeniu ministra spraw wewn. w sprawie przenikania na ziemie cesarskie członków zakonu jezuitów. K. 99.

20. Protokół oraz wykaz akt zabranych w czasie rewizji w Kurii Archidiecezjalnej Warszawskiej w dniu 14.VI.1911 r. przeprowadzonej przez urządника ministerstwa spraw wewnętrznych Koszki. K. 101—102.

21. Wycinek z gazety „Goniec Poranny” z 11.XII.1911 r., nr 310 z artykułem: „Misja p. Tiażelnikowa”. K. 103.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

740

Ros., pol. 1832—1834. 36×22,5 cm i mniej. K. 30, w tym ostatnia nie zapisana. Nie opr.

Odpisy z akt osobistej kancelarii namiestnika Królestwa Polskiego dotyczące wydania w okresie powstania listopadowego przez ks. Gołębiowskiego książki pt. „Zgodność i różność między Wschodnim i Zachodnim Kościołem”.

1. Prośba Izraela Weinenberga o audiencję u namiestnika. K. 2v.

2. Raport pułkownika Storożenki o dokonaniu oceny przez komisję książki „Zgodność i różność...” i stwierdzeniu jej szkodliwości dla prawosławia. K. 3.

3. Pismo namiestnika z 18.XI.1832 r. do dziekana prawosławnych cerkwi i klasztorów w Królestwie Polskim protojereja Teofila Nowickiego z poleceniem przeprowadzenia dokładnego zbadania książki „Zgodność i różność...” wydanej przez ks. Gołębiowskiego. K. 4.

4. Raport komisji z 8.VIII.1833 r. z oceną książki i zaleceniem wycofania jej ze sprzedaży z powodu zawartych w niej ustępów obrazających Rosję i wiarę prawosławną. K. 5—12.

5. Pismo namiestnika Królestwa Polskiego do ministra spraw wewnętrznych z 28.IX.1833 r. z zawiadomieniem o skonfiskowaniu książki z powodu jej szkodliwości. K. 13.

6. Raport głównego dyrektora państwowej komisji spraw wewnętrznych i duchownych z 23.VIII.1833 r. do namiestnika o wykonaniu jego rozkazów

i zwolnieniu ks. Gołębiowskiego ze stanowiska nauczyciela w Szkole Obwodowej przy ul. Królewskiej w Warszawie. K. 14r.

7. Pismo namiestnika z 28.IX.1833 do wojennego gubernatora gen. Pankratiewa z poleceniem przeprowadzenia dokładnego śledztwa w sprawie wydania książki „Zgodność i różność między Wschodnim i Zachodnim Kościołem”. K. 14v—15r.

8. Pismo głównego dyrektora i przewodniczącego rządowej komisji spraw wewn. i oświecenia publicznego hr. Stroganowa z 21.X. 1833 r. do księcia namiestnika zawiadomieniem o wydaniu zarządzenia wszystkim administratorom diecezji o konfiskowaniu tej książki i przysłaniu znalezionych egzemplarzy do komisji rządowej oraz o skonfiskowaniu wszystkich druków wydanych w okresie powstania i znajdujących się w bibliotekach. K. 15v—16r.

9. Raporty z przesłuchania ks. Józefa Gołębiowskiego i Seweryna Siennickiego. K. 16v—25r.

10. Pismo ministra spraw wewn. z 12.X.1833 r. do gubernatora mińskiego zawiadomieniem o książce i jej szkodliwości oraz poleceniem, by zwalczać jej rozpowszechnienie na ziemiach dawniej polskich, a dziś przywróconych cesarstwu. K. 26—27.

11. „Dokładnaja zapiska” wojennego gubernatora Warszawy z 11.II.1834 r. dla księcia namiestnika, podająca treść zeznań ks. Gołębiowskiego i Siennickiego. K. 28—29r.

12. Pismo księcia namiestnika do wojennego gubernatora z 14.V.1834 r. z poleceniem zawiadomienia ks. Gołębiowskiego, że jest zdziwiony, iż ks. Gołębiowski pozwolił sobie na wydanie książki z zuchwałymi wypowiedziami przeciw Rosji i wierze prawosławnej, a w dodatku jest tak bezczelny, że prosi o wynagrodzenie za skonfiskowane egzemplarze, posadę i finansowe wsparcie. K. 29v.

Dokumenty te wykorzystał ks. Aleksy Petrani w artykule „Dzieje pewnej książki”, ogłoszonym w czasopiśmie *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* 17 (1968) s. 241—253.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

741

Ros., franc. 1833—1865. 36,5×22,5 cm. K. 16, w tym 12-ta nie zapi-sana. Nie opr.

Odpisy akt z osobistej kancelarii namiestnika Królestwa Polskiego oraz urzędu generał-policmajstra w sprawach księży oskarżonych o zdradę stanu po powstaniu listopadowym i styczniowym.

1. Akta dotyczące ks. Jana Onaszko. K. 1—4.

2. Pisma warszawskiego generał gubernatora o przeniesienie do twierdzy w Bobrońsku ks. prałata Antoniego Białobrzeskiego, archidiacona kapituły metropolitalnej warszawskiej. K. 5—6.

3. Akta dotyczące ks. Albina Dunajewskiego, poszukiwanego przez policję jako ważnego człowieka w departamencie spraw zagranicznych Rządu Narodowego w powstaniu styczniowym. K. 7—14.

4. Pismo o zakazie odprawiania nabożeństw przez księży zesłanych w głąb Rosji za przestępstwa polityczne oraz wypełniania innych obowiązków kapłańskich bez pozwolenia ministra spraw wewn. K. 15—16.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

742

Pol., ros. 1845—1847. 36×22,5 cm. K. 66, w tym 27—30, 58—60, 66 nie zapisane. Nie opr.

Odpisy z akt osobistej kancelarii namiestnika Królestwa Polskiego dotyczące ks. Bonawentury Butkiewicza, rektora rzym.-kat. Akademii Duchownej w Warszawie w latach 1842—1862 (z przerwami).

1. Sprawozdanie ks. Butkiewicza z pobytu w Petersburgu w celu zapoznania się z organizacją nauk w tamtejszej rzym.-kat. Akademii Duchownej. K. 1—26.

2. Spostrzeżenia ks. Butkiewicza o Kolegium rzymsko-katolickich kościołów w Rosji i organizacji Kościoła na terenie cesarstwa. K. 37—57.

3. Starania ks. Butkiewicza o nominację na biskupa augustowskiego po śmierci bpa Pawła Straszyńskiego (21.VI.1847). K. 61—65.

Materiały z pobytu ks. Butkiewicza w Petersburgu wykorzystał ks. Aleksy Petrani w rozprawie „Wizyta ks. Butkiewicza w Petersburgu”, *Polonia Sacra* 9 (1957) s. 353—363.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

743

Ros., pol. 1838—1851. 26×22,5 cm i mniej. K. 10. Nie opr.

Kopie i streszczenia akt z osobistej kancelarii namiestnika cesarskiego w Królestwie Polskim dotyczące domów poprawczych dla duchowieństwa rzymsko-katolickiego.

1. Projekt wybudowania w Minusińskim Kraju (Syberia) specjalnego więzienia dla księży przestępców tak politycznych, jak też innych. K. 1—2.

2. Sprawa ukarania 5 specjalnie krnąbrnych i nieposłusznych księży w Instytucie Poprawczym dla księży w Liszkowie (tzw. Dom Demerytów) w diecezji augustowskiej. K. 3—10.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

744

Ros. 1845—1853. 35,7×22,5 cm i mniej. K. 16, w tym 8 i 15 nie zapisane. Nie opr.

Odpisy z akt tajnego archiwum namiestnika Królestwa Polskiego dotyczące ks. Adama Lidike.

1. Biografia ks. A. Lidike. K. 2—4.

2. Pismo ministerstwa oświecenia publicznego mianujące ks. Lidike członkiem warszawskiego komitetu cenzury. K. 6—7.

3. Pisma w sprawie pozwolenia księdzu Lidike na wyjazd za granicę dla poratowania zdrowia, następnie w sprawie przedłużenia tego terminu i uwolnienia go ze wszystkich zajmowanych stanowisk. K. 10—14.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

745

Ros. 1866—1868. 35,8×22,5 cm i mniej. K. 43. Nie opr.

Kopie księgi posiedzeń Komitetu do Spraw Królestwa Polskiego w sprawach Kościoła rzymsko-katolickiego.

1. „Żurnal Komiteta po delam Carstva Palskago. 22 i 25 oktjabrja i 7 Nojabrja 1866 goda. No 47-oj”. K. 1—13.

Ustalenie nowych norm kontaktów z papieżem w sprawach wiary i sumienia po zerwaniu stosunków z Watykanem i unieważnieniu przez Rosję konkordatu w r. 1847.

2. „Żurnal Komiteta po delam Carstva Polskago 3-go i 26-go Fevralja 1868 goda. No 11”. K. 14—43.

Ustalenie organizacji urzędów i ostatecznych form zarządzania życiem religijnym w Kościele rzym. kat. w Królestwie Polskim oraz poddanie go w całkowitą zależność od centralnych urzędów rosyjskich.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

746

Ros., pol. 1864. 35,5×22 cm i mniej. K. 72, w tym 6 i 72 nie zapisane. Nie opr.

Dekrety cara Aleksandra II o kolatoriach kościelnych i kasacie klasztorów w Królestwie Polskim za udział w powstaniu styczniowym.

1. Dekret o kolatoriach z 26.VII.1864 r. K. 1—6.

2. Dekret o klasztorach z 8.XI.1864 r. K. 7—24.

3. Przepisy dodatkowe do „ukazu” z 8 XI 1864 r. K. 25—68.

4. Formularz protokołu przy zamykaniu klasztorów. K. 69—72.

Zbiory ks. Ussasa. Dar 1971.

747

Ros. 1864—1881. 35,5×22 cm. K. 36. Nie opr.

„Soderżanie żurnalow Komiteta po delam Car[stva] Polskago s 1864—1881 g. odnosjaščichsja k r[imsko]-kat[oličeskim] duchov[nym] učreždenijam”.

Rejestr rozporządzeń Komitetu do Spraw Królestwa Polskiego z 1864—1881 r. odnoszących się do rzymsko-katolickich instytucji.

Rękopis składa się z 16 składek zszytych niemi, wyrwanych z większej całości.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

748

Ros., pol. 1837—1917. 37,2×23 cm i mniej. K. 56, w tym 12, 20, 24 i 52 nie zapisane. Nie opr.

Kopie akt z archiwów rosyjskich dotyczące kasaty klasztorów i kościołów rzymsko-katolickich w Królestwie Polskim i północno-zachodnich guberniach cesarstwa rosyjskiego.

1. Sprawa zmaknięcia klasztoru karmelitów bosych w Warszawie. K. 1—4.

2. Pismo namiestnika Królestwa Polskiego z dnia 7.IV.1839 r. do ministra spraw wewnętrznych o wyjednanie u cesarza pozwolenia na obsadzenie księży reformatów przy nowo wybudowanym kościele we wsi Smolany, należącej do majątku Szejpiszki w guberni augustowskiej. K. 5—6.

3. Raport z 15.I.1845 r. rządowej komisji spraw wewnętrznych i duchownych złożony namiestnikowi Król. Pol. o niemoralnym i gorszącym trybie życia księży tak zakonnych, jak i świeckich oraz tłumaczenie z jęz. pol. na

jęz. ros. listu pasterskiego administratora warszawskiej archidiecezji bpa A. Fijałkowskiego o rozprzężeniu w klasztorach i przywróceniu dyscypliny zakonnej. K. 7—11.

4. Wykazy diecezji rzymsko-katolickich i klasztorów w Królestwie Polskim podane ministerstwu spraw wewnętrznych przez kancelarię sekretarza stanu Królestwa Polskiego. K. 13—20.

5. Wykaz zgromadzeń zakonnych męskich i żeńskich, kościelnych zakładów naukowych wraz z programem ich nauczania, podany generał-policmajstrowi w Królestwie Polskim przez komisję rządową wyznań religijnych. K. 21—23.

6. Kopie tajnej korespondencji Zjednoczonych Komitetów do Spraw Królestwa Polskiego i Zachodniego Kraju, dotyczącej kasaty klasztorów rzymsko-katolickich w Królestwie Polskim i zachodnich guberniach Rosji po powstaniu styczniowym. Znoszenie klasztorów w Warszawie. K. 25—38m.

7. Przekazanie gmachów klasztoru franciszkanów w Warce na szkołę ewangelicką oraz wyciąg z protokołu Komitetu Ustawodawczego do Spraw Królestwa Polskiego z 3.I.1867 r. w sprawie przekazywania zabudowań i gmachów poklasztornych na cele publiczne. K. 39—30.

8. Wykazy klasztorów męskich i żeńskich w Królestwie Polskim. K. 41—45.

9. Brulion pisma ministra spraw wewnętrznych o przekazywaniu gmachów zniesionego klasztoru kapucynów w Winnicy, guberni podolskiej, władzom wojskowym. K. 46—47.

10. Różne rozporządzenia dotyczące duchowieństwa z zamkniętych klasztorów, ich wyjazdów za granicę i in. K. 48—51.

11. „O zakrytii r[imsko]-kat[oličeskich] monastyrej”. 1884 (głównie o zamknięciu klasztoru dominikańskiego w Klimontowie). K. 53—54.

12. „Svodka postanovlenij Komissii po delam rimsko-katoličeskoj Cerkvi v Rossii, vyrabotanych na zasedanijach 5, 6 i 9 maja 1917 goda”. K. 55—56. Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

749

Ros., pol. 1851—1919. 36,5×22,5 cm i mniej. K. 37, w tym 16, 19, 33 nie zapisane. Nie opr.

Odpisy akt z archiwów rosyjskich dotyczące żeńskich zgromadzeń zakonnych w Królestwie Polskim i zachodnich guberniach Rosji.

1. Dokumenty z kancelarii gubernatora mińskiego o zamknięciu w Mińsku klasztoru ss. benedyktynek i przekazanie kościoła oraz wszystkich zabudowań klasztornych duchowieństwu prawosławnemu. K. 1—14.

2. Dokumenty dotyczące ss. bernardynek z akt osobistej kancelarii namiestnika Królestwa Polskiego:

a) O swarach i nieporządkach w klasztorze ss. bernardynek w Warcie diecezji kujawsko-kaliskiej. K. 16—18.

b) O prośbie Anny Krzyżanowskiej, przełożonej ss. bernardynek w Przasnyszu, na pozwolenie założenia takiegoż klasztoru w Suwałkach wraz z przytułkiem dla sierot, złożonej do cesarza i odmownej odpowiedzi na jej projekt. K. 20—23.

c) Zwrot w r. 1919 przez duchowieństwo prawosławne kościoła i gmachów klasztornych ss. bernardynek w Mińsku Litewskim duchowieństwu katolickiemu. K. 24—33.

3. Krótka historia zgromadzenia ss. miłosierdzia (szarytek) na ziemiach polskich wchodzących w skład cesarstwa rosyjskiego. K. 34—37.
Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

750

Ros. 1902—1904. 30×22,5 cm. K. 42. Opr. karton.
„Spravki o rim[sko]-kat[oličeskich] monastyrach v Privislinskom Kraje”.

Wykazy i informacje o klasztorach rzym.-kat. męskich i żeńskich na terenie Królestwa Polskiego w latach 1902—1904.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

751

Ros., pol. 1910—1913. 35,5×22,5 cm i mniej. K. 26. Nie opr.

Opinie władz rosyjskich o duchowieństwie rzymsko-katolickim i jego działalności na terenie Królestwa Kongresowego. Kopie i streszczenia.

1. Sprawa przeniesienia ks. Serwatowicza z parafii Dąbie. K. 2v.
2. Opinia generał-gubernatora warszawskiego o ks. Pawle Frelka i ks. Antonim Bożko, kandydatach na kanoników kapituły kieleckiej. K. 2v.
3. Opinia o ks. Jackowskim, kandydacie na stanowisko przewodniczącego foralnego konsystorza piotrkowskiego. K. 2v—3.
4. Opinia gubernatora kaliskiego o ks. Wilczyńskim, kandydacie na administratora parafii Wierzchy w powiecie sieradzkim. K. 3r.
5. Opinia gubernatora piotrkowskiego o zakonnikach z klasztoru jasno-górskiego Piotrze Markiewiczu i Wincentym Olszewiczu, kandydatach na stanowisko wikariusza i intendenta tegoż klasztoru. K. 3—4.
6. Opinia gubernatora piotrkowskiego o ks. Fulmanie, kandydacie na stanowisko kanonika kaliskiej kapituły kolegiackiej (późniejszy biskup lubelski). K. 3v—4.
7. Opinia gubernatora siedleckiego o ks. Pajdowskim w sprawie jego ponownej kandydatury na probostwo. K. 4.
8. Opinia o ks. Franciszku Obuchowiczu w związku z jego staraniami o paszport zagraniczny. K. 4—4v.
9. Sprawa wydalonych przez biskupa Zdzitowieckiego 5 zakonników paulinów w Częstochowie. K. 4v—5v.
10. Sprawa ks. Włodzimierza Jakowskiego 4.III.1912—2.I.1913. K. 5v—8.
11. Brudnopis charakterystyki i biskupów i księży diecezjalnych polskich, napisany przez urzędnika do specjalnych poruczeń przy warszawskim generał-gubernatorze po r. 1911. (Zob. notatka ks. Ussasa na k. 11).
  - a) Archidiecezja warszawska — arcbp Popiel i bp Ruszkiewicz. K. 11—12.
  - b) Diecezja płocka — bp Nowowiejski oraz kanonicy płocky ks. Lasocki i Szelażek. K. 13—14r.
  - c) Diecezja kaliska — bp Żdzitowiecki. K. 14v—16r.
  - d) Diecezja kielecka — bp Łosiński. K. 16v.
  - e) Diecezja sandomierska — bp Ryx. K. 17r.
  - f) Diecezja lubelska — bp Jaczewski oraz prałat Koglarski i ks. Nojszewski, rektor seminarium. K. 17v—18.
  - g) Diecezja sejneńska — bp Karaś oraz księza: prałat Antonowicz, Błażkiewicz, kanonik Jałbrzykowski i kanonik Propolanis. K. 19—21.

h) Kopia tego elaboratu wykonana przez ks. Ussasa. K. 22—26. Kopia jest niekompletna, brak w niej s. 3—8 czyli 3 kart.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

752

Ros., pol. 1914—1915. 27×25 cm i mniej. K. 43. Nie opr.

Tajna korespondencja w sprawie lojalności duchowieństwa katolickiego względem władz rosyjskich na terenie Królestwa w czasie I wojny światowej. Biskup kielecki ks. Augustyn Łosiński.

1. Pisma dyrektora departamentu spraw duchownych przy ministerstwie spraw wewnętrznych oraz kancelarii warszawskiego generał-gubernatora do wszystkich gubernatorów w Królestwie z poleceniem sprawdzenia wiadomości podanych w prasie o lojalnej postawie wobec rządu księży katolickich, wyrażającej się w samorzutnie organizowanych nabożeństwach i modlitwach o zwycięstwo oręża rosyjskiego nad Niemcami, pomocy rodzinom żołnierzy wziętych na wojnę, organizacji szpitali itp. oraz odpowiedzi gubernatorów potwierdzających te wiadomości. K. 1—21.

2. Sprawa notatki zamieszczonej w gazecie „Polak-Katolik” 27.II.1915 r., iż w archidiecezji warszawskiej arcybiskup, wskutek dekretu Stolicy Apostolskiej, zarządził modły o pokój. K. 22—25.

3. Korespondencja władz rosyjskich cywilnych i wojskowych w sprawie odznaczenia biskupa kieleckiego Augustyna Łosińskiego orderem św. Stanisława I klasy za jego pełną oddania Rosji postawę w okresie zajęcia Kielc przez wojska austriackie i oddziały polskie, oraz sprawa projektu przeniesienia go do Żytomierza. K. 26—42.

4. Druk ulotny pt. „Biskup Łosiński w walce z ludem i narodem”. K. 43. Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

753

Ros., pol. 1915—1932. 35,5×22,5 cm. K. 9. Nie opr.

Dyplomy orderów nadanych duchownym polskim rzymsko-katolickim przez cara Mikołaja II w r. 1915.

1. Aleksander Kakowski, arcybiskup warszawski, order św. Stanisława I klasy. K. 1.

a) Artykuł przegiw udziałowi kard. A. Kakowskiego w obchodzie 100-lecia powstania listopadowego. 1930. K. 2—3.

b) Wycinek z „Życia Stolicy” z 28 II 1932 r. z fotografią: „Imieniny J.E. ks. kardynała Kakowskiego”. K. 4.

2. Ks. Stanisław Gall, kanonik i regens warszawskiego seminarium duchownego, order św. Stanisława II klasy. K. 5.

3. Ks. Ludwik Gawroński, kanonik kapituły kieleckiej, order św. Stanisława II klasy. K. 6.

4. Ks. Adolf Jełowicki, prałat i sędzia konsystorza warszawskiego, order św. Anny III klasy. K. 7.

5. Ks. Józef Scipio Del-Kamp, kanonik i dziekan siedlecki, order św. Stanisława III klasy. K. 8.

6. Ks. Czesław Sokołowski, regens konsystorza warszawskiego i profesor warszawskiego seminarium duchownego, order św. Stanisława III klasy. K. 9.

Według notatki ks. Ussasa, zamieszczonej na kopercie, w której przechowywał dyplomy, nie zostały one nigdy doręczone właścicielom. Nadane zostały przez cara za obietnicę ewakuacji i opuszczenia Królestwa Polskiego przed nadejściem Niemców w r. 1915. Wyżej wymienieni duchowni nie opuścili kraju i pozostali na swych stanowiskach, wobec czego rząd rosyjski nie mógł im orderów doręczyć. Dekrety nominacyjne pozostały w Departamencie Wyznań Obcych w Piotrogradzie, skąd w r. 1922 dostały się do zbiorów ks. Ussasa „ad perpetuum rei memoriam”.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

754

Ros., pol. po r. 1935. 26×22,5 cm. K. 21. Nie opr.

Wykaz akt z Kancelarii Namiestnika Królestwa Polskiego dotyczących dziejów Kościoła rzym.-kat. na terenie Królestwa w latach 1861—1872, przechowywanych w Archiwum Akt Dawnych w Warszawie, sporządzony przez ks. Br. Ussasa.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

755

Pol. 1958. 29,5×21 cm. Masz. K. 13. Nie opr.

Ks. dr Zbigniew Szostkiewicz: „Ks. Zygmunt Szczęsny Feliński, arcybiskup metropolita warszawski (1822—1895)”. Warszawa 1958.

Krótką biografia.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

756

Ros., pol. 1826—1912. 36,3×22,5 cm i mniej. K. 300. Nie opr.

Streszczenia i odpisy akt z osobistej kancelarii namiestnika Królestwa Polskiego i urzędów rosyjskich do spraw wyznań, dotyczące Kościoła obrządku grecko-katolickiego (unickiego) w Królestwie Polskim. Diecezja chełmska.

1. Opis uroczystych odwiedzin zwłok bł. Jozefata w Białej Podlaskiej przez biskupa chełmskiego Ferdynanda Dąbrowa-Ciechanowskiego w r. 1826. (Z archiwum biskupów chełmskich, wywiezionego w czasie I wojny światowej do Mohylewa). K. 1—6a.

2. Odpowiedź namiestnika Królestwa Polskiego dana prefektowi Kongregacji Propagandy Wiary w sprawie wysłania do Rzymu dla dalszego kształcenia się dwu wychowanków seminarium chełmskiego. K. 7—9.

3. Materiały dotyczące unickiego biskupa chełmskiego Filipa Felicjana Szumborskiego (1830—1851):

a) Korespondencja w sprawie wyjazdu bpa Szumborskiego do Petersburga pomiędzy kancelarią namiestnika Królestwa Polskiego i władzami centralnymi cesarstwa oraz biskupem, z okresu od 29.IV.1840 do 7.III.1841 r. K. 10—35.

b) Dziennik z podróży do Petersburga biskupa F. F. Szumbarskiego 19.VII.1840—31.I.1841 r. K. 36—85.

Dziennik i korespondencję opublikował w streszczeniu ks. Aleksy Petrani: „Dziennik podróży do Petersburga Filipa Szumborskiego, biskupa chełmskiego, z roku 1840”, Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne 13 (1966) s. 269—300.

c) Nakaz władz, by biskup chełmski w czasie przejazdu przez Chełm cara Mikołaja I pozostał w domu i nie organizował żadnych powitań (1847). K. 86—87.

d) Doniesienie przez namiestnika Królestwa Polskiego o niewdzięczności biskupa chełmskiego, który rzekomo opowiada o namawianiu go, w czasie pobytu w Petersburgu do zerwania z unią. Wieści te publikowane przez francuskie gazety, stały się przyczyną oziębienia stosunków z Kurią Rzymską. K. 88—89.

e) Przekazanie przez naczelnego dyrektora państwowej komisji do spraw wewnętrznych i duchownych do kancelarii namiestnika papierów po zmarłym urzędniku od spraw Unii tejże komisji Popowie, zawierających skargi biskupa Szumborskiego na szykany stosowane przez Popowa w stosunku do Kościoła unickiego w diecezji chełmskiej. K. 90—93.

f) Pisma z tajnej kancelarii namiestnika Królestwa Polskiego do cesarza o biskupie Szumborskim, jego wierności unii i cesarzowi, następnie wiadomość o jego śmierci. Dalsze kopie o biskupie Teraszkiewiczu, jego przychylności do projektów rządu złączenia unitów z prawosławiem oraz dotacje dla niego i ks. Pocięja. K. 94—97.

g) Zwolnienie ze stanowiska profesora w rzym.-kat. Akademii Duchownej w Warszawie ks. kan. Pawła Szymańskiego i przeniesienie go na emeryturę, 1841—1844. K. 98—105.

h) Raport komisji śledczej dla namiestnika Królestwa Polskiego o tajnej organizacji pod nazwą „Fraternitas” wykrytej w unickim seminarium duchownym w Chełmie, marzec 1841 r. K. 106—116.

i) Krótkie sprawozdanie ze stanu diecezji chełmskiej, liczba dekanatów, parafii, klasztorów, duchowieństwa, wiernych itp. oraz pisma w sprawie bulli papieskiej o jubileuszu wstąpienia na tron papieża Piusa VII. K. 116a—116j.

4. Materiały dotyczące biskupa chełmskiego w latach 1851—1863 Jana Teraszkiewicza:

a) Raporty gubernatora lubelskiego oraz korespondencja kancelarii namiestnika Królestwa Polskiego o Janie Teraszkiewiczu w związku z wysunięciem jego kandydatury na biskupa-sufragana chełmskiego, 1841—1844. K. 117—127.

b) Biografia biskupa Teraszkiewicza, nieznanego autora, napisana w latach 1910—1912, w czasie walk w Dumie Państwowej o wydzielenie Chełmszczyzny. Brak końca. K. 128—151.

5. Materiały dotyczące unickiego biskupa chełmskiego Jana Kalińskiego (1863—1866). Opinie o nim władz rządowych, skarga na biskupa złożona przez ks. Wójcickiego, aresztowanie i wywiezienie do Wiatki. Śmierć na wygnaniu. K. 152—181.

6. Zaświadczenie wystawione przez bpa Józefa Gagańca o wyświęceniu na kapłana Michała Pocięja w Prieszowie 28.V.1865 r. K. 182—183. Fragment opinii o ks. Rzewskim i jego nieprzychylności do polityki rządu. K. 184.

7. Projekt przyłączenia unitów do prawosławia, przeprowadzonego jako wyraz wdzięczności unitów dla rządu za jego troskę o Kościół unicki (po r. 1863). K. 185—188.

8. Ks. Józef Wójcicki (1866—1867):

a) Własnoręczny list ks. J. Wójcickiego do dyrektora od spraw religii przy namiestniku Król. Pol. z propozycją podjęcia starań doprowadzających do przyłączenia unitów do cerkwi prawosławnej. K. 189—190.

b) Pismo ks. Wójcickiego z dn. 20.IV.1867 r. do naczelnika od spraw

Kościoła unickiego w Królestwie Polskim w kwestii zatrudnienia w chełmskim seminarium duchownym nauczycieli-księży z Galicji lub z głębi Rosji, a usunięcie miejscowych. K. 191—192.

9. Materiały z lat 1868—1869 z okresu rządów diecezją chełmską przez biskupa Michała Kuziemskiego:

a) Pismo biskupa do naczelnika od spraw Kościoła unickiego w Królestwie Polskim w sprawie 11 księży pozbawionych parafii. K. 193—197.

b) Pismo ministra oświaty hr. Tołstoją do gubernatora siedleckiego w sprawie skarg złożonych przez biskupa M. Kuziemskiego o różnego rodzaju szkanach, stosowanych względem niego i Kościoła unickiego przez tegoż gubernatora. K. 198—201.

10. Wykaz zniesionych parafii unickich w diecezji chełmskiej z lat 1750—1867. K. 202—205.

11. Sprawa zwrotu b. cerkwi unickiej w Krasnymstawie, ufundowanej przez królów polskich, następnie przejętej wraz ze wszystkimi uposażeniami przez katolików i Polaków. K. 206—216.

12. O sytuacji w diecezji chełmskiej po ustąpieniu biskupa Michała Kuziemskiego 1871—1874. K. 212—216.

13. Dokument wydany przez bpa przemyskiego Grzegorza Ichimowicza o powołaniu na parafię w Płazowie w dekanacie żółkiewskim ks. Józefata Urbana. (W diec. chełmskiej był proboszczem w Kodniu; w 1874 r. przeszedł na prawosławie). K. 217.

14. Pismo z konsystorza diecezji chełmskiej do proboszcza parafii kryczewskiej Leontija Urbana, aby z powodu niepokoju i zamieszek w parafiach nie wprowadzał w liturgii żadnych zmian i odprawiał nabożeństwa według starego obrządku. K. 218—219.

15. Dekret św. Synodu o przyłączeniu do prawosławia unickiej diecezji chełmskiej i połączenie jej z warszawską diecezją prawosławną 1/13.V.1875 r. K. 220—221. Dekret ten w tłum. na jęz. pol. druk. ks. Edward Likowski: „Dzieje Kościoła unickiego na Litwie i Rusi w XVIII i XIX w.”. Warszawa 1906 t. 2 s. 253—274.

16. Sprawa sprzedaży organów i innych przedmiotów liturgicznych z b. cerkwi unickich. K. 221a—221b.

17. Rozporządzenie o wysyłce starych unickich ksiąg liturgicznych z cerkwi przyłączonych do prawosławia do zarządu gospodarczego świętego Synodu. K. 221c—221d.

18. Bruliony pism ministra spraw wewnętrznych do ministra oświecenia publicznego z listopada 1865 r. o przymusowym nauczaniu w rosyjskich szkołach podstawowych dzieci b. unitów z diecezji chełmskiej-warszawskiej. K. 222—227.

19. Wyciąg z dzieła A. Gradowskiego: „Načala russkago gosud. prava” 1875 t. 1 s. 273: O tolerancji. K. 228—229.

20. Kopia pisma arcybiskupa chełmsko-warszawskiego Leontija do św. Synodu o odznaczenie jego wikariusza i pomocnika w zarządzie diecezją (ks. Popieła) orderem św. Anny I klasy za pracę przy zjednoczeniu unitów z prawosławiem. Grudzień 1880 r. K. 230—231.

21. Kilka słów o kapłanach galicyjskich w diecezji chełmsko-warszawskiej (po r. 1880). K. 232—236.

22. Wycinek z gazety „Galičanin” 4/16.V.1897 r. o stosunku T. Kościuszki do Kościoła unickiego i unitów po powstaniu kościuszkowskim. K. 237.

23. Wykaz księży rzym.-kat. z diecezji lubelskiej ukaranych za przyjmowa-

nie unitów do Kościoła Katolickiego, spowiadanie i udzielanie im sakramentów. K. 238—240.

24. Notatka o kolejności zamykania kościołów rzym.-kat. i przekazywania ich b. unitom lub prawosławnym, 1900. K. 241—242.

25. Wykaz księży rzym.-kat., którym zabroniono obejmowania parafii po-
nickich. K. 243—246.

26. Wystąpienie przeciw projektowi (dokładnej zapisce) o tolerancji reli-
gijnej. (I Duma Państwowa w r. 1905). K. 247—251a.

27. Odczyt W. Dobrołowskiego na zjeździe duchowieństwa (synodzie) w
Chełmie 17.V.1903 r. przeciwko przechodzeniu na katolicyzm po ukazie tole-
rancyjnym i przeciw Polakom w ogóle. K. 252—257.

28. Doniesienia o zmuszaniu prawosławnych do przechodzenia na katoli-
cyzm po ukazie tolerancyjnym w 1905 r. K. 258—270.

29. Listy (2) Bogdana Dziedzickiego z powodu zajęć spowodowanych wpro-
wadzeniem języka rosyjskiego w cerkwiach pounickich w diecezji chełmskiej
(1905—1906). K. 271—274.

30. Wykaz ludności „Rusi Chełmskiej” według wyznania l.I.1906 r.
K. 275—276.

31. Projekt wydzielenia Chełmszczyzny. Ustawa przeszła w III Dumie
26.IV.1912 r. K. 277—281. Ustawa ogłoszona drukiem: „Vysočajše utverżdennyj
23 ijunja 1912 goda zakon ob obrazovanii is vostočnych častej Liublińskiej
i Sedleckoj gubernii osoboju Cholmskoj gubernii...”. Cholm 1912.

32. Papiery różne. K. 282—300.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

757

*Ros., pol., łac. 1728—1936. 38,3×24,5 cm i mniej. K. 74, w tym 26,
30, 36 nie zapisane. Nie opr.*

Dokumenty różne dotyczące przeważnie spraw Kościoła unickiego na
ziemiach polskich, przechodzenia prawosławnych na katolicyzm itp.

1. Oblata w grodzie włodziemskim testamentu metropolity kijowskiego
Leona Kiszki 22.XI.1728 r. K. 1—6.

2. Fundacja ołtarza św. Barbary przez flisaków w cerkwi „Rozyampolskiej”
w r. 1778. K. 7—8.

3. Prezenta w r. 1788 na probostwo grecko-katolickie w Woszczatynie ks.
Jana Stworzyńskiego przez właścicieli majątku Woszczatyń. K. 9—10.

4. Odpisy różnych dokumentów dotyczących cerkwi prawosławnej pod
wezwaniami Przemienienia Pańskiego w Lublinie z lat 1596—1639, wykonane
dla gubernatora lubelskiego. K. 11—19.

5. Pismo w sprawie ukarania zakonników bazylikańskich w Połocku. K. 20.

6. Wyciąg z pism Filareta, arcybiskupa czernichowskiego, o spaleni
na polecenie biskupa kurskiego Władimira unickich ksiąg liturgicznych w Biało-
grodzie. K. 21—22.

7. Wyciąg z dzieła „Zapiski Josifa-mitropolita Litovskago” o spaleni
w Petersburgu i Żyrowicach 1462 ksiąg unickich na polecenie metropolity Józefa
Siemaszki. K. 23—24.

8. O raporcie radcy stanu Tołstoja na temat przechodzenia na katolicyzm
Rosjan przebywających w Paryżu i tworzeniu się tam unickich parafii.
K. 27—30.

9. Doniesienia z 11.V.1854 r. o zamiarach księży unickich w Galicji wyróżnienia przy pomocy parafian wszystkich właścicieli ziemskich i w ogóle ludzi mających lepszą odzież. K. 31—32.

10. Pismo prawosławnego metropolity litewskiego i wileńskiego z 4.IV.1869 r. do cara z oświadczeniem, że jak samo przyłączenie unitów do prawosławia odbyło się nie wyłącznie dzięki kazaniom duchowieństwa, ale przeważnie przy pomocy władz cywilnych, tak i utrzymanie ich przy wierze prawosławnej nie odbędzie się bez współdziałania władz cywilnych. K. 33—35.

11. „Svedenija o čisłe lic, odpavšich za vremja s 17 Aprelja 1905 g. po 1 Janvarja 1909 g. od gospodstvjujušej verry (Soobščeno Ministerstvom Vnutrennyh Del)”. Druk. K. 38—45.

12. „Otvēt g-nu Pervuchinu na „Korrespondenciju iz Rima”. K. 46—48.

13. Urywek artykułu na temat stosunku papieża Benedykta XIV do unitów. K. 49—50.

14. Brudnopis formularza wyznania wiary przy przechodzeniu na katolicyzm. K. 51—52.

15. Pismo Łarionowa Siergieja Dmitrowicza do arcybiskupa mohylewskiego o przejściu jego na katolicyzm. K. 53—54.

16. Projekty przepisów rejestracji przechodzenia z prawosławia na katolicyzm. K. 55—56.

17. Pisma dot. pełnoletności według różnych przepisów prawnych tak cywilnych jak i religijnych. K. 57—58.

18. Fragment artykułu o połączeniu Kościoła wschodniego z zachodnim. K. 59—60.

19. „O połączeniu Kościołów”. K. 62—64.

20. Juszcak Stefan SJ: „De favore Polonorum erga missiones”. Lublin 1936. K. 65—74.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

758

Ros., pol. XX w. 35,2×22,5 cm i mniej. K. 84. Nie opr.

Wykazy materiałów dotyczących Kościoła obrządku grecko-katolickiego (unickiego) w Rosji, znajdujących się w archiwach i bibliotekach rosyjskich i polskich, sporządzone przez ks. Bronisława Ussasa.

1. Inwentarz akt dotyczących Unii z lat 1807—1867 znajdujących się w Archiwum Akt Dawnych w Warszawie. K. 1—9.

2. Krótka wiadomość o materiałach dotyczących unitów, zebranych przez prof. Mikołaja Łobojko, znajdujących się w Bibliotece Towarzystwa Historii i Starożytności Rosyjskiej w Moskwie. K. 10—11.

3. Krótka wiadomość o zbiorach barona I.M. Chaudoire, zawierających książki odnoszące się do Unii, znajdujących się w Historycznym Muzeum w Moskwie. K. 12—13.

4. Zbiór rękopisów dotyczących Unii biskupa Pawła Doborchatowa, przechowywanych w Bibliotece Rosyjskiej Akademii Nauk w Piotrogradzie. K. 14—15.

5. Inwentarz rękopisów akt dotyczących Unii w Muzeum Cesarskiego Towarzystwa Archeologicznego w Piotrogradzie. K. 16—25.

6. Akta i rękopisy dotyczące Unii w Bibliotece Uniwersyteckiej w Wilnie. K. 26—44.

7. Akta dotyczące Unii z archiwów konsystorskich unickich 1794—1864, znajdujące się w Archiwum Państwowym w Wilnie. K. 45—52.

8. Akta dotyczące Unii z kancelarii wileńskiego generał-gubernatora 1794—1912, znajdujące się w Archiwum Państwowym w Wilnie. K. 53—66.

9. Akta kancelarii wileńskiego generał-gubernatora odnoszące się do klasztorów bazylikańskich 1794—1912, znajdujące się w Archiwum Państwowym w Wilnie. Druk. w „Zapiski CzSWW” IV z. 3/4 s. 738, 742. K. 67—74.

10. Wykaz materiałów dotyczących Unii zgromadzonych przez ks. Br. Ussasa. K. 75—84.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

759

Ros., 1849, 35×22,3 cm. S. 12 (paginacja własna) w tym 9, 10 i 11 nie zapisane. Nie opr.

Memoriał hr. Dymitra A. Tołstoja napisany w 1849 r., na polecenie cara Mikołaja I, z inspiracji hr. Leona Pierowskiego, ministra spraw wewnętrznych, na temat historii wyznań obcych w Rosji, składający się z dwóch części:

1. „Sostojanie Rimsko-Katoličeskago duchovenstva v Zapadnych guberniach pod derżawoju Polskoju”. S. 2—5.

2. „Nastojasčee položenie r.k. duchovenstva v Zapadnych Gubernijach Imperii”. S. 5—8.

Na s. 1 pismo ministra spraw wewnętrznych hr. Pierowskiego przedstawiające memoriał hr. Tołstoja cesarzowi.

Na s. 12 notatki ks. Br. Ussasa na temat w/w memoriału.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971 r.

760

Ros., 1831—1867. 35,5×22,2 cm. K. 109. Nie opr.

Kopie i streszczenia dokumentów dotyczących represyjnej polityki rządu carskiego wobec Kościoła Katolickiego po powstaniu listopadowym i styczniowym na terenach guberni wileńskiej, kowieńskiej, białostockiej, mińskiej i grodzieńskiej, wykonane przez ks. Bronisława Ussasa w okresie międzywojennym z akt kancelarii gubernatora wileńskiego przechowywanych w Archiwum Państwowym w Wilnie.

1. Sprawa zabrania przez kozaków w r. 1831 rzeczy kościelnych z kościoła w Strawienikach koło Trok. K. 1—2.

2. O zburzeniu trzypiętrowej bszty w koszarach Kazimierzowskich w Wilnie. K. 3—4.

3. Wykazy klasztorów znajdujących się w guberni wileńskiej, białostockiej i grodzieńskiej, wykonane w r. 1852 z polecenia cesarza. K. 5—10.

4. Wykaz spisów inwentarzowych skasowanych klasztorów w obwodzie białostockim, wykonany z polecenia ministra spraw wewnętrznych w r. 1832. K. 11—12.

5. Wykazy sum uzyskanych ze sprzedaży mienia skasowanych w 1832 r. klasztorów. K. 13—18.

6. Wykazy skasowanych w r. 1832 klasztorów i kościołów w guberni mińskiej i przekazanych prawosławiu oraz o losach skasowanych klasztorów i kościołów w Pińsku. K. 19—24.

7. O osadzeniu w 1833 r. w żeńskich klasztorach bernardynek w Wilnie i Grodnie 5 kobiet z Królestwa Polskiego za kontakty z „uzbrojonymi szajkami” i pomoc udzieloną nieprawomyślnym elementom. K. 25—26.

8. O zesłaniu w r. 1834 ks. Zielonko, dominikanina z Grodna, do Orenburga za kontakty z polskimi emisariuszami. K. 27—28.

9. Przekazanie na polecenie ministra spraw wewnętrznych (7.V.1837) pomieszczeń skasowanych klasztorów władzom cywilnym, niepotrzebnych władzom wojskowym. K. 29—30.

10. Sprawa rozbiórki skasowanego kościoła benedyktynów w Mińsku i budowy z uzyskanego w ten sposób materiału cmentarnej cerkwi prawosławnej. K. 31—32.

11. Decyzja rozebrania pokarmelickiego kościoła w Rosieniach i sprzedaży uzyskanego z niego materiału. K. 33—34.

12. O zsyłce unickich duchownych do wielkorosyjskich diecezji prawosławnych, a zwłaszcza korelskiego klasztoru w diecezji kurskiej. K. 35—38.

13. Zarządzenie ministra spraw wewnętrznych z 1839 r. o przydziale książek z bibliotek klasztornych oraz pomocy naukowych ze szkół skasowanych klasztorów. K. 39—44.

14. Sprawa skasowanego klasztoru i kościoła bonifratrów w Mińsku, wydzierżawionego Żydom na skład za 50 rb. rocznie, następnie wskutek ruiny sprzedanego na licytacji za sumę 15.000 rb. K. 45—46.

15. O przekazaniu 3 dzwonów ze skasowanego klasztoru bonifratrów w Grodnie dla żeńskiego klasztoru prawosławnego. K. 47—48.

16. Zniesienie w r. 1845 klasztorów rzym.-kat. z powodu małej liczby zakonników i przekazanie zabudowań klasztornych władzom cywilnym do użytkowania lub rozbiórki. K. 49—50.

17. Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych z 1847 r. o przeprowadzeniu spisu znajdujących się w majątnościach państwowych pomników architektury religijnej oraz kościołów i kaplic znajdujących się w ruinie. K. 51—54.

18. O sprzedaży 7 obrazów z klasztoru pożajskiego przez „pamieszczika” Wolmera za 100 rbs. K. 55—56.

19. Rozbiórka skasowanego klasztoru oo. dominikanów w Słonimie będącego w stanie ruiny. K. 57—58.

20. Wykaz miejscowości, w których budynki skasowanych klasztorów przekazano na cele wojskowe. K. 59—60.

21. Doniesienie o skardze biskupa Wołonczewskiego z powodu odprawiania nabożeństw dla żołnierzy protestantów w katolickim kościele w Rakiszkach. K. 61—62.

22. O znalezieniu przez mieszczanina Wilkowiszek Karola Rejdera w maju 1863 r. starych urządzeń kościelnych z XVII w. z kościołów rzym.-kat. z polskimi napisami i według rozkazu Murawiewa częściowo przekazanych cerkwiom prawosławnym, częściowo przetopionych i sprzedanych. K. 63—64.

23. O dostarczeniu ministerstwu spraw wewnętrznych wykazu rzym.-kat. instytucji oraz o kaplicy w majątku Zakoźle, skasowanej w 1886 r. K. 65—66.

24. O propozycji ks. Bronisława Załuścińskiego przyłączenia katolików do cerkwi prawosławnej. K. 67—68.

25. O przerwaniu na duchowieństwo rzymsko-katolickie wszystkich kosztów aresztu, sądu, zsyłki i utrzymania księży zesłanych za udział w powstaniu styczniowym. K. 69—70.

26. Raport urzędnika od specjalnych poruczeń ministra spraw wewnętrz-

nych Storożeńki z 25.IX.1864 r. o nieprawomyślnych zakonnikach i zakonnicach klasztorów cysterskich w Kimbarowce. K. 70—71.

27. O kasacie w r. 1865 klasztoru karmelitanek bosych w Wilnie za sprzyjanie powstańcom i po kilkunastu latach przeznaczenie budynów na rozbiórkę. K. 72—75.

28. Pismo ministra spraw wewnętrznych do gubernatorów z zapytaniem, na co zostały użyte budynki skasowanych klasztorów. K. 76—77.

29. Komisja Rewizyjna do spraw Kościoła przy wileńskim generał-gubernatorze i jej zadania. K. 78—79.

30. O rozebraniu zamkniętej kaplicy we wsi Milejkowo pow. oszmiański, grożącej ze starości upadkiem. K. 80—81.

31. O sprzedaży w Orszy murów pojezuickiego kościoła w r. 1858 Żydowi, który wymontował umocnienia żelazne zostawiając resztę. Należy zmusić Żyda do rozebrania ruin względnie zrobić to na jego koszt. K. 82—83.

32. O przejściu na skarb państwa sum uzyskanych ze sprzedaży budynków skasowanych klasztorów. K. 84—85.

33. Wykazy skasowanych kościołów rzymsko-katolickich przeznaczonych na cerkwie prawosławne. K. 86—89.

34. Raport o szczątkach Fabiana Maliszewskiego, byłego przeora klasztoru dominikańskiego w Stołpcach, uważanego przez katolików za błogosławionego. K. 90—91.

35. O losach ksiązek z bibliotek skasowanych klasztorów. K. 92—95.

36. O przekazywaniu ksiązek z bibliotek skasowanych klasztorów, zwłaszcza unickich, do Publicznej Biblioteki w Wilnie. K. 96—97.

37. O losie bibliotek ze skasowanych klasztorów: benedyktynów w Horodyszczach, bernardynów w Mińsku, cystersów w Kimbarowce, bernardynów i benedyktynów w Nieświeżu. K. 98—99.

38. O zbeszczeszczeniu skasowanych kościołów w guberni grodzieńskiej i polecenie generał-gubernatora przysyłania danych, co dzieje się z kościołami nie przejętymi przez prawosławne władze duchowne. K. 100—101.

39. O zniszczeniu modlitowników polskich, budzących ducha polskiego i nadzieję zachowania Królestwa Polskiego w łączności z Wielkim Księstwem Litewskim, oraz wywołującym nienawiść do prawosławia i wszystkiego, co rosyjskie. K. 102—104.

40. O rozebraniu pomnika w mieście Szadowa powiatu szawelskiego, wzniesionego przez katolików w r. 1826 na pamiątkę pobytu w tym mieście nuncjusza apostolskiego. K. 104—105.

41. Sprawa zdjęcia figury św. Wincentego, stojącej przy pocztowej drodze blisko Mińska i zastąpienie jej obrazem Matki Bożej. K. 106—107.

42. Pozwolenie ministra spraw wewnętrznych na zburzenie kaplicy, będącej w całkowitej ruinie, w majątku Krasiowie w powiecie pińskim. K. 108—109.

Zbiory. ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

761

Ros. 1868—1908. 35,3×22,2 cm. K. 118, w tym 92, 96 nie zapisane. Nie opr.

Kopie i streszczenia dokumentów dotyczących represyjnej polityki rządu carskiego wobec Kościoła Katolickiego w latach 1868—1908 na terenach guberni wileńskiej, kowieńskiej, białostockiej, mińskiej i gro-

dzieńskiej, wykonane przez ks. Br. Ussasa w okresie międzywojennym z akt kancelarii gubernatora wileńskiego, przechowywanych w Archiwum Państwowym w Wilnie.

1. Sprawa rozbiórki pozostającego w ruinie filialnego kościoła w Biju-ciszkach pow. wileński, w majątku skonfiskowanym po powstaniu styczniowym. K. 1.

2. O zbiorze ustaw odnoszących się do Kościoła i duchowieństwa rzym.-kat. w Rosji, wydany w r. 1867. K. 3—4.

3. O prośbie protestantów przekazania im na kirchę skasowanego rzym-sko-katolickiego kościoła w Warnie pow. telszeńskiego. K. 5—6.

4. O rozebraniu w r. 1868 kaplicy cmentarnej pod wezwaniem św. Rocha we wsi Dedinie powiatu dzisieńskiego. K. 7—8.

5. Sprawa rozbiórki w r. 1868 budynków klasztoru bernardynów w Głusku guberni mińskiej, skasowanego w 1841 r. i znajdującego się w całkowitej ruinie. K. 9—10.

6. Sprawa przekazania w r. 1870 przez ks. Dobrowolskiego naczyń liturgicznych ze skasowanego klasztoru w Horodyszczach cerkwi prawosławnej. K. 11—12.

7. Sprawa zwrotu białego ornatu, wziętego do sfotografowania przez urzędnika Antoniego Raczyńskiego z klasztoru madulińskiego. K. 13—16.

8. O prośbie metropolity archidiecezji mohylewskiej z r. 1872 dotyczącej zniesienia zarządzeń państwowych, wydanych po r. 1863, ograniczających działalność Kościoła Katolickiego. K. 17—18.

9. Wykazy skasowanych kościołów, klasztorów, kościołów filialnych i kaplic po r. 1864 (do 1.VI.1869 r.) w guberniach witebskiej, grodzieńskiej, wileńskiej, mińskiej i kowieńskiej. K. 19—24.

10. O zniszczeniu poklasztornych budynków pijarskich w Lidzie, znajdujących się w pobliżu soboru prawosławnego, początkowo będących w użytkowaniu władz szkolnych. K. 25.

11. Ks. Bronisław Załuściński, nauczyciel religii i dziekan miński. K. 26—29.

12. Sprawa likwidacji pomnika postawionego w Stołpcach w roku 1826, w czasie jubileuszu kościoła dominikańskiego, obróconego po kasacie na cerkiew. K. 30—31.

13. Adres kapituły wileńskiej ze stycznia 1870 roku do biskupa wileńskiego Żylińskiego, zawierający wyrażenie wierności katolicyzmowi i tronowi. K. 32—33.

14. O przedstawieniu przez dziekana mozyrskiego ks. Antoniego Koncegowicza, wprowadzającego język rosyjski do modlitw dodatkowych w kościele, pisma nadesłanego mu anonimowo pt. „Odpowiedź Kongregacji Rzymskiej z 16.II.1870 r. na zapytanie, czy można bez pozwolenia Stolicy Apostolskiej wprowadzić do nabożeństw dodatkowych język rosyjski”. K. 34—35.

15. Starania kuratora Wileńskiego Okręgu Szkolnego o przekazanie do Wileńskiej Biblioteki Publicznej książek ze skasowanych klasztorów, zwiezionych w różnym czasie do biblioteki katolickiego seminarium duchownego. K. 36—37.

16. O zburzeniu skasowanych kaplic we wsi Pawłowo i Korsyki. K. 38.

17. Sprawa przeniesienia biskupa sufragana Bereśniewicza z Kowna do Mittawy i pozbawienie go godności oficjała konsystorza telszeńskiego za „vrednoe vlijanie” na biskupa Wołonczewskiego i miejscową kurję. K. 40—41.

18. Wykaz skasowanych klasztorów i kościołów w guberni wileńskiej za

lata 1832—1866 z zaznaczeniem ich obecnego przeznaczenia i stanu, w jakim się znajdują. K. 42—43.

19. Wyciąg z raportu pułkownika Daniłowa o skasowanych klasztorach i kościołach w guberni grodzieńskiej w latach 1830—1870. K. 44—45.

20. Sprawa zburzenia w Trokach skasowanego kościoła oo. bernardynów, znajdującego się przy budynkach poklasztornych zmienionych na więzienie. K. 46—49.

21. Cofnięcie decyzji o rozbiórce kaplicy w majątku Mazykiewych w Kleśinie, z powodu dobrego jej stanu i znajdujących się w podziemiach grobów poprzednich właścicieli — Kowerskich. K. 50—51.

22. Rozporządzenie hr. Siversa, dyrektora departamentu Spraw Duchownych Wyznań Obcych przy Min. Spraw Wewn. usunięcia z mszału modlitwy dziękczynnej na dzień 10 października, w rocznicę odniesionego niegdyś przez wojska polskie zwycięstwa nad Turkami. K. 52—53.

23. Krótka wiadomość o 3 zamkniętych kościołach w r. 1864 w guberni kowieńskiej. K. 54—55.

24. O sprzedaży ruin wołczańskiego klasztoru bernardynów, skasowanego w r. 1860 i za uzyskane pieniądze zbudowanie dzwonnicy przy cerkwi prawosławnej. K. 56—57.

25. O rozbiórce w latach 1873/74 budynków poklasztornych oo. dominikanów w Grodnie i przeznaczenie materiałów z rozbiórki na przybudowanie w gmachu gimnazjum sali gimnastycznej, biblioteki i kilku klas. K. 58.

26. O załatwieniu przez min. spraw wewn. prośby ks. Jana Jurgiewicza w r. 1874 o mianowanie go członkiem kapituły. K. 60—63.

27. O zużytkowaniu materiałów ze zburzonego kościoła w Bijuciszkach na budowę prawosławnej cerkwi. K. 64—65.

28. Opinia prawosławnego biskupa kowieńskiego o krótkiej historii Starego i Nowego Testamentu, podręczniku religii dla dzieci wyznania rzymsko-katolickiego. K. 66—67.

29. Prośba min. spraw wewn. o nadesłanie egzemplarza zbioru przepisów prawnych dot. Kościoła rzym.-kat. w Rosji. K. 68—69.

30. Sprawa przeniesienia księży Senczykowskiego, Makarewicza i Ciechnowicza. K. 70—71.

31. Mianowanie w r. 1879 ks. Wincentego Kluczyńskiego profesorem Akademii Duchownej w Petersburgu i pozostawienie go w Wilnie na własną prośbę, z powodu złego stanu zdrowia. K. 72—73.

32. „O merach przyjętych k osłableniu katolicyzma v Zapadnom Kraje”, od r. 1831 do 1879. K. 74—88.

33. O prośbie jezuitów pozwolenia na pracę w Rosji i odmowna decyzja cesarza. K. 89—90.

34. O uwolnieniu w r. 1883 ks. Koncegowicza z obowiązków asesora konsystorza i udzielenie mu rocznego urlopu. K. 91.

35. Przejęcie części najstarszych akt konsystorza wileńskiego i umieszczenie ich w Wileńskiej Bibliotece Publicznej, przy okazji przeniesienia archiwum konsystorskiego do wolnych pomieszczeń w klasztorze bernardynów. K. 93—94.

36. O przyznaniu emerytury ks. Józefowi Małyszewiczowi za dostarczanie do Publicznej Biblioteki w Wilnie rzadkich rękopisów i książek, zakupowanych często za własne fundusze. K. 95.

37. O aroganckim tonie pism biskupa Baranowskiego, wyjaśniającym zarzuty o nieprzestrzeganiu przepisów państwowych przy objazdach diecezji. K. 97—98.

38. „Zapiska” o byłym klasztorze bazylianów w Berezwy. K. 99—100.
39. „Spravka. Ob uprazdnyenych r.k. prichodach, cerkvach i monastyryach v periode vremeni 1880—1893 goda”. K. 101—107a.
40. Wykaz kwot wypłaconych księżom katolickim w Mińszczyźnie za wprowadzanie języka rosyjskiego do nabożeństw kościelnych. K. 108—109.
41. O utworzeniu specjalnej komisji w celu wydania zbioru rozporządzeń dotyczących Kościoła Katolickiego, później zaś dodatków do rubryceli pińskiej diecezji na r. 1797. K. 110—111.
42. Prośba parafian w Lidzie w r. 1908 o zwrot skasowanego w 1863 kościoła, przeznaczonego na rozbiórkę i odpowiedź odmowna władz. K. 112—113.
43. Prośba kamer-junkra Jerzego Naryszkina o pozwolenie zburzenia rzym.-kat. kaplicy, znajdującej się w jego majątku Gruździe. K. 114—115.
44. Zwrot kościołów i gmachów poklasztornych przez rząd rosyjski władzom polskim w r. 1917. K. 116—118.
- Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971 r.

762

Ros. 1824—1906. 35,5×22,2 cm i mniej. K. 54. Nie opr.

Kopie i streszczenia dokumentów dotyczących Kościoła rzymsko-katolickiego, a zwłaszcza kasaty kościołów i klasztorów na ziemiach guberni grodzieńskiej w latach 1824—1906, wykonane z akt gubernatora grodzieńskiego, przechowywanych w Archiwum Państwowym w Grodnie.

1. Pismo ministra spraw wewnętrznych z 13.XI.1832 r. w sprawie zwalczania wszelkimi siłami i środkami wpływu duchowieństwa katolickiego na miejscową ludność, umniejszającego powagę cerkwi prawosławnej. K. 1—2.
2. Odwołanie się głównego inżynierskiego urzędu przy ministerstwie wojny do wileńskiego generał-gubernatora w r. 1863 w sprawie skasowanych i opuszczonych klasztorów i kościołów bez żadnego przeznaczenia, popadających w ruinę, które powinny zostać przekazane do użytkowania władzom wojskowym. K. 3—4.
3. Pismo okólne grodzieńskiego gubernatora z 16.I.1867 r. w sprawie wycofania ze sprzedaży i obiegu śpiewnika w języku polskim i słowiańskim, w którym pieśni o męczeństwie św. Jozefata Kuncewicza zawierają ubliżające prawosławiu wyrażenia. K. 5—6.
4. Pismo gubernatora grodzieńskiego do kobryńskiego powiatowego naczelnika policji z 6.VII.1868 r. o wycofaniu ze sprzedaży modlitewnika pt. „Złoty ołtarzyk”. K. 7—8.
5. Pismo prałata Koncegowicza, dziekana grodzieńskiego, z 24.V.1874 r. podające krótką historię utworzenia godności i urzędu archidiacona białostockiego oraz sugestii, by stanowisko to zajmowali ludzie posiadający zaufanie rządu. K. 9—10.
6. Wykazy klasztorów i kościołów skasowanych w guberni grodzieńskiej w drugiej połowie XIX wieku. K. 11—14.
7. Pisma z r. 1850 w sprawie zajęcia pokarmelickiego kościoła w Bielsku Podlaskim na cekhausz przez pułk karabinierów w. ks. Fryderyka^h Meklemburskiego. K. 15—16.
8. Kasata parafii i zburzenie kościołów w Grannem i Śledzianowie w powiecie Bielsk Podlaski. K. 17—20.

9. Skasowane klasztory i kościoły w Brześciu Litewskim 1830—1832:

a) Opis skasowanych klasztorów. K. 21—22.

b) Zawiadomienie grecko-katolickiego konsystorza przez gubernatora grodzieńskiego o rozebraniu przez wojsko budynków skasowanego klasztoru bazylianów i zużyciu materiału na budowę umocnień polowych. K. 23—24.

c) Sprawa naprawy skasowanych kościołów brygidek i trynitarzy, zajętych przez wojsko i zamienionych na magazyny amunicji. K. 25—26.

10. Prośba o obejrzenie grożącego ruiną kościoła pokartuskiego w Berezie, 1864. K. 27—28.

11. Klasztory i kościoły w Grodnie 1833—1902:

a) Sprawa przechowywania w bibliotece klasztornej oo. bernardynów zakazanej książki pt. „Głos obywatela”. K. 29—30.

b) Skasowanie w r. 1833 klasztoru i szkoły oo. dominikanów za nieprawnomyślny duch nauczania. K. 31—32.

c) Sprawa zdjęcia krzyży z wież karmelickiego kościoła skasowanego w 1843 r. i przemienionego na cekhauz dla wojska. K. 33—34.

d) O przebudowie byłego klasztoru karmelitów na koszary, względnie z powodu złego stanu budynków rozebranie i wybudowanie z tego materiału nowych koszar. K. 35—36.

e) Sprawa przebudowy pogimnazjalnego kościoła rzym.-kat. na cerkiew gimnazjalną, następnie rozebranie kościoła i założenie na jego miejsce skweru. K. 37—38.

12. O znalezieniu w cerkwi unickiej w Krynkach łańcuchów do zadawania tortur oraz rozporządzenie usunięcia z cerkwi unickich wszelkich narzędzi tortur. K. 39—40.

13. Kościoły i klasztory w Nowogródku 1824—1836:

a) Doniesienie horodniczego Nowogródka o popadających w ruinę kościołach bazylikańskich. K. 41—42.

b) O rozebraniu budynków i kościoła pojezuickiego i przeznaczenie materiału z rozbiorki na budowę sklepów i domu zajezdnego. K. 43—44.

14. O przebudowie w Słonimie zrujnowanego kościoła katolickiego na wojсковą cerkiew prawosławną. K. 45—46.

15. Ks. Jan Małyszewicz, dziekan grodzieński 1876—1886:

a) Odznaczenie ks. Małyszewicza przez władze rosyjskie krzyżem kapłańskim wbrew opinii biskupa. K. 47—48.

b) Prośba parafian z Goniądza do gubernatora grodzieńskiego, by nie przeroszono ks. Małyszewicza na parafię do Goniądza. K. 49—50.

c) Pismo gubernatora wileńskiego do gubernatora grodzieńskiego o zawieszeniu ks. Małyszewicza w czynnościach kapłańskich przez biskupa wileńskiego i skazanie go na pokutę w dominikańskim klasztorze w Agłonie. K. 51—52.

d) Pismo proboszcza kościoła pobernardyńskiego w Grodnie do gubernatora grodzieńskiego, iż wskutek nieuznawania przez rząd sankcji biskupa, może on od ks. Małyszewicza przyjmować pisma urzędowe i pensję tylko jako od urzędnika państwowego. K. 53—54.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

Kopie pism ministerstwa spraw wewnętrznych Rosji w sprawie brania udziału uczniów-katolików w modlitwach przedlekcyjnych według obrządku prawosławnego oraz uczęszczanie w czasie świąt dworskich do prawosławnych cerkwi.

1. Referat min. spraw wewn. z maja 1897 r. „O meroprijatjach odnositelno provlečenija učeníkov inovercev k učastiju v pravoslawnom bogosluženii i k soveršeniju molitv po pravoslawnomu obrjadu”. K. 1—30.

2. Referat ministra spraw wewnętrznych I. Goremykina z 25 czerwca 1897 r. przedstawiony Mikołajowi II: „O meroprijatjach k religioznomu obščeniju učeníkov s pravoslawnymi v ich bogosluženii, obrjadach i molitwach” oraz projekt rozwiązania tej kwestii. K. 31—38.

3. Pismo ministra spraw wewn. I. Goremykina do ministra oświaty z dnia 14.VII.1897 r. podające rozporządzenie Mikołaja II, zezwalające katolickiej młodzieży szkolnej modlić się według swoich praktyk tak przed lekcjami, jak i w czasie świąt dworskich. K. 39—40.

4. Brudnopis pisma w sprawie ogłoszenia w krakowskiej gazecie „Czas” rozporządzenia papieskiego, zabraniającego katolikom brania udziału w nabożeństwach innych wyznań. K. 41—42.

5. Pismo ministra spraw wewn. do ministra oświaty z 17.XI.1897 r. w sprawie niewykonywania przez niektóre urzędy ministerstwa oświaty rozporządzenia carskiego z 25.VI.1897 r. o zaniechaniu przymusu w nakłanianiu uczniów-katolików do uczęszczania na nabożeństwa w cerkwi w czasie świąt dworskich oraz brania udziału w modlitwach według prawosławnego obrządku. K. 43—44.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

764

Ros. 1934. 35,5×22,2 cm. S. 79 + k. 9. Nie opr.

Wykaz materiałów archiwalnych dotyczących Kościoła rzymsko-katolickiego w latach 1794—1912 na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej wchodzących w skład cesarstwa rosyjskiego, sporządzony przez ks. Br. Ussasa z akt kancelarii generał-gubernatora wileńskiego, przechowywanych w Archiwum Państwowym w Wilnie.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

765

Ros. 1934. 35,5×22 cm. S. 52. Nie opr.

Wykaz materiałów archiwalnych dotyczących Kościoła rzymsko-katolickiego w latach 1802—1911 na terenie guberni grodzieńskiej, sporządzony przez ks. Br. Ussasa z akt kancelarii gubernatora grodzieńskiego, przechowywanych w Archiwum Państwowym w Grodnie.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

766

Pol., ros. 1811—1902. 40×25 cm i mniej. K. 43, w tym 29 nie zapisana. Nie opr.

Materiały dotyczące zakonu oo. dominikanów na terenie zachodnich guberni rosyjskich.

1. „O Języku Łacińskim Rzecz czytana przy otwarciu Szkoły Publicznej Zabialskiej XX Dominikanów Roku 1811 Września 8 dnia”. K. 1—7.

2. „Wizyta Kościoła i Klasztoru Chorowskiego Xięży Dominikanów w Archidiecezji Mohiłowskiej, guberni Kijowskiej w Powiecie Skwirskim, wskutek przedpisania Zwierzchności przez Xiędza Rocha Mysłowskiego, Filozofii i S. Teologii Doktora, Ruskiej Dominikańskiej Prowincyi Prowincyała Roku 1825, septembra dnia 30 uczyniona”. K. 8—23.

3. „Oda na powitanie JWX Jatowta Prowincyała XX. Dominikanów Litewskich. Roku 1832...”. K. 24—29. Pierwsze trzy karty dość mocno zniszczone przez pleśń.

4. „Pamiętnik rozmaitych ważniejszych wydarzeń zebrany [przez] X. Tadeusza Sikorskiego Dominikanina” za lata 1812—1844. Wilno. K. 30—41.

5. Brudnopis pism do gubernatora witebskiego i arcybiskupa mohylewskiego w sprawie nałożenia kar na kapłana zakonnego z klasztoru agłańskiego Leonarda Syczkę za wrogie nastawienie do władz i nieodmawianie modlitw za dom carski w czasie publicznych nabożeństw. K. 42.

6. Krótki wyciąg z czasopisma „Russkaja Starina” dotyczący zamykania klasztorów dominikańskich przez władze rosyjskie, 1902. K. 43.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

767

Ros. 1843—1901. 35,5×22 cm. K. 74, w tym 37, 43, 47a, 48, 50, 52, 54, 56 nie zapisane. Nie opr.

Kopie-brudnopisy sprawozdań i referatów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o polityce rządu w stosunku do wyznań obcych w latach 1868—1901, a w szczególności do Kościoła rzymsko-katolickiego na terenach północno-zachodnich guberni cesarstwa rosyjskiego.

1. „Upravlenie delami inovercev s. 1868 po 1877”. K. 1—23.

2. „Kratkij obzor dejatelnosti Ministerstva Vnutrennych Del po Departamentu Inostrannyh Ispovedanij v carstvovanie imperatora Aleksandra III, s 2 marta 1881 po 20 oktjabra 1894 goda”. K. 24—37.

3. 10 poufnych pism Departamentu Wyznań Obcych Ministerstwa Spraw Wewn. do gubernatorów półn.-zachodnich guberni w różnych sprawach Kościoła Katolickiego 1849—1893. K. 38—56.

4. „Delenie nacionalnostej po vere”. Referat o podziale narodowości według wyznań w zachodnich guberniach Rosji, zamieszkałych przez ludność polską, oraz środki przyjęte przez rząd w celu zmniejszenia ilości Polaków, zwłaszcza wśród właścicieli ziemskich na tych terenach. K. 57—64.

5. Pismo ministra spraw wewn. z 19.I.1899 r. w sprawie remontów, przebudowy i budowy kościołów katolickich w północno-zachodnich guberniach. K. 65—66.

6. „Pravitelstvennaja politika odnositelno r[imsko]-kat[oličeskago] ispovedanija i Duchovenstva v gubernijach Carstva P[olskago]”, 1900. K. 67—70.

7. Pisma ministra spraw wewnętrznych z 6.IX.1901 r. do gubernatorów „północno-zachodniego kraju” o konieczności czujnej inwigilacji duchowieństwa katolickiego oraz wskazówki postępowania w sprawie remontów i przebudowy kościołów katolickich. K. 71—74.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

768

Ros. 1889. 35,3×22,2 cm. K. 9. Nie opr.

Kopie poufnych pism ministra spraw wewnętrznych I. Goremykina z lipca 1889 r. do Mikołaja Karłowicza Girsza, ministra spraw zagranicznych, ze wskazówkami do rozmów z Kurią Rzymską w następujących sprawach: 1) Usunięcie z Wilna biskupa Hryniewieckiego i wystawienie przez rząd na jego miejsce kandydatur prałata Dowgiełło lub prałata z mohylewskiej diecezji ks. Antoniego Abdziewicza; 2) nominacji nowych biskupów: do Płocka — kan. Nowodworskiego, do Lublina — kan. Jaczewskiego; 3) przeniesienie biskupa sufragana płockiego Koszowskiego na sufragana diecezji kujawsko-kaliskiej; 4) zwolnienie z zajmowanego stanowiska na własną prośbę biskupa tyraspolskiego z siedzibą w Saratowie Cottmana i mianowanie na jego miejsce dotychczasowego sufragana — biskupa Antoniego Zerra.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

769

Ros. 1906—1907. 35,9×22,5 cm. S. 44, 40, 12. Druk. Nie opr.

„Ograničitelnyja uzakonenija i osobyja zakonopoloženija izdannija po soobraženijam nacionalnago ili veroispovednago svojstva libo obuslovliwaemym različiem polov. S. Petersburg. Tipografija Ministerstva Vnutrennych Del.”

„Čast'I-aja. Uzakonenija, isdannija po soobraženijam nacionalnago ili veroispovednago svojstva, za isključeniem kasajuščichsja evreev”, 1906. S. 44.

„Čast'II-aja. Uzakonenija o evrejach”, 1907. S. 40.

„Čast'III-a. Uzakonenija, izdannija po soobraženijam, obuslovliwaemym različiem polov”, 1907. S. 12.

Wykaz stanowisk w państwowej służbie administracyjnej, które mogą zajmować wyłącznie osoby wyznania prawosławnego i rosyjskiej narodowości.

Na stronie tytułowej pierwszej części, w górnym prawym rogu odręczny napis: „Sekretno”. Pod tytułem napisane atramentem: „Sostavlen St. Sov. K. A. Strolmanom”. Zbiór ten wydany został tylko do użytku wewnętrznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Rosji.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

770

Ros. XIX. 37×23 cm i mniej. K. 51, w tym 18, 21—21a, 40 nie zapiane. Nie opr.

Kopie zarządzeń Departamentu Wyznań Obcych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dotyczące wyznań obcych chrześcijańskich i niechrześcijańskich na terenach imperium rosyjskiego w latach 1853—1895.

1. Pismo ministra spraw wewn. z 1881 r. do ober-prokuratora św. Synodu w sprawie nawracania na prawosławie ludności wiar pogańskich. K. 1—9.

2. „Položenie o lamajskom duhovenstve v Vostočnoj Sibiri”. K. 10—17. U góry, ponad tytułem napis: „Na podlinnom sobstvenno Ego Imperatorskoju rukoku napisano: „Sčitat'utverždennym no nevnosit v svod Zakonov”. Craskoe (!) Selo 15 maja 1853 god”.

3. „Armjano-grigorianstvo”. K. 19—20.
  4. „Protestanstvo”. K. 22—30.
  5. „Magometanstvo”. K. 30v—32.
  6. „Karaimy”. K. 33.
  7. „Evrei”. K. 34—38.
  8. „Lamaity”. K. 38v—39.
  9. Pismo o przechodzeniu na wyznania chrześcijańskie niechrześcijan, szczególnie Żydów. K. 41—46.
  10. Wyciąg z ustaw Prawosławnego Konsystorza Duchownego pt. „O veroterpimosti i porjadke obraščanija v pravoslavie lic drugago veroispovedanija”. K. 47—50.
  11. „Spravka” o przechodzeniu z katolicyzmu na luteranizm lub inne „wiary”. K. 51.
- Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

771

Ros. Po r. 1908. 33,5×21,6 cm i mniej. K. 74, w tym ostatnia czysta. Druk.

„Izvēlēnija iz dejstvjuščich konstitucionnych aktov inostrannyh gosudarstv”.

Wyciągi z tekstów ustaw konstytucyjnych różnych krajów europejskich odnoszących się do spraw wyznania, uprawnień kościołów i tolerancji religijnej.

Na k. 1 u góry napis: „K delu po proektu zakona o staroobriadčeskich obščinach”. Na kartonowej okładce napis: „Inostrannoe zakonodatelstvo”.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

772

Pol. XX w. 34,5×21 cm. S. 25—162, 211—288+k. 3. Paginacja własna. Nie opr.

„Wiadomość historyczno-statystyczna o kościołach rzymsko-katolickich w diecezji mińskiej, ułożona i opisana w 1845 r. przez Jana Bożejko-Chodźkę. Cz. 2. Kościoły i klasztory zakonne”. Kopia.

Rękopis niekompletny. Brak k. tytułowej i s. 1—24, 163—210. Papier pierwszych składek zniszczony. Tytuł rękopisu wzięty z napisu na kopercie, w której był przechowywany. Brak cz. 1 pt. „Kościoły parafialne świeckiego kleru i ich fundusze”.

K. 1—3: Korespondencja ks. Br. Ussasa z Biblioteką Jagiellońską dotycząca przekazania 1 części w/w rękopisu do jej zbiorów.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

773

Rjęz. 1805—1966. 36×23,5 cm i mniej. K. 187, w tym 3, 10, 20, 42, 44—45, 60, 63, 65, 72 i 159 nie zapisane. Nie opr.

Materiały dotyczące Kościoła Katolickiego na terenach Rosji w latach 1805—1966.

1. Pismo arcybiskupa Stanisława Siestrzeńcewicza udzielające ks. Marko-

wi de Varis władzy rozgrzeszania z wyjątkiem przestępstw zastrzeżonych jurysdykcji biskupa. K. 1.

2. Potwierdzenie zawarcia małżeństwa pomiędzy katolikiem Aleksandrem Fournier i luteranką Marią Blume, wystawione przez ks. Bogusława Onichimowskiego, proboszcza kościoła parafialnego w Carskim Siole. K. 2.

3. Dyspensy na małżeństwa mieszane pomiędzy katolikami i ewangelikami, udzielane przez arcybpa mohylewskiego Ignacego Korwin-Pawłowskiego 1840—1842. K. 4—6.

4. Dyspensa na małżeństwo pomiędzy krewnymi III stopnia Ireneuszem Ogińskim i Józefą Kalinowską, panną z diec. mohylewskiej, wystawiona przez bpa sufragana Jana Cywińskiego w r. 1843. K. 7—8.

5. Pismo arcybpa mohylewskiego Ignacego Hołowińskiego nadające władzę rozgrzeszania o Maksymilianowi Staniewskiemu OP, dziekanowi petersburskiemu i proboszczowi kościoła św. Katarzyny z wyjątkiem przestępstw zastrzeżonych jurysdykcji arcybiskupa. K. 9.

6. List pasterski arcybpa Ignacego Hołowińskiego do wszystkich wiernych o łaskach otrzymanych od Ojca św. 7.II.1852 r. K. 11—18.

7. Pismo kancelarii gubernatora nowogrodzkiego o obowiązku dostarczenia transportu ks. Kuczyńskiemu przy objeździe parafii. K. 19.

8. Notatki biograficzne o arcybiskupie Antonim Fijałkowskim, ks. Janie Maskie i Jerzym Chwalczewskim. K. 21—25.

9. „Dokład o vozvrat otobrnannogo kostela v Bjałynicach, mogilevskoj gubernii” (po r. 1905). K. 26—29.

10. Sprawa ks. Witolda Czeczotta 1912—1913. K. 30—33.

11. Korespondencja arcybiskupa metropolity mohylewskiego z przedstawicielami Czerwonego Krzyża państw neutralnych w Petersburgu z okresu 11.IX.—11.XII.1918 r. w sprawie przydziału produktów żywnościowych dla osób i instytucji pozostających na opiece Kurii. K. 34—50.

W/w korespondencja znajduje się w skoroszycie z napisem na okładce: „Ubeżiśće Mitr[opolity] Mogilev[skogo].

12. Korespondencja metropolity mohylewskiego z duchowieństwem, wierzniymi i władzami państwowymi w sprawach dotyczących wydzierżawiania kościołów przez wiernych, konfiskat mienia kościelnego, sprzętów liturgicznych itp. K. 53—111.

13. „Vyderżka iz Riżskogo dogovora s komentarjami”. K. 112—114.

20. Wycinki z gazet: „Tygodnik Powszechny” 23.IV.1959...

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

774

Ros. 1822—1913. 36,8×23 cm i mniej. K. 131, w tym 55, 56, 66, 100, 102, 107, 109, 111, 129, 131 nie zapisane. Nie opr.

Fragment spuścizny po ks. Fryderyku Żyskarze. Kopie dokumentów dotyczących polskich księży katolickich diecezji mohylewskiej, przebywających w głębi Rosji jako duszpasterze oraz kopie akt odnoszących się do księży-Polaków zesłanych na Syberię za przestępstwa polityczne po roku 1863.

1. Pismo konsystorza rzym.-kat. w Mohylewie do komitetu przy irkuckim rzym.-kat. kościele w sprawie kupna przez ks. Gacińskiego, proboszcza z Irkuc-

ka, domu w Krasnojarsku z przeznaczeniem na kościół i mieszkanie dla księdza, 1842—1851. K. 1—22.

2. Raporty komendanta 5 sotni irkuckiego pułku kozaków konnych stacjonujących w Tunce do gubernatora cywilnego w Irkucku o wykonaniu rozkazów i obsadzeniu kozakami dróg wiodących do traktu okrężno-bajkalskiego i granicy mongolsko-chińskiej, oraz rozstawienie pikiet po wszystkich osiedlach w związku z niepokojami wywołanymi przez Polaków, przestępców politycznych. 2.VII—11.VII.1866. K. 23—28.

Fragment tych akt dotyczy tzw. powstania zabajkalskiego, które w czerwcu 1866 r. wywołali polityczni zesłańcy Polacy, doprowadzeni do ostateczności srogością i uciskiem władz oraz bardzo ciężkimi warunkami życia i pracy. Byli oni zatrudnieni w liczbie ok. 1200 osób przy budowie traktu okrężno-bajkalskiego, rozdzieleni na mniejsze grupy i rozlokowani w pobliskich osadach: Kultuku, Murynie, Śnieżnej, Mysowej i in. Plan akcji polegał na sterroryzowaniu dozorujących ich kozaków i ucieczce przez Chiny do Stanów Zjednoczonych, kraju wolności. Ruch rozpoczął się w Kultuku, gdzie powiązano i rozbrojono kozaków, następnie z bronią w rękę wyruszono do następnych osiedli. Głównymi dowódcami byli: Szaramowicz, Celiński, Reynert, Kotkowski. Niestety, brak jedności wśród więźniów przyczynił się do klęski. Oddziały wojska nadesłane z Irkucka z pomocą kozakom w kilku potyczkach rozbiły większe grupy więźniów, resztę zaś rozproszoną wśród gór i lasów stopniowo, w ciągu paru miesięcy, wyłapano. Sąd wojskowy w Irkucku skazał na karę śmierci w/w przewódców, innych zaś na bezterminową lub 15—10-letnią katorgę. Wyroki śmierci przez rozstrzelanie wykonano w Irkucku w dniu 8 listopada 1866 r.

Wiadomości o powstaniu zabajkalskim zob. Zygmunt Odrzywolski: „Powstanie polskie nad Bajkałem i sprawa kazańska”. Lwów 1878 oraz ks. Fryderyk Żyskar: „Tunka. Opowiadanie o wsi Tunka, gdzie było na wygnaniu przeszło 150-ciu księży, oparte na wspomnieniach naocznych świadków i odnośnych dokumentów”. Poznań 1914 s. 17—26.

3. Pismo irkuckiego urzędu gubernatora cywilnego do komendanta 5 sotni irkuckiego konnego pułku kozaków o rozporządzeniu generał-gubernatora Wschodniej Syberii z dn. 29.I.1867 r. osiedlenia we wsi Tunka wszystkich polskich księży skazanych za przestępstwa polityczne teraz i w przyszłości oraz instrukcja obchodzenia się i nadzoru nad nimi. K. 29—31. Por. ks. F. Żyskar: „Tunka...” s. 108—111.

4. Pismo irkuckiego gubernatora cywilnego do komendanta 5 sotni irkuckiego konnego pułku kozaków w Tunce przesyłające do wiadomości i wykonania pismo generał-gubernatora Wschodniej Syberii z 24.X.1868 r. dotyczące złagodzenia kary uczestnikom byłego powstania polskiego oraz rozwiązanie problemów wynikłych z jego stosowania z zaznaczeniem, że nie obejmuje on księży katolickich zesłanych za te same przestępstwa. K. 32—35.

5. Imienny wykaz osób pozostających pod nadzorem policji w latach 1876—1877, skazanych na zesłanie za przestępstwa polityczne i osiedlonych w Tunce. K. 36—57.

Szereg wiadomości z życia księży zesłanych do Tunki podaje ks. Żyskar w cytowanej wyżej pracy.

6. Kopie rozporządzeń władz państwowych i duchownych przesyłane przez konsystorz archidiecezji mohylewskiej proboszczom kościoła horyhoreckiego, 1822—1866. K. 58—125.

7. Pismo arcybiskupa mohylewskiego metropolity Kluczyńskiego z 1.II.1911 r. do proboszcza w Rewlu (dekanat petersburski) w różnych sprawach duchownych i parafialnych. K. 126—127.

8. Pismo metropolity mohylewskiego arcybpa Kluczyńskiego z 25.IX.1913 r. do ks. Fryderyka Żyskara, proboszcza w Jurewie, dekanatu petersburskiego w sprawie jego artykułu pt. „Kilka słów o tułactwie młodzieży” zamieszczonego w gazecie warszawskiej „Naród. Wiadomości codzienne”, mówiącym o niebezpieczeństwach grożących młodzieży polskiej na uniwersytetach rosyjskich. K. 120—130.

Rękopisy powyższe stanowią fragment archiwum ks. Fryderyka Żyskara, kapłana diecezji mohylewskiej. W r. 1909, będąc proboszczem w Irkucku, dotarł do Tunki, wsi położonej wśród gór i należącej do jego parafii. Księży tam już nie było, ale pozostało archiwum zawierające akta byłych zesłańców. Ks. Żyskar, będąc członkiem Towarzystwa Geograficznego Syberii, uzyskał dostęp do tych papierów i, po dokładnym zapoznaniu się z ich treścią, najważniejsze z nich wywiózł z Tunki, a po powrocie na ziemię polskie zdeponował je, jak sam mówi w swej książce „Tunka...”, w jednym z muzeów krakowskich.

Biografię ks. Żyskara napisał ks. Witold Czeczott: „Ks. Fryderyk Żyskar. »Mierz siły na zamiary, nie zamiary podług sił«”.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

777

Pol., ros. 1849—1861. 37×23 cm i mniej. K. 130, w tym 10, 11, 20, 21, 23, 72, 87, 92, 95, 113, 114, 115 i 130 nie zapisane. 6 ksiąg, niektóre oprawne w gruby niebieski papier lub karton.

Kościół rzymsko-katolicki w cesarstwie rosyjskim. Księgi ze spisami zawierającymi wiadomości o kościołach, parafiach, duchowieństwie i służbie kościelnej w dekanacie petersburskim oraz księga z zestawieniem przedmiotów nabytych i zniszczonych w kościołach i parafiach dekanatu jako dodatek do wizyty generalnej.

1. „Wiadomości o Duchowieństwie S. Petersburgskiego Dekanatu” za rok 1849. K. 1—12.

2. „Wiadomości o Kościołach i Parafiach położonych w Sankt-Petersburskim Dekanacie” za rok 1850. K. 13—22.

3. „Formuljarnye Spiski Duchovenstva St. Peterburgskago Dekanata za 1852 god”. K. 23—72.

4. „Vedomost' S. Peterburgskago Dekanata o cerkevnoslužiteljach za 1858 god”. K. 73—92.

5. „Vedomost' o cerkevnoslužiteljach S. Peterburgskago Dekanata za 1861 god”. K. 93—114.

6. „Pribavlenie k Generalnoj Vizyte S. Peterburgskago Dekanata za 1856 god”. K. 113—130.

Tytuły poszczególnych ksiąg umieszczone są na okładkach lub na kartach ochronnych.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

778

Pol., ros. 1828—1918. 36,5×22,8 cm i mniej. K. 145, w tym 40, 55—57, 62, 70, 80, 81, 92, 93, 103, 117, 137, 141, 145 nie zapisane. Nie opr., luźne arkusze.

Kościół rzymsko-katolicki w cesarstwie rosyjskim. Dokumenty dotyczące kościołów i parafii w dekanacie petersburskim.

I. Kościół maltański w Petersburgu:

1. „Vizita general'naja Rimsko-Katoličeskoj S. Peterburgskoj Prioral'noj Derżavnago Ordena Sv. Joana Jerusalemskago Cerkvi za 1844 god”. K. 1—2.
2. „Formalny spisek Xiędza Macieja Brassewicza Kapellana Kościoła Maltańsk[iego] S-go Jana Jerozolim[skiego]”. K. 3.
3. „Pribavlenie k Generalnoj Vizite S. Peterburgskoj Ordena Sv. Joana Jerusalemskago Rimsko-Katoličeskoj cerkvi. Za 1856 god”. Zestawienie przedmiotów nabytych i zniszczonych w danym roku. K. 4—7.

II. Kościół parafialny św. Stanisława w Petersburgu:

1. Krótkie zestawienie chrztów, pogrzebów i małżeństw za rok 1828/29. K. 8.
2. Wiadomość o kleryku Romualdzie Przyjałkowskim (pijar), nauczycielu w szkole parafialnej (po r. 1829). K. 9—14.
3. Wiadomość o ks. Aleksandrze Jordanie (pijar), wikarym kościoła św. Stanisława w 1832 r. K. 15—20.
4. „Vedomost' o čisłe umeršich v prichode S. Peterburgskoj Rimsko-Katoličeskoj Sv. Stanislava cerkvi v 1844-m godu”. K. 21—22.

III. Kościół parafialny w Carskim Siole:

1. „Wizyta jeneralna Kościoła Carskosielskiego Archidyecezyi Mohilevskiej Guberni Peterzburskiej, Prioratu Carskosielskiego, Dekanatu Peterzburskiego w skutek przedpisu Archidyecezyalnej Administracyi przez J.W.X. Prałata Szczyta Wizytatora w myśl Kollegialnego 15 Grudnia 1819 i Konsystorskich Lutego 1820 i sierpnia 1828 roku ukazów uczyniona roku 1828 miesiąca Października 3”. K. 23—24.
2. „Opisanie Rzymsko-Katolickiego Carskosielskiego Parafialnego Kościoła pod Tytułem S-go Jana Chrzciciela, zostającego pod dozorem XX. Dominikanów, uczynione w czasie Wizyty Generalnej przez JWX Stanisława Łoweckiego... Generalnego Wizytatora... za Kaspra Kazimierza Kolumna-Cieciszewskiego, Arcybiskupa Mohylewskiego, Metropolity Rzymsko-Katolickich Kościołów w Rossyi... dnia 29 sierpnia 1829 w Petersburgu odprawioney, uczynione i podane”. K. 25—32.
3. „Vedomost' o prichodskoj Carskoselskoj Rimsko-Katoličeskoj cerkvi sostojaščej v S. Peterburgskoj guberni za 1852 god”. K. 33—34.
4. „Dodatek do Wizyty jeneralney Kościoła Carskosielskiego Archi-Dycezyji Mohilevskiej, Dekanatu Peterzburskiego, Powiatu Carskosielskiego, Guberni Peterzburskiej pod tytułem świętego Jana Chrzciciela, zostającego pod dozorem XX. Dominikanów podaney w Roku 1841, wyrażającej po szczególe co w 1842 roku do jakiego artykułu przybyło”. K. 35—40.
5. Potwierdzenie odbioru procentów od legacyjnych sum kościelnych, wystawione przez ks. Bogusława Onichimowskiego OP, kurata kościoła carskosielskiego w r. 1846 dla dziekana petersburskiego i superiora ks. Dominika Łukaszewicza. K. 41.
6. Raport z 12.II.1847 r. kurata kościoła carskosielskiego ks. Bogusława Onichimowskiego do dziekana petersburskiego ks. Dominika Łukaszewicza w sprawie sprzedaży „Koronie” placu i domu w Carskim Siole, będącym własnością kościoła. K. 42.
7. „Wizyta Generalna Kościoła Carskosielskiego... pod tytułem Świętego Jana Chrzciciela, zostającego pod dozorem XX. Dominikanów, wskutek polece-

nia Arcy-Biskupa Mohylewskiego... Kazimierza Dmochowskiego, przez... Lektora i S. Peterzburskiego Dziekana i Superiora Pantaleona Józefowicza Zakonu Kaznodziejskiego roku 1849 dnia grudnia uczyniona". K. 43—54.

8. „Inwentarz Kościoła Carskosielskiego w roku 1850 Miesiąca Stycznia 10 dnia przy zdawaniu zarządu pomienionym JX. Onichimowskiego uczyniony". K. 58—61.

9. „Inventar'utvari prinadleżašcej Prichodskoj Sv. Joana Krestitelja Cerkvi i Cerkovnomu domu, sdelan pri sdači upravlenija Paterom Onichimowskim Pateru Punkeviču 1850 goda Genvarja 10 dnia. K. 63—69.

10. „Generalnaja Vizita Carskosielskoj Sv. Joana Krestitelja Cerkvi... 1855 goda Oktjabra dnia učinena". K. 71—79.

11. „Wiadomość o kościele carskosielskim, położonym w Sankt Peterzburskiej Guberni, mieście Carskim Siole, Parafii Carskosielskiej, rozciągającej się na 2500 kwadratowych wiorst". K. 81.

IV. Kościół w Dorpacie:

1. „Wiadomość o Kościele Dorpackim położonym w Guberni Liflandzkiej, w Mieście Powiatowym Dorpacie, w Parafii Dorpackiej z 1850 roku 1-o Junij". K. 82—85.

V. Kościół w Jamburgu:

1. „Rachunkowa wiadomość Xiędza Wincentego Skrzypkowskiego Zakonu Dominikańskiego, Kurata przy kościele Rzymsko-Katolickim Jamburskim z odbieranych przez niego z Powiatowego Jamburskiego Kaznaczestwa Piędzy, podana za rok 1829. K. 86.

2. „Formularny spisek Xiędza Wincentego Skrzypkowskiego Zakonu Kaznodziejskiego, Prowincyi Litewskiej przy kościele Rzymsko-Katolickim Parafialnym Jamburskim, Guberni St. Petersburgskiej, podany 1831 roku". K. 88—89.

3. „Przydatek do Wizyty Kościoła parafialnego Jamburskiego podany w roku 1841. Za 1844 rok". K. 90—91.

4. „Wiadomość o Jamburskim Rz. Katolickim Parafialnym Kościele existing w St. Petersburgskiej Guberni, w samem mieście Jamburgu, Parafii Jamburskiej" 1 czerwca 1850 r. K. 94—95.

5. „Wizyta Generalna Jamburskiego Rzymsko-Katolickiego Parafialnego Kościoła- w Archi-Dycecyzi Mohylewskiej... pod tytułem S. Jana Nepomucena Męcz. Na mocy zlecenia... Arcy-Biskupa Mohylewskiego... Kazimierza Dmochowskiego... przez S. Petersburgskiego Dziekana i Przeora formalnego Konwentu... Pantaleona Józefowicza, zakonu kaznodziejskiego roku Pańsk. 1850 Miesiąca Grudnia dnia 1 uczyniona". K. 94—104.

6. „Polnaja Generalnaja Vizita Rymko-Katoličeskoj Jamburskoj Prichodskoj Sv. Joana Cerkvi. prinadleżašcej k Mogilevskoj Archidiecezji, S. Peterburgskago Dekanata, Peterburgskoj Gubernii, Jamburskago ujezda za 1852 god". K. 106—108.

VI. Kościół w Kronsztacie:

1. „Wiadomość o Kościele Rzymsko-Katolickim Parafialnym Kronsztadskim, położonym w Gubernii Petersburgskiej, Powiecie Petersburgskim, w Mieście Kronsztadcie" (ok. r. 1850). K. 110—111.

VII. Kościół w Nowogrodzie:

1. „Wiadomość o Kościele Jezusa na Górze Oliwnej w Gubernii Nowogrodzkiej, mieście Nowogrodzie" roku 1850. K. 112—113.

VIII. Kościół w Pskowie:

1. „Formularny opis xiędza Hipolita Narwaysza, Zakonu Kaznodziejskiego, sprawującego obowiązki Parafialne przy Kościele Pskowskim, za rok 1831 podane”. K. 114—115.

2. Raport ks. Narwaysza z 1830 r. do dziekana petersburskiego z wytłumaczeniem powodu nieprzysłania obowiązujących sprawozdań. K. 116.

3. „Vedomost' o cerkovno-służaščich Pskovskoj prichodskoj Rymsko-Katoličeskoj cerkvi” za rok 1832. K. 118—119.

4. „Wiadomość o Pskowskim Rzymsko-Katolickim Kościele, sporządzona 10 Lipca 1850 roku przez Plebana tegoż Kościoła xiędza Mikoszy”. K. 120—121.

IX. Kościół w Rewlu:

1. „Wiadomość o Kościele Rewelskim, położonym w Gubernii Estlandzkiej”. K. 122—125.

2. „Formularny Spisek Xięży przy Kościele Rewelskim Zakonu Kaznodziejskiego prowincji Litewskiej”, ok. r. 1829. K. 126—127.

3. Brudnopis listu do Józefa Andrejewicza Bogronowskiego w sprawie za twierdzenia księgi do zbierania ofiar na odnowienie kaplicy na rewelskim cmentarzu. L. 128—129.

X. Kościół w Rydze:

1. „Wiadomość o kościele Rygskim w Guberni Liflandzkiej w mieście Rydze” ok. r. 1852. K. 130—131.

XI. Kościół w Wyborgu:

1. „Wiadomość o kościele parafialnym Rzymsko-Katolickim Wiborgskim, położonym w Guberni Wiborgskiej, Mieście Wyborgu i Parafii na całe Wielkie Finlandzkie Księstwo rozciągającej się”. K. 132—133.

2. „Formularny spisek Xiędza Romualda Kotwicza Zakonu Kaznodziejskiego sprawującego obowiązek Parafialny przy Kościele Wyburskim za rok 1831 podany”. K. 134—135.

3. „Ogólna wiadomość parafialnego Rzymsko-Katolickiego Wiburskiego Kościoła w Wielkim Xięstwie Finlandzkim w Mieście Wyborgu zostającego, ochrzczonych, zaślubionych i pogrzebanych w 1832 roku”. K. 136.

XII. Kościół w Szliselburgu:

1. Testament na rzecz kościoła. K. 138—140.

2. Inwentarz kościoła zestawiony w 1918 r. K. 142—144.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

779

Pol. 1915—1918. 35,5×22,5 cm. S. nłb. 9, 81 (paginacja własna), w tym 57—76 i 81 nie zapisane. Opr. półplótno.

„Księga Kasowa XX. Prefektów. Piotrogród 13.XI.1915”.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

780

Ros., pol. 1735—1922. 37,5×24,5 cm i mniej. K. 49, w tym 35 i 36 nie zapisane. Opr. teczka tekturowa i luźne karty.

Uwierzytelnione kopie dokumentów dotyczących własności nieruchomości kościoła św. Katarzyny w Petersburgu oraz organizacji parafii i zarządzania kościołem.

1. Kopia przywileju Katarzyny II z 1769 r. potwierdzającej wszystkie na-

dania na rzecz kościoła rzymsko-katolickiego dla ludności tegoż wyznania, nadane przez cesarzową Annę w r. 1739. K. 1—2 (2 egz.).

2. „Plan... dvorovogo mesta Rimsko-Katoličeskoj cerkvi Sv. Ekateriny”. K. 3—4.

3. Wyjaśnienia do tegoż planu. K. 6—8.

4. „Plan z natury sniat. 4 fevr. 1922 g. Čertežn[yj] Institut”. K. 9.

5. „Reglament, dannyj Sanktpeterburgskoj Rimsko-Katoličeskoj Cerkvie...” przez Katarzynę II w 1769 r. Wytyczne dotyczące organizacji parafii i zarządzania kościołem. K. 10—14.

6. Pozwolenie na budowę nowego, na miejsce spalonego, rzymsko-katolickiego kościoła (św. Katarzyny) i wytyczenie placu pod budowę. 2.VIII.1739 r. K. 15—26 (3 egz.).

7. Akt kupna w r. 1874 przez administrację kościoła św. Katarzyny od Ministerstwa Dworu Cesarskiego placu wraz z murowanymi zabudowaniami przy Newskim Prospekcie za sumę 14000 rb. K. 27—34 (4 egz.).

8. „Terytorium parafii Kościoła św. Katarzyny w Petersburgu”. Drucek. K. 37—38 (2 egz.).

9. Plan placu i pomieszczeń przytułku dla dzieci przy 9 linii Wasilewskiej strony, należącego do kościoła św. Katarzyny. K. 39—43.

10. Plany i dokumenty własnościowe placu i budynków przy ul. Bolšaja Raznočinnaja 15, należących do kościoła św. Katarzyny oraz korespondencja z władzami państwowymi w r. 1922 w sprawie zburzenia istniejącego tam domu. K. 44—49.

Teczka, w której znajdują się wszystkie i opieczętowane przez notariusza dokumenty nosi tytuł: „S. Peterburgskoj Rimsko-Katoličeskoj Cerkvi Sv. Ekateriny Nr. A/99 Delo. Dokumenty kasajuščesja nedvižimago imuščestva Cerkvi Sv. Ekateriny i plan dvorovogo mesta. Načalos 1735 goda”.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

781

Ręcz. 1824—1927. 36,5×23 cm i mniej. K. 292, w tym 2, 8, 18—21, 24, 27, 33—35, 40, 42, 43, 46, 48, 59, 60, 62, 68, 80—82, 112—115, 119, 122, 125, 128, 131, 186, 202, 208, 209 nie zapisane. Nie opr.

Akta i dokumenty administracyjne kościoła św. Katarzyny w Petersburgu za okres 1824—1922.

1. Wykaz osób zmarłych i pochowanych na cmentarzu katolickim w Petersburgu w latach 1824—1884. K. 1—2.

2. „Pribavlenie k Vizite Generalnoj... za 1841—1846. K. 3—10.

3. Wykaz składek i ofiar na odnowienie grobu w kościele św. Katarzyny z lat 1845—1846. K. 11—21.

4. „Pribavlenie k Generalnoj Vizite... za 1847 god”. K. 22—23.

5. Sprawa naprawy organów w kościele św. Katarzyny. K. 23a.

6. „Statističeskaja Vedomost' S. Peterburgskoj Rimsko-Katoličeskoj Prichodskoj Cerkvi Sv. Ekateriny za 1852 god”. K. 25—26.

7. Prośba do arcybiskupa o dyspensę na zawarcie małżeństwa pomiędzy Ludwikiem Chiochetti, katolikiem i Angeliką Pancetta luteranką. K. 26a.

8. „Kronika” kościoła św. Katarzyny” z lat 1894—1897. Właściwie są to notatki o odprawianych nabożeństwach przez poszczególnych księży, prowadzone niesystematycznie. K. 27—43.

9. Prośba administracji parafialnej o pożyczkę w wysokości 5000 rb. na wybudowanie gmachów przy ul. Sadowej dla użytku szkoły. K. 44.
10. Protokoły posiedzeń administracji parafialnej z 1903—1904 r. w sprawie zatrudnienia i uposażenia organisty. K. 47—49.
11. Wykaz mszy św. wieczystych w kościele św. Katarzyny. K. 50.
12. Przepisy celebrowania niesporów i innych nabożeństw. K. 51—52.
13. Sprawa wyboru syndyków kościoła św. Katarzyny w r. 1905. K. 53—54.
14. Rozporządzenie Kurii Metropolitalnej Mohylewskiej odnośnie dóbr kościelnych. K. 55.
15. Wykazy ilości zawartych w kościele św. Katarzyny małżeństw w latach 1910—1919. K. 56—62.
16. Taryfa na pogrzeby i śluby. K. 63—65.
17. Ogłoszenia dla katolików Rosjan o odprawianych nabożeństwach i dyskusjach religijnych. K. 66.
18. Wyciąg z ksiąg rachunkowych „Świętopietrze”, 1917. K. 67.
19. Zawiadomienie przez władze państwowe o wprowadzeniu w życie z dniem 1.I.1918 r. dekretu o ślubach cywilnych i aktach stanu cywilnego. K. 69.
20. Zaświadczenie wystawione w r. 1918 przez Niemiecki Konsulat Generalny i Przedstawicielstwo Regencyjnej Rady Królestwa Polskiego, iż kościół św. Katarzyny wraz ze wszystkimi swymi instytucjami znajduje się pod opieką Cesarstwa Niemieckiego i Królestwa Polskiego. K. 70—72.
21. Spisy inwentarzowe kościoła i domów kościelnych należących do parafii św. Katarzyny. K. 73—100.
22. Finanse kościoła i parafii św. Katarzyny. K. 101—164.
23. Pismo władz państwowych z 27.I.1919 r. zawiadamiające o zwolnieniu księży z obowiązku służby wojskowej i utrzymaniu w mocy „trudovoj powinosti”. K. 165.
24. Kopia pisma z 26.IV.1919 r. do „Otdela Justicii” o stanie finansów kościoła św. Katarzyny. K. 166.
25. Protokoły i pisma „Črezvyčajnoj Komissii” z 30.V.—27.VIII.1919 r. w sprawach rekwizycji szeregu rzeczy z domów należących do kościoła św. Katarzyny m.in. drzewa opałowego i piły mechanicznej. K. 168—209.
26. Pismo władz państwowych z 8.X.1920 r. o odprawianiu obrzędów pogrzebowych i ślubnych oraz konieczności pozwolenia miejscowych władz na wszelkiego rodzaju zebrania i posiedzenia. K. 210.
27. Kopia pisma Pełnomocnika Min. Spraw Zagr. ZSRR w Piotrogradzie z 13.XI.1920 r. do Komisji Nadzwyczajnej dla Spraw Narodowo-Gospodarczych informujące, że mienie cudzoziemców nie podlega rejestracji wówczas, jeśli z umów zawartych z danym państwem wynika, że jego obywatelom pozostawiono prawo własności, o ile mienie ich nie uległo nacjonalizacji przed ratyfikacją umowy. K. 211.
28. „Spisok prichożan Kostela Sv. Ekateriny izjavivšich želanie byt' izbrannyimi v čislo lic, prinjavšich na sebja soderżanie kostela i ochranu jego inventarija”, a także podpisanie „trudovoj raspiski” oraz formularze dla indywidualnych zobowiązań. K. 212—218.
29. Brulion odpowiedzi na ankietę dot. ilości parafian Niemców, Polaków, ilości dzieci i znacjonalizowanego mienia. K. 219.
30. Kopia pisma w sprawie konfiskaty materiałów budowlanych należących do kościoła św. Katarzyny. K. 220.
31. Sprawa przejścia przez państwową szkołę zawodową sali bibliotecznej,

mieszczącej się w domu zajmowanym przez księży i użytkowanej przez parafian kościoła św. Katarzyny. K. 221—227.

32. Prośba do komitetu domowego o zwrot kluczy do piwnic znajdujących się pod kościołem. K. 228—232.

33. Pisma arcybiskupa i Kurii Metropolitalnej Mohylewskiej w sprawach ofiar na utrzymanie kurii oraz o nadsyłanie sprawozdań ze stanu parafii i kościoła. K. 233—235.

34. Pismo do Otdela Upravlenija Petrokomuny o pozwolenie wybrania komitetu opiekuńczego kościoła i rady kościelnej. K. 236.

35. Sprawa wyboru zarządu domem Nr 32/34 należącego do kościoła św. Katarzyny z 22.II.1922 r. K. 237—238.

37. Kopia pisma z 11.IV.1922 r. do Rady Kościelnej w sprawie zamknięcia kościoła przy ul. I Roty. K. 240.

38. „Ustav, prichodskich komitetov r[imsko]-katoličeskich obščin mogilevskoj archieparchii”. K. 241—245.

39. Protest katolików parafii św. Katarzyny przeciwko zamknięciu kościoła na 14 linii Vasilevskogo Ostrova oraz przejmowaniu przez parafian w dzierżawę kościołów i uzasadnienie tego protestu. K. 246—247.

40. Sprawa zamknięcia kościoła przy 7 szpitalu w Smolnem. K. 248.

41. Odezwa arcybpa Cieplaka z 19.IX.1922 r. do wszystkich wiernych w Piotrogradzie o ofiary na budujący się kościół N. Serca Jezusa za Newską Rogatką. K. 249.

42. Wykaz przedmiotów z kościoła św. Katarzyny w Piotrogradzie, wywiezionych do Polski przez arcybpa Roppa. K. 250—251d.

43. „Opis inventarja monastyryja pri cerkvi sv. Ekateriny 1911 g.” w Piotrogradzie. K. 252—283. Na k. 252—259 — inwentarz pomieszczeń mieszkalnych, na k. 262—282 inwentarz kościoła św. Katarzyny.

44. Pamiętnikarskie zapiski ks. Bronisława Ussasa o uratowaniu skarbcza kościoła św. Katarzyny, odnalezieniu w podziemiach tegoż kościoła trumienki ze szczątkami króla Stanisława Leszczyńskiego i inne. K. 284—292.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

782

Pol., ros., franc. 1845—1921. 36,5×22,5 cm i mniej. K. 113, w tym 13, 15, 17, 20, 24, 29, 36, 46—56, 63, 68, 70, 77, 87, 88, 101, 103—108 nie zapisane. Nie opr.

Materiały dotyczące szkół przy kościele św. Katarzyny w Petersburgu.

I. Szkoła męska.

1. „Vedomost' o sostojani učilišč pri Rimsko-Katoličeskoj Cerkvi v S. Peterburge... za 1856 god”. K. 1.

2. „Mužskoe učilišče pri Rimsko-Katoličeskoj cerkvi Sv. Ekateriny v S. Peterburge”. Programy egzaminów wstępnych i warunki przyjęcia do szkoły oraz formularze zaświadczeń. Druzcki. K. 2—11.

3. Notatki dotyczące szkoły. K. 12—16.

4. „Vedomost' o sostojani Mužskago Elementarnago Učilišča... za pervuju polovinu 1907—8 učebnago goda”. K. 12.

5. „Raspisanie urokov v Elementarnom Mužskom Učilišče na 1907—8 uč[ebnyj] g[od]”. K. 19.

6. Spisy inwentarza internatu i sal szkolnych. K. 21—26.
  7. Druk ankiety na temat nauczania i wychowania. K. 27.
  8. Pisma komitetu rodzicielskiego z 17.VIII.1917 r. w sprawie rozpoczęcia roku szkolnego od 1 września. K. 28—30.
  - II. Szkoła żeńska.
  10. Wykaz — spis dziewcząt przyjmowanych w latach 1845—46 do szkoły z zaznaczeniem warunków, na jakich zostały tu umieszczone. K. 35—45.
  11. Rozkłady lekcji, plany zajęć nauczycielek, programy nauczania w latach 1905—1908. K. 57—76.
  12. Notatki ks. K. Budkiewicza dotyczące remontów pomieszczeń szkolnych, personelu nauczycielskiego, rozplanowania klas i zajęć itp. K. 78—90.
  13. Projekt reorganizacji szkoły żeńskiej przy kościele św. Katarzyny. K. 91—92.
  14. „Spis rzeczy kaplicy Niepokalanego Poczęcia w żeńskim gimnazjum przy kościele św. Katarzyny. R. 1918. K. 93—102.
  15. „Ustawa Stowarzyszenia byłych uczenic Pensyi św. Katarzyny w Petersburgu”. K. 109.
  16. Stowarzyszenie „Ognisko Młodych Polek”. K. 110—111.
  17. „Ustawa towarzystwa rodziców i wychowawców katolickich” z 1921 r. K. 112.
  18. Kwestionariusz w sprawie skupisk Polaków i ich życia kulturalnego oraz uświadomienia narodowego. K. 113.
- Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

783

Ros., pol. 1911—1918. 36×22,5 cm i mniej. K. 75, w tym 40—58, 64, 68, 70 i 73 nie zapisane. 2 księgi oprawne w karton i luźne karty.

Akta rzymsko-katolickiego Towarzystwa Dobroczynności działającego przy kościele św. Katarzyny w Petersburgu.

1. Protokoły posiedzeń zarządu Towarzystwa od 19 stycznia do 20 grudnia 1918 r. K. 1—39.
  2. Wykaz papierów wartościowych Towarzystwa Dobroczynności w Petersburgu sporządzony dla przedstawiciela Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego w Rosji w związku ze staraniami o pożyczkę. K. 59—63.
- Na okładkach ksiąg napis: „Pravlenie Rimsko-Katoličeskago Blagotvoritel'nago Obščestva pri cerkvi Sv. Ekateriny. Delo”.
3. Protokół posiedzenia z 16.I.1911 r. „Rimsko-Katoličeskago Prosvetitelno-Blagotvoritel'nago Obščestva Prosveščenie”. K. 65—66.
  4. Obrót Kasowy Księgarni Katolickiej za 1912 i 1913 r.”. K. 67—68.
  5. Skarga nauczycielek na kierowniczkę szkoły w Łudze, skierowana do Centralnego Komitetu Towarzystwa Pomocy Ofiarom Wojny i załatwienie tej sprawy, 1916. K. 69—73.
- Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

784

Pol., ros. 1913—1922. 36×23 cm i mniej. K. 114, w tym 2, 4, 6, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 24, 35, 39, 78, 96, 112—114 nie zapisane. Nie opr.

Stowarzyszenia religijne przy kościele św. Katarzyny w Petersburgu:

Bractwo Straży Honorowej N. Serca Jezusa i Bractwo Przenajświętszego Sakramentu.

1. Prośba członków Bractwa Straży Honorowej przy kościele św. Katarzyny z 27.V.1913 r. do proboszcza, by wystąpił do arcybiskupa o kanoniczne zatwierdzenie bractwa. K. 1—2.

2. Bractwo Przenajświętszego Sakramentu:

a) Protokoły zebrań zarządu z okresu 16.VI.1920—3.VI.1921 r. K. 3—21.

b) Protokoły zebrań poszczególnych kół bractwa, 1920—1921 oraz ceremonia przyjęcia nowych członków i inne. K. 22—79.

c) Sprawozdania bractwa wraz z bilansem kasowym, przesyłanym kurii arcybiskupiej za rok 1920/21 i 1922. K. 80—99.

d) Album-wykaz członków Stowarzyszenia. K. 100—111.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

785

Franc. 1799. 34,4×22,2 cm. K. 20. Nie opr.

„Discours sur l'immortalité de l'ame”. Na końcu traktatu data. „1799 Mars 18”.

Rękopis pochodzący z Biblioteki OO. Dominikanów przy kościele św. Katarzyny w Petersburgu.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

786

Niem. 1805—1806. 32,6×20 cm. K. 16, w tym ostatnia nie zapisana. Opr. cienki kolorowy karton.

„Special-Inventarium sämtlicher Material-Waaren, wie auch Utensilien Medicinalien aus der Apotheke des Collegiums der Gesellschaft Jesu zu St. Petersburg aufgezeichnet und geschlossen in Gegenwart des Apotheker Dullo als Machthaber dieser Apotheke und dem Herrn Voegelin aus dem Jesuiten-Collegio zu Polotzko, als Deputirten von Seiten Collegiums. Am 27 Julii 1805”.

Ponizej napisane ręką ks. Br. Ussasa: „Inwentarz apteki collegium oo. jezuitów w Petersburgu, sporządzony przez apt. Dullo i p. Voegelin z collegium oo. jezuitów w Połocku jako deputowanego ze strony tegoż collegium z roku 1805. Ks. B. Ussas”.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

787

Pol., łac., ros. 1917—1936. 35,5×22,5 cm i mniej. K. 329, w tym 29, 47, 62, 76, 93, 123, 132, 134, 136, 153, 155, 179, 183, 229—236, 243, 251 nie zapisane. Nie opr.

Archiwum ks. Konstantego Budkiewicza, proboszcza kościoła św. Katarzyny w Piotrogradzie, dziekana piotrogrodzkiego. Protokoły, rozprawy, notatki, listy, artykuły z gazet itp.

4. Brudnopis memoriału dla Poselstwa Rzeczypospolitej Polskiej o interpretacji § 7 traktatu ryskiego dot. swobody wyznania Polaków znajdujących się w Rosji. K. 48—53.

5. Dokumenty ks. Budkiewicza:

- a) Zaświadczenie o opcji na rzecz obywatelstwa polskiego. K. 54.
- b) Pisma kurii metropolitalnej poruczające ks. Budkiewiczowi przejęcie kościołów, po przeniesieniu pracujących tam księży na inne placówki. K. 55—56.
- c) „Komandirovka” z 4.V.1922 r. do Moskwy na rozmowy z rządem w sprawach kościelnych. K. 57—58.

d) Pełnomocnictwo wystawione przez kurię metropolitalną na prowadzenie rozmów z władzami państwowymi w sprawie uregulowania stosunków pomiędzy Kościołem Katolickim w Rosji a władzami państwowymi. K. 59.

e) Nominacja na profesora seminarium archidiecezjalnego z 21.VIII.1922 r. K. 60.

7. Kopie pism z r. 1922 wysłanych do arcybiskupa i kurii archidiecezjalnej dot. stanu kościoła św. Katarzyny i różnych wypadków zachodzących w parafii... K. 72—92.

8. Notatki ks. Budkiewicza z prawa kanonicznego... K. 94—107b.

9. Fragment korespondencji ks. Konstantego Budkiewicza. 27 listów od następujących:

Baranowski Z. ks. 1922 (1) k. 108—109; Bażan Pius OP 1922 k. 110; Ber-
nański K. 1922 k. 111—120; Cieplak Jan arcybp 1921? k. 121; Dzień P. ks.
1915 k. 122—123; Hordiewicz A.? ks. 1918 k. 124—129; Kwiatkowski Antoni
ks. 1922 k. 130; Lauri Laurentius arcybp, nuncjusz apostolski w Polsce 1922
(3) k. 131—136; Lipnicki Konstanty 1922 k. 137—138; Moczulo Dyonizy b.r.
k. 139—140; Morawski Tadeusz charge d'affaires RP w Moskwie 1922 (5)
k. 131—155. Na k. 145—152 kopia odpowiedzi rządu ZSRR na notę polską
w sprawach Kościoła rzym. kat. w Rosji jako zał. do listu; Około-Kułąk
Antoni ks. 1922 (3) k. 156—166; Palmieri Aurelio augustianin b.r. k. 167;
Ropp Edward arcybp 1922 (2) k. 168—170; Szelażek Adolf bp 1922 (2) k. 171—
172; Zieliński Piotr ks. 1922? k. 173—174; El. H. 1922 k. 175—176.

Ponadto kopie odpowiedzi ks. Budkiewicza na listy nuncjusza apostolskiego
w Polsce k. 177—192 oraz list do Z. Antonowicza 1918 k. 193,

10. „Lewita”. Opowiadanie niedokończone. Szkic autobiograficzny ks. Bud-
kiewicza. K. 194—228.

11. Artykuł ks. K. Budkiewicza pt. W ważnej sprawie, zamieszczony w
„Dzienniku Petersburskim” 21 grudnia 1909 r. Wycinek z gazety. K. 237.

12. Ozdobny list dziękczynny parafianek i wychowanek ks. Budkiewicza.
K. 238—239.

13. Papiery urzędowe ks. Budkiewicza jako dziekana petersburskiego, prze-
ważnie sprawozdania ze stanu parafii i kościoła za lata 1919—1920. K. 240—265.

14. Akt oskarżenia przeciwko arcybiskupowi J. Cieplakowi i 16 księżom,
m.in. ks. Konstantemu Budkiewiczowi, zestawiony przez sędziego śledczego
T. Łopatińskiego. Druk i masz. K. 266—308. K. 309 — nakaz konfiskaty rze-
czy ks. Budkiewicza.

15. Artykuł Z. Zaleskiej pt. „Przykry błąd” przeciw artykulowi mgr d’Her-
bigny ogłoszonemu w „L’Union Catholique”, mówiącym o ks. Budkiewicz
jako „stuprocentowym Rosjaninie”. Wycinek z „Kuriera Warszawskiego”
z 23.VI.1936 r. K. 309a.

17. Korespondencja ks. Br. Ussasa z ks. Czesławem Falkowskim (później-
szy biskup łomżyński) w sprawie wykorzystania archiwum ks. Budkiewicza
do artykułu biograficznego PSB. Listów 3 (1936) k. 326—329.

Biografia ks. K. Budkiewicza zob. PSB III 91—93.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

788

Pol. 1936—1972. 31×23,3 cm i mniej. K. 30.

Biografie ks. Franciszka Rutkowskiego i ks. Walerego Płoskiewicza, kapłanów archidiecezji mohylewskiej, zamordowanych przez Niemców w czasie powstania warszawskiego w 1944 r. napisane przez ks. Bronisława Ussasa dla „Polskiego Słownika Biograficznego”.

1. Życiorys ks. Franciszka Rutkowskiego, artykuł Lucjana Darowskiego pt. 25-lecie kapłaństwa ks. prałata Rutkowskiego w „Przeglądzie Katolickim” 74 (1936) nr 6 s. 109—110 oraz pisma ks. Br. Ussasa do Komisji Hist. Akademii Katolickiej w Warszawie. K. 1—15.

2. Życiorys ks. Walerego Płoskiewicza, pisma przewodnie do redakcji PSB oraz wspomnienia ks. W. Płoskiewicza z okresu zamieszkania w Polsce pisane własnoręcznie przez autora. K. 16—30.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

789

Ros., pol., lac. XVIII i XX w. 37×23,5 cm i mniej. K. 63. Nie opr.

Resztki z archiwum Leonida Fiodorowa (ur. 4.XI.1878 r., zm. 7.III. 1935 r.) egzarchy Kościoła Katolickiego w obrządku wschodnim w Rosji carskiej, później w Związku Radzieckim, doręczone ks. Br. Ussasowi przez Zofię Lichariową w Leningradzie.

1. Projekt utworzenia w Rzeczypospolitej niezależnego od Moskwy patriarchatu grecko-katolickiego dla Białej, Czerwonej i Czarnej Rusi. XVIII w. Kopia. K. 1.

Na kopercie, w której znajduje się dokument, napis: „Novyj proekt učeżdenija patriarchata v zapadnoj Rosii v celjach sovraščeniija pravoslavnnych v uniju (opisan i izsledovan v »Cholmsko-Varšavskom Eparch[ialnom] Vest-nike« za 1890 god”).

2. Wycinki z gazety „Vestnik” z 22.IV.1889 r. z artykułami o liczbie nawróceń z prawosławia na katolicyzm. K. 2.

3. Kopia z kopii listu metropolity Szeptyckiego z 17.II.1908 r. do papieża o stosowaniu bulli Leona XIII „Orientalium dignitas Ecclesiarum”. K. 3.

4. Wycinek z gazety „Goniec Wieczorny” z 24.VII.1911 r. o katolikach obrządku wschodniego w Rosji (wywiad z ks. Zierczaninem). K. 4.

5. Wyciągi z różnych wydawnictw o osobach, które przeszły z prawosławia na katolicyzm, wykonane przez ks. Ussasa oraz obrazek przedstawiający o. Leonida Fiodorowa. K. 6—25.

6. „Kwestia o „Filioque” oraz „Kwestia terminu „Prawosławny (orthodoxus)”. K. 26—29.

7. Pravila dlja svjaščennikov greko-vostočnogo obrjada rossijskago egzarchata, proživajuščich pri latinskich chramach mogilevskoj archieparchii”. K. 30—31. Urzędowy akt podpisany przez egzarchę Fiodorowa.

8. Prośba ks. Jana Deubnera o pozwolenie przejścia na obrządek łaciński. K. 32—33.

9. Listy egz. Leonida Fiodorowa do następujących: ks. prałat Franciszek (sic!) Budkiewicz (6) 1922—1923 k. 34—43; o. Jan Deubner 1923 k. 44—45; O. Amfilotij? 1922 k. 46—47; diakon Gawriłow do Leonida Fiodorowa? b.r. k. 47a.

10. Artykuł z gazety „La Croix” z grudnia 1922 r. w tłum. na jęz. ros.: „Po povodu russkich, želajuščich vozsoedinitjsja s katoličeskoj cerkvju”. K. 48—51.

11. Pisma krytykujące działalność egzarchy Fiodorowa. K. 52—53.

12. Przepisy liturgiczne w czasie odprawiania nabożeństw Kościoła wschodniego. K. 54—60.

13. Wycinki z gazet z artykułami dot. Kościoła grecko-katolickiego i zjednoczenia prawosławia z katolicyzmem, 1922—1925. K. 61—63.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

790

Pol., ros. 1917—1922. 36×22,5 cm i mniej. K. 84, w tym 7, 12, 26, 30, 82—84 nie zapisane. Nie opr.

Dokumenty Komisji Likwidacyjnej dla Spraw Królestwa Polskiego dotyczące rewindykacji polskiego mienia kulturalnego z rąk rządu radzieckiego.

1. Korespondencja z urzędami i instytucjami rosyjskimi w sprawie zwrotu archiwów, bibliotek, dzieł sztuki itp. K. 1—26f.

2. Wykazy zawartości archiwów rosyjskich zawierających archiwa polskie. K. 27—70.

3. Wykaz materiałów z Archiwum Tymczasowej Komisji do Spraw Królestwa Polskiego w sprawach włościańskich, zwróconych Polsce przez władze radzieckie w r. 1922. K. 71—81.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

792

Ros., pol. 1842—1958. 36×23 cm i mniej. K. 74. Nie opr.

Materiały dotyczące Rzymsko-Katolickiej Akademii Duchownej w Petersburgu.

1. „Vysočajše utverždennyj Ustav Vilenskoj Rimsko-Katoličeskoj Duchownoj Akademii”. K. 1—11. Druk. Polnoe sobranie zakonov Rossijskoj Imperii. T. VIII č. 1. Petersburg 1854, s. 386—395.

2. Kopie pism Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z lutego i kwietnia 1842 r. do Rzymsko-Katolickiego Kolegium w sprawie wyasygnowania 70 000 rbs. z funduszków duchowieństwa rzymsko-katolickiego na zakup budynków i pomieszczeń dla Rzymsko-Katolickiej Akademii Duchownej, przeniesionej z Wilna. K. 12—13.

3. „Attestat” czyli wykaz służby profesora literatury greckiej i łacińskiej w Akademii Duchownej Dymitra Popowa, wystawiony w 1860 r. K. 14—17.

4. „Izłożenie punktov sogłašenija s rymskim Dvorom odnositelno r.k. seminarij i Akademii, 28 dek. 1882 g.” K. 18.

5. Krótka historia biblioteki Akademii Duchownej w Petersburgu, pisana po r. 1918 w związku z rewindykacją polskiego mienia kulturalnego. K. 19.

6. Wyciągi z dzieła — Aleksander Vasilevič Nikitenko: „Moja povest o samom sebe i o tom čemu svidatel v žizni byl. Zapiski i dnevnik (1804—1877)”. Izd. 2. T. 1—2, S. Petersburg 1904—1905, dotyczące jego pobytu w Akademii Duchownej jako profesora literatury rosyjskiej. K. 20—47.

7. Pismo z r. 1934 wzywające byłych wychowanków Akademii o nadsyłanie swoich wspomnień oraz różnego rodzaju dokumentów dotyczących Akademii. K. 48.

8. Dwa wiersze ks. mgr Stf. E.: 1) W hołdzie najofiarniejszym kapłanom Seminarium Duchownego Archidiecezji Mohylewskiej w Piotrogradzie 1918 r. 2) „Na cześć Almy Mater Petropolinensis (w Piotrogradzie) 1842—1918”. K. 49—50.

9. Zapiski bibliograficzne ks. Br. Ussasa dotyczące Akademii Duchownej w Piotrogradzie. K. 51—53.

10. Rękopisy artykułów ks. Br. Ussasa:

a) „Biblioteka Rz. Kat. Akademii Duchownej w Petersburgu”. k. 54—58.

b) „Akademia Duchowna Rz. Katolicka w Petersburgu”. K. 59—74.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

793

Ros. 1906—1914. 37×22 cm i mniej. K. 112, w tym 51, 68, 94, 98, 99 nie zapisane. Druk. i masz. Nie opr.

Materiały dotyczące sekty mariawitów na ziemiach polskich w latach 1906—1914.

1. „Spravka k delu po proektu zakona o veroispovednom obščestve mariavitov. Sostavlena Gosudarstvennoju Kancelarieju”. K. 1—49. Druk.

2. „Odobrennyj Gosudarstvennoju Dumoju proekt zakona o veroispovednom obščestve mariavitov”. K. 50—51.

3. „Izłożenie dela. Ob izdании pravil odnositelno sekty mariavitov”. Memoriał Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 7.IV.1909 r. o mariawitach dla Dumy Państwowej. Na dolnym marginesie napis: „V Gosudarstvennuju Dumu”. K. 52—62. Druk.

4. „K delu naznačennomu k slušaniju v zasedanii Gosudarstvennogo Soveta 2 sego Dekabrja. Sravnitelnoe izloženie... o veroispovednom obščestve mariavitov...”. K. 63—67.

5. „Dokład po zakonoproektu ob izdании pravil odnositelno sekty mariavitov. 1911 g. Dokładčik P.V. Kamenskij”. K. 69—72.

6. „Po delu o veroispovednom obščestve mariavitov”. K. 73.

7. „Gosudarstvennyj Sovet. Sessija VII... Dokład po delu o veroispovednom obščestve mariavitov. Zasedanie 3 Nojabrja 1911 goda. K. 74—85.

8. „Istoričeskoe razvitie i nastojaščee položenie mariavitizma v Privislinskom Kraje”. K. 86—92.

9. Pismo warszawskiego generał-gubernatora w sprawie wstrzymania licytacji nieruchomości przy ul. Szarej 8 należącej do parafii mariawickiej, idącej na sprzedaż za długi mariawitów. K. 93.

10. „Spravka”. O mariawickim duchownym Stefanie Bortkiewicz, poprzednio księdzu katolickim. K. 95—96.

11. Depesza z Petersburga do warszawskiego generał-gubernatora z 12.VI. 1914 r. o wypłaceniu parafianom mariawickim zapomogi w sumie 10000 rb. K. 97.

12. „Objasnitelnaja zapiska o mariavitach” z podaniem wszystkich zażądań. K. 100—104.

13. Telegram do ministra spraw wewnętrznych w Petersburgu o subsydium dla mariawitów na spłatę długów. K. 105.

14. „Spisok mariavitskim Kostelam, časovniam, molitvennym domam i molitvennym sobranijam”. K. 106—112.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1964.

794

Ros. 1915. 28×21,3 cm. K. 72+84. Masz. Nie opr.

„Polożenie rymko-katoličeskoj Cerkvi v Carstve Polskom”. K. 1—72. „Priloženija”. K. 1—84.

Memoriał w sprawie zniesienia obowiązujących w Królestwie Polskim ustaw i zarządzeń władz rosyjskich sprzecznych z wolnością sumienia i tolerancją religijną oraz ograniczających rozwój i działalność Kościoła Katolickiego na ziemiach Królestwa Polskiego.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1964.

795

Pol. 1-sza poł. XIX w. 19×12 cm. S. nlb. 3+141, nlb. 2+176 i 6 nlb. Strony nlb. nie zapisane. Opr. polsk.

„Historia Kościoła Katolickiego w Rosyi” w latach 1772—1828 (głównie o okresie rządów metropolity Stanisława Bohusz-Sięstrzeńcewicza). T. 1—2.

Oba tomiki są współprawne w jeden wolumen. Grzbiet z resztkami dawnej sygnatury „L 49”, u góry naderwany.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1964.

796

Lac. 1748, 24×19 cm. K. 23. Opr. tekt.

„Tractatus Theologicus de Jure et Iustitia Supremi et absoluti, universorum D[omi]ni D.T.O.M. Gloriam; Terrarum coelique Reginae in gratia et iustitia originali adeoq[ue] immaculata Conceptae Virginis Honoris... dicatus. Anno ab ortu Solis Iustitiae 1747mo in 1748. Lublini, in Collegio Macieioviano S.J. sub R.P. Gasp. Borovski Soc. Jesu”.

Podręcznik teologii z kolegium jezuickiego w Lublinie. Oprawa zniszczona, grzbiet oddarty.

Zbiory ks. Br. Ussasa. 1964.

797

Lac. 1748, 24×19 cm. K. 43. Opr. tekt.

„Altitudo Maris Theologici captum humanum immo et Caelestes Intelligentias Superans Deus, Ter Optimus, Ter Maximus, Ter Summus Scholasticis Disputa[tion]ibus propositus. Ad maximam ejusdem gloriam, Intemeratae Virginis Mariae Dei Matris honorem S[anctorum] Ecclesiae D[octo]rum praesertim Thomae Angelici, qui caelesti oraculo, bene de Deo scripsit: nec non D[omi]ni Ignatii, caelitus de Mysterio Trinitati edocti; ac Aloisii toties extra se ad divina rapti; alior[um]que Tutelarium nostrorum perennem cultum. Anno Verbi Dei Carofacti 1747 in 1748. Lublini in Collegio Macieioviano S.J. Sub R.P. Ignat. Borovski S. Jesu”.

Podręcznik teologii z kolegium jezuickiego w Lublinie. Oprawa tekturowa zniszczona, grzbiet obdarty.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1964.

799

Lat. XVIII w. 20,5×16,5 cm. K. 240, w tym 141, 142, 143 nie zapisane. Nie opr.

Podręcznik filozofii z kolegium jezuickiego Karnkowanum w Kaliszu.

1. „Scientia ca[usa]lis Ari[stote]lica seu Physica. Disputationibus scholasticis explanata. Ad Majorem Dei Gloriam B[ea]tissimae V[irginis] Mariae Honorem D[ominorum] nostrorum Tutelarium Cultum. Anno Domini Corpori naturali Humano uniti 1733 vergente in annum 1734, I-ma septembris. In Collegio Karnkoviano Soc. Jesu”. K. 1—186.

2. „Metaphysica seu Ultra Naturalis Scientia Scholasticis Disputationibus explanata. Ad M[ajorem] Incarnatae Sapientiae Gloriam, ejusque Pretiosissimae Matris Honorem Cursus nostri Tutelarium perennem Cultum. Anno naturae Humanae in Christo ultra naturae Creatas evectae. 1734 Die I-ma Septembris in Annum 1735”. K. 187—240.

Pismo dwu rąk. Oprawy brak. Grzbiet książki zszyty przez introligatora. Karta tytułowa zniszczona.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1964.

800

Franc., ros. 1865—1879. 21×13,5 cm i mniej. Listów 55. K. 127. Opr. półsk.

Korespondencja księżny Heleny Koczubej z domu Bibikow i jej córki Marii Wasilewny, zamężnej Durnowa — z Aleksandrem Aleksandrowiczem Wasilczykowem z lat 1865—1911.

27 listów Heleny Koczubej do A. A. Wasilczykowa 1865—1875. K. 2—61.

28 listów Marii Durnowej do A. A. Wasilczykowa b.d. K. 63—126.

Zbiory. ks. Br. Ussasa. Dar 1964.

801

Pol. 1 poł. XVII w. 18,3×16 cm. K. 73. Opr. skóra.

„Historia wierna o kacerstwach Albo iako, kiedy, kędy, y przez kogo się poczęła Haeresis abo kacerstwo”.

Poniżej pod tytułem napis: „Collecta hac sunt, quantum scio, per R[everendum] P[atrem] Novak Societatis Jesu Theologum, Virum contra Haeticis zelotissimum et hominem memoriae admirabilis”.

W górnym prawym rogu stara sygnatura „N 26”. Na k. 73 w jęz. łac. notatka o datach przyjęcia chrztu przez poszczególne narody, verso „Supplement” z opisem nawróceń i kar Bożych za odszczepieństwo.

Oprawa z czarnej skóry z wypisanym na grzbiecie (na białym tle) tytułem dzieła.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1964.

802

Pol. 1847, 22,5×17,5 cm. S. 343 (paginacja własna). Nie opr.

„Zbiór Rozmaitości. Ułożony przez K. Stanisława Znamierowskiego

1847 roku m[iesią]ca Listopada 5 dnia. To było chwilowem zajęciem się w czasie wolnym od lekcji przez dwa miesiące, t.j. Wrzesień i Październik 1847 roku w Mińsku”.

U góry karty tytułowej napis: „Ten manuskrypt mój poświęcam na wieczną pamiątkę ks. Antoniemu Petryszczy r. 1848 Marca 4 dnia w Mińsku. St. Znamierowski”.

Zbiór najrozmaitszych informacji wypisanych z różnych wydawnictw, np. „Pamiętnika Religijno-Moralnego”, z „Nowych Aten” ks. Chmielowskiego o zakonach, nazwach nauk, zabobonach, wiadomości o miesiącach, o herezykach, papieżu i całej hierarchii kościelnej itp.

Karta tytułowa i kilka następnych mocno uszkodzone.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1964.

803

Franc. XVII w. 24,2×17,5 cm. K. 74, w tym 1, 1a, 74 nie zapisane. Oprawa skóra.

„La Theologie du coeur ou Recueil de quelques traités. Qui contiennent les lumieres les plus divines des Ames simples et pures. Première partie. I. Le Berger illuminé, II. L'Abregé de la perfection Chretienne. III. La ruine de l'amour propre. A Cologne. Chez Jean de la Pierre 1697”.

Rozmyślenia i ćwiczenia rekolekcyjne.

Na karcie tytułowej notatka: „Ecclesiae S. Mariae in Coemeterio sub cura Fratrum Ordinis Praedicatorum 1856. N. 50”. U góry karty tytułowej podpis ostatniego właściciela rękopisu: „Ks. B. Ussas”.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1964.

804

Ros. 1893—1915. 34×22 cm i mniej. S. 27+19+21+22+29+10+9+2. Druk. Nie opr.

Zarządzenia władz carskich dotyczące Kościoła i duchowieństwa rzymsko-katolickiego, drukowane wyłącznie do użytku władz administracyjnych.

1. „Izłożenie dela. Ob ustanovleni v zakone administrativnych vzysskanij s duchovnych lic rimsko-katoličeskago ispovedanija”. 9.IV.1905. S. 24+3.

2. „O rimsko-katoličeskich krestnych chodach i religioznych processiach”. 9.IV.1905. S. 19.

3. „Izvēčenijsa...”. O zwołaniu specjalnej komisji dla powzięcia uchwał w sprawach różnych wyznań na terenie Rosji. 1.IV.1905 r. S. 21.

4. „Ob izdanijs pravil odnositelno sekty mariavitov”. 17.IV.1907 r. S. 22.

5. „Zakon. Svod zakonov, t. XI, č. 1: Ustavy Duchovnych Del Inostrannych Ispovedanij, izd. 1896 goda”. Projekt nowej redukcji tomu XI „Svoda Zakonov” o wyznaniach obcych. S. 29.

6. „O upotreblenii gosudarstvennago jazyka v različnych ustanovlenijach gubernii Carstva Polskago”. 1906. S. 10.

7. „Uzakonenija o jazyke propodavanija”. Ustawa o wprowadzeniu języka rosyjskiego do wszystkich szkół, wydana w r. 1893. S. 9.

8. „Srvnitelnoe izloženie”. Projekt ustawy uchwalony przez „Gosudar-

stvennuju Dumu" o członkach kapituły biskupiej i sposobie mianowania kanoników. S. 2.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1971.

807

Pol. 1915—1917. 21,5×18 cm. K. 108, 2 bruliony. Oprawa czarna cerata.

Fragmenty pamiętnika młodej panny o nieustalonym nazwisku (imię Janina), pochodzącej ze sfer ziemiańskich z okolic miasteczka Głębokie (majątek o tej samej nazwie) w powiecie dzisieńskim, z lat 1915—1917, będącej w tym okresie nauczycielką języka polskiego lub muzyki w jednej z polskich żeńskich pensji w Petersburgu. Między innymi zawiera opis rewolucji lutowej w Petersburgu.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1964.

908

Ros., pol. XIX w. 35,5×22,2 cm. S. 435. Nie opr.

Wypisy z akt archiwalnych, rosyjskich wydawnictw źródłowych, rosyjskich czasopism historycznych i bibliograficznych oraz czasopism polskich na temat stosunków pomiędzy rządem rosyjskim a Kościołem rzymsko-katolickim i grecko-katolickim na terenie Rosji, a szczególnie w guberniach północno-zachodnich i Królestwie Polskim. Niszczenie w ramach represji po powstaniach narodowych polskiego mienia kulturalnego w skasowanych klasztorach i zamkniętych kościołach, zbiory polskie w archiwach i bibliotekach rosyjskich (s. 373—433) itp.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1973.

909

Pol., ros. 1934—1974. 30×21 cm i mniej. K. 22. Nie opr.

Materiały o Makrynie Mieczysławskiej, rzekomej bazyliance z klasztoru w Mińsku, zmarłej w Rzymie w 1869 r. zawierające artykuł ks. J. Urbana pt. Pokłosie po pracy o Mieczysławskiej, drukowany w „Przełędzie Powszechnym” w 1934 r. (k. 1—8), notatki ks. Bronisława Ussasa oraz listy jego do redakcji „Analecta Ordinis Basilii Magni” z przesłaniem do druku nie znanego dotychczas dokumentu — podania matki Praskowii Lekszyckiej, ostatniej przełożonej sióstr bazylianek w Mińsku, do generał-gubernatora wileńskiego Mikołaja Dołhorukowa z prośbą o pozostawienie bazylianek w Mińsku i nie wysiedlanie ich do zrujnowanego klasztoru pokarmelickiego w miasteczku Miadziołłach (k. 12—22).

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1973.

910

Pol., ros. 1796—1920. 37,5×24,5 cm i mniej. K. 341, w tym 87—90, 112—185, 218, 287—289 nie zapisane. Nie opr.

Materiały do historii kościoła i klasztoru OO. Dominikanów w Mińsku Litewskim. Rewindykacja kościoła i budynków poklasztornych przez

ks. Bronisława Ussasa w r. 1918 na potrzeby polskiej ludności katolickiej. Dokumenty, listy.

1. „Akt wizyty u... Xięży Dominikanów Mińskich według instrukcji J.W. Pasterza naszego w roku 1796 m-ca novembra 20 dnia V.S. sporządzony”. K. 1—8.

2. „Wizyta generalna Kościoła Parafialnego po Dominikańskiego Mińskiego, w skutek ukazi Rzymsko-katolickiego Duchownego Kolegium 3-go lutego za N 440 nastalego, sporządzona w tymże roku” (po 1839). K. 9—20.

3. Dokumenty dotyczące niedoszłej do skutku sprzedaży przez władze miasta Mińska księżnie Magdalenie Radziwiłłowej placu i budynków b. klasztoru dominikańskiego w r. 1914. K. 21—63.

4. Akta rewindykacji kościoła poddominikańskiego przez ks. Bronisława Ussasa dla polskiej ludności katolickiej oraz akta prac remontowych prowadzonych przy kościele w latach 1919—1920. K. 64—218.

5. Testament Ludwika Jelskiej na rzecz kościoła poddominikańskiego w Mińsku Litewskim oraz dokumenty stwierdzające bezsporną własność przekazywanych kościołowi budynków. R. 1920. K. 219—293.

6. Fotografie kościoła poddominikańskiego w Mińsku Litewskim. Widok ogólny i ołtarze. K. 294—318.

7. Wycinki prasowe z artykułami o działalności ks. Bronisława Ussasa w Mińsku Litewskim oraz całe numery czasopism („Tygodnik Wileński” Nr 13, 14 z 1911 r.) poświęcone temu miastu. K. 319—338.

8. Ks. Bronisław Ussas kustoszem Archiwum Państwowego w Mińsku Litewskim. Nominacja i sprawozdanie z pracy za marzec—maj 1920 r. K. 339—341.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1973.

911

Pol., ros., łac. 1921—1971. 33×22,7 cm i mniej. K. 98. Nie opr.

Materiały biograficzne ks. Bronisława Ussasa z lat 1921—1971. Działalność na stanowisku szefa Ekspozytury Polskiej Komisji Reewakuacyjnej i Specjalnej w Leningradzie, działalność w Polsce jako kapelana SS. Niepokalanek oraz kapelana szpitala zakaźnego w Warszawie.

1. Tekst układu o repatriacji zawarty pomiędzy Polską a ZSRR w 1920 r. oraz dokumenty z działalności ks. Bronisława Ussasa jako szefa Ekspozytury Polskiej Komisji Reewakuacyjnej i Specjalnej w Leningradzie w latach 1921—1925. Zaświadczenia, pisma, drukowany stenogram procesu przeciwko ks. Ussasowi, dyplom odznaki honorowej za ratowanie mienia polskiego na terytorium b. cesarstwa rosyjskiego, artykuł ks. Ussasa pt. Z dziejów grabieży i niszczenia polskiego mienia kościelnego przez Rosjan w świetle świadectw rosyjskich (1655—). Jako załącznik fotografie pracowników Delegacji Polskiej... K. 1—35.

2. Dokumenty osobiste ks. Br. Ussasa z lat 1924—1971 od władz kościelnych, zezwalających na wykonywanie obowiązków kapłańskich, dyplom nadania godności szambelana papieskiego, podpisany przez kard. Montini (1951) oraz potwierdzenie tej godności przez papieża Pawła VI. K. 36—61.

3. Ks. Bronisław Ussas jako kapelan SS. Niepokalanek w Warszawie 1935—1943. List ks. Ussasa do kard. Aleksandra Kakowskiego z prośbą o zatrudnienie, nominacja na kapelana, list przełożonej SS. Niepokalanek w sprawie zbyt niskiego uposażenia za wykonywane obowiązki. K. 62—65.

4. Ks. Bronisław Ussas kapelanem w Miejskim Szpitalu Zakaźnym w Warszawie w latach 1945—1957. Nominacja, korespondencja z zarządem szpitala, sprawozdania itp. oraz życiorys pisany własnoręcznie przez ks. Ussasa. K. 66—90.

5. Biografie ks. Bronisława Ussasa, jedna pisana własnoręcznie w jęz. łac., druga Pawła Kiślańskiego, opracowana w 1970 r. pt. Ks. Prałat Bronisław Ussas w 85-tą rocznicę urodzin. K. 91—97.

6. Fotografia rodziny ks. Bronisława Ussasa z roku 1902. Petersburg. K. 98. Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1973.

912

Pol. Po r. 1970. 30×21 cm. Masz. K. 56. Nie opr.

Wspomnienia ks. Bronisława Ussasa z lat 1885—1969 obejmujące dzieciństwo, lata gimnazjalne i uniwersyteckie, pobyt w Mińsku Litewskim w latach 1917—1921, pracę w Leningradzie na stanowisku szefa Ekspozytury Polskiej Komisji Reewakuacyjnej i Specjalnej, zamieszkanie w Warszawie, pracę w Spółdzielni Budowlano-Mieszkaniowej „Osiedle na Skarpie” w Warszawie.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1973.

913

Pol., ros., franc. 1921—1976. Listów 126. K. 167. Nie opr.

Fragment korespondencji ks. Bronisława Ussasa z lat 1921—1976.

Listy od następujących:

Brunicka Eugenia 1963 k. 1—2; Chowańczak Jerzy ks. 1967 k. 3; Dąbrowski Bronisław bp, sekretarz Episkopatu Polski 1976 oraz odpowiedź ks. Ussasa k. 4—5; Deruga Aleksy 1934—1937 (11) k. 6—16; Falkowski Czesław ks. 1935—1938 (3) k. 17—21; Franciszkanki SS. 1967 k. 22—25; Gumulka Jadwiga 1967 k. 26; Kraszewski Zbigniew bp 1976 oraz odpowiedź ks. Ussasa k. 27—28; Łukań Roman OSB (bazylianin obrz. gr.-kat.) b.d. (1) k. 29; „Nasza Przeszłość” — redakcja 1961 k. 30; Niepokalanki SS. 1967 (7) k. 31—39; Nowicki Donat ks. obrz. gr.-kat. 1961 (1) oraz odpowiedź ks. Ussasa k. 40—41; Nowicka Anatolia 1971 oraz odpowiedź ks. Ussasa k. 42—44; Olszewski Antoni poseł nadzwyczajny RP i minister pełnomocny Delegacji Polskiej do Komisji Mieszanej Reewakuacyjnej i Specjalnej w ZSRR 1921—1923 (2) k. 45—47; Pawłowski Antoni ks. (później biskup włocławski) 1936 k. 48; „Przegląd Powstanczy” — redakcja 1929—1938 (5) — 3 listy podpisane przez ks. J. Ros-tworowskiego, 2 — przez ks. J. Urbana — k. 49—53; Ruyck Ciril de, bazylianin obrz. gr.-kat. 1928 (3) k. 54—56; Rzewuski Piotr ks. obrz. gr.-kat. 1930 k. 57; Skruteń Jozefat ks. obrz. gr.-kat., redaktor „Analecta Ordinis Sancti Basilii Magni” 1936—1937 (7) oraz 1 list ks. Ussasa k. 58—66; Slipij Józef ks. 1932 k. 67; Szelażek Adolf Piotr bp łucki 1931 k. 68; Szeptycki Andrzej arcybp lwowski obrz. gr.-kat. 1929—1935 (18 + bilet wizytowy) k. 69—87; Szostkiewicz Zbigniew b.d. (1) k. 88—89; Wilejszys Barbara 1965 k. 90—91; Wołkoński Piotr, Rosjanin, greko-katolik 1937 (6) k. 92—98; Woroniecki Jacek OP 1936—1939 (3) k. 99—101; Wyszyński Stefan kard., Prymas Polski 1934—1976 (4) oraz odpowiedzi ks. Ussasa (3) k. 102—122.

Ponadto: „Redakcja Encyklopedii Katolickiej KUL” 1972—1973 (5) oraz ks. Br. Ussas do redakcji Encyklopedii (kopie) 1973 (2) k. 123—132; Petrani

Aleksy ks. 1971—1976 (9) oraz ks. Br. Ussas do ks. A. Petraniego (kopie) 1971—1976 (6) k. 133—149; Ks. Br. Ussas do ks. Jakuba Zatzko (kopia) 1971 k. 150; NN... 1967 k. 151.

Zubrzycki do Aleksandra Maciejowskiego 1843 (1) k. 152—153; NN do NN 1868—1882 (6) k. 154—167.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1973.

914

Pol. 1923—1975. 30×21 cm i mniej. K. 200. Nie opr.

Korespondencja i wykazy materiałów rękopiśmiennych ofiarowanych przez ks. Bronisława Ussasa różnym instytucjom naukowym w Polsce.

1. Muzeum i Biblioteka XX. Czartoryskich w Krakowie. Podziękowania za dary, spisy otrzymanych od ks. Ussasa papierów 1923—1971. Listy podpisane przez Józefa Kallenbacha i gen. Mariana Kukiela oraz dr Adama Homckiego. K. 1—12.

2. Biblioteka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Wykazy ofiarowanych materiałów, korespondencja. 1967—1975. K. 13—138.

3. Biblioteka Narodowa w Warszawie. Korespondencja w sprawie przekazania materiałów dotyczących rewindykacji polskiego mienia kulturalnego po traktacie ryskim, 1933—1971. K. 139—161.

4. Centralna Biblioteka Wojskowa w Warszawie. Podziękowanie za ofiarowane materiały drukowane i rękopiśmienne. Kopie listów ks. Br. Ussasa, 1933—1971. K. 162—172.

5. Biblioteka Uniwersytetu Wileńskiego im. Kapsukas. Korespondencja w sprawie przekazania materiałów dotyczących dr Mateusza Ussasa, ojca ks. Bronisława Ussasa, 1970. K. 173—175.

6. Muzeum w Zamościu. Korespondencja w sprawie przekazania akt archiwalnych dotyczących Zamościa, otrzymanych w r. 1923 w Leningradzie. K. 176—181.

7. Korespondencja z innymi instytucjami, jak Archiwum Akt Dawnych, Instytut Nauk Antropologicznych, Komitet Studiów Ruchu Niepodległościowego. Podziękowania za otrzymane materiały drukowane i rękopiśmienne, 1926—1946. K. 182—200.

Zbiory ks. Br. Ussasa. Dar 1973.

957

Ros., pol. XIX—XX w. 35×22 cm i mniej. K. 64. Nie opr.

Materiały o losach trumienki ze szczątkami króla Stanisława Leszczyńskiego w Petersburgu oraz o powrocie ich do kraju.

1. Kopie tajnej korespondencji w sprawie trumienki z resztkami zwłok króla Stanisława Leszczyńskiego pomiędzy baronem Modestem Korfem, dyrektorem Cesarskiej Biblioteki Publicznej w Petersburgu a Ministrem Dworu, Ministerstwem Oświaty i Ministerstwem Spraw Wewnętrznych z okresu 1855—1857. K. 1—25.

2. Kopie protokółów z otwarcia grobu króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w kościele św. Katarzyny w Petersburgu i wyniesienia stamtąd trumienki z resztkami zwłok króla Stanisława Leszczyńskiego w dniu 31.I.1922 r. przez członków Polskiej Delegacji do Rewindykacji Polskiego Mienia Kulturalnego. K. 26—28.

3. Wyciągi z artykułów czasopism poruszających sprawę szczątków króla Stanisława Leszczyńskiego, 1884—1938. K. 29—48.

4. Artykuł ks. Bronisława Ussasa „Pośmiertne peregrynacje króla Stanisława Leszczyńskiego”. K. 49—52. Druk. „Słowo Wil.” nr 231 z 24.VIII.1938 r.

5. Korespondencja ks. Bronisława Ussasa z Państwowymi Zbiorami Sztuki na Wawelu w Krakowie w sprawie przekazania materiałów dotyczących trumienki Stanisława Leszczyńskiego do wawelskich zbiorów archiwalnych, 1970—1971. K. 53—63.

6. Sprostowanie mylnej informacji zawartej w artykule M. Rożka „Stanisława Leszczyńskiego droga na Wawel”, napisane przez ks. Br. Ussasa i przesłane redakcji czasopisma „Mówią Wieki”, 1976. K. 64.

Zbiory ks. Br. Ussasa. 1977.

958

Pol. XIX—XX w. 35,5×22,5 cm i mniej. K. 24. Nie opr.

Materiały o pogrzebie i miejscu pochowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego oraz przywiezienia jego zwłok z Leningradu do Polski. Wyciągi wykonane przez ks. Br. Ussasa z artykułów następujących czasopism: „Kraj” 1884, 1897, 1898; „Biblioteka Warszawska” 1872; „Wędrowiec” 1898; „Kwartalnik Historyczny” 1922, 1925, Wycinki prasowe z gazet: „Goniec Warszawski” 1938; „Kurier Warszawski” 1938; „Słowo” (Wilno) 1938; „Kierunki” 1961; „Za i Przeciw” 1961.

Zbiory ks. Br. Ussasa. 1977.

959

Ros., pol. XIX—XX w. 28×22,5 cm. K. 21. Nie opr.

Papiery dotyczące kościoła i instytutu polskiego św. Stanisława w Rzymie w latach 1819—1910.

1. Fragment sprawozdania (posła rosyjskiego w Rzymie?) o projekcie sprzedaży przez rząd rosyjski, za zgodą Watykanu, kościoła i Instytutu polskiego św. Stanisława. K. 1—2.

2. Kopia fragmentu relacji Aleksandra Salvati'ego, agenta do spraw wyznań obcych przy poselstwie rosyjskim w Rzymie, o wymianie zdań pomiędzy rządem włoskim a poselstwem rosyjskim w sprawie sytuacji prawnej Instytutu polskiego w związku z zamiarem sprzedaży go wraz z całym majątkiem przez rząd rosyjski, 1885. K. 3—8.

3. Fragment referatu o kościele św. Stanisława i Instytucie polskim w Rzymie, jego historii i sytuacji prawnej w okresie rządów rosyjskich w Polsce. K. 9—21.

Zbiory ks. Br. Ussasa. 1977.

960

Pol., ros. XX w. 35,5×22 cm i mniej. K. 190. Nie opr.

Artykuły ks. Bronisława Ussasa z lat 1915—1976. Druki, maszynopisy, bruliony, notatki.

1. „Pismo v redakciju”. Odpowiedź na artykuł Mikołaja Trage pt. „Vsled

za Solov'evym" atakującym katolicyzm oraz dalsza polemika z tymże autorem. „Slovo Istiny” 3 (1915) nr 27 s. 235—238; nr 29 s. 265—268; nr 36 s. 370—373. K. 1—5.

2. „Iz istorii katolichestva v Rosii. (Biografičeskaja zametka)”. W: Ėlago vest (Bonne Nouvelle). Paris 1932 nr 7 s. 81—88. K. 6—9.

4. „Odczyt ks. Bronisława Ussasa”. „Przeł. katol.” 74 (1936) nr 11 s. 190. K. 12.

5. „Piętnasta rocznica traktatu ryskiego. 1921—18.III.1936”. „Przeł. katol.” 74 (1936) nr 15 s. 247—248. K. 13.

6. „Z dziejów grabieży i niszczenia polskiego mienia kościelnego przez Rosjan w świetle źródeł rosyjskich”. Masz. i druk oraz wykaz źródeł, na których oparta powyższa praca. Druk. w „Przeł. Powszechnym” 53 (1936) t. 210 s. 45—66, 185—203. K. 14—81.

7. „Na marginesie artykułu P. Bonowicza o metr. Jozefacie Bułhaku”. Odpowiedź na artykuł w czasopiśmie „Oriens” 1938. K. 82—85.

9. Brudnopis artykułu bez tytułu o materiałach źródłowych mówiących o losach skasowanych klasztorów i ich księgozbiorach. K. 90—106.

10. „Sprawa niszczenia polskiego mienia kulturalnego przez władze carskie w okresie lat 1794—1918”. Rękopis i maszynopis. K. 106—149. Nie druk?

11. Brulion artykułu o działalności Komisji Likwidacyjnej do Spraw Królestwa Polskiego w 1917—1918 r. w kwestii odzyskania polskiego mienia kulturalnego, zagrabionego w okresie porozbiorowym. K. 105—153. Na obwołucie notatka: „Przepisać na maszynie...”.

12. Brudnopis artykułu o pracach komisji rewindykacyjnej polskiego mienia kulturalnego po traktacie ryskim. K. 154—158.

13. Brudnopis fragmentu artykułu w 50-rocznicę prac rewindykacyjnych. K. 159—161.

14. Artykuł pt. „Kluczewski Erazm ks.” — biogram wysłany do Redakcji „Naszej Przeszłości” oraz korespondencja z redakcją w sprawie ogłoszenia artykułu drukiem, sierpień 1974. K. 162—169. Nie druk.

15. „Z historii polskiego duchowieństwa katolickiego za panowania władz carskich na tle stosunków polsko-rosyjskich”. Artykuły oraz listy ks. Ussasa do redakcji „Naszej Przeszłości”, 1976. K. 170—190. Nie druk.

Zbiory ks. Br. Ussasa. 1977.

961

Pol., ros. XX w. 28,5×21 cm. K. I, s. 190, w tym 72—190 nie zapisane. Opr. półplótno.

Wyciągi z prac różnych autorów omawiających sprawy katolicyzmu oraz sytuację Kościoła Katolickiego w Rosji carskiej i na ziemiach polskich w latach 1844—1963.

Według notatki na k. I jest to XIII tom z ogromnej serii wypisów i notat ks. Br. Ussasa, które zginęły po wywiezieniu go przez Niemców do obozu w Pruszkowie po upadku powstania warszawskiego.

Zbiory ks. Br. Ussasa. 1977

962

Pol., ros., niem. 1807—1973. 47×31,5 cm i mniej. K. 70. Nie opr.

Wycinki prasowe z różnych czasopism: „Słowo” (Wilno), „Gazeta Warszawska”, „Moskovskaja Izvestija”, „Przegląd Katolicki”, „I.K.C.”, „Wieczór Warszawski”, „Polska Zbrojna”, „Głos Ludu”, „Kuźnica”, „Trybuna Ludu”, „Życie Warszawy”, „Tygodnik Powszechny”, „Russkij Golos” i inne, głównie na temat stosunków pomiędzy Kościołem i państwem, a więc władzami carskimi, władzą radziecką i władzami polskimi.

Zbiory ks. Br. Ussasa. 1977.

963

Ros., pol. XIX—XX w. 35,5×22,5 cm. K. 53. Nie opr.

Różne zarządzenia, pisma, memoriały, podania i inne papiery rosyjskie z lat 1829—1903. Kopie, brudnopisy, druki.

1. „Urządzenie przedmiotów dotyczących Kościoła Grecko-Rossyjskiego w Królestwie Polskim, wskazujące które z nich do władzy Biskupiej, a które do Komisji Rządowej Wyznań i Oświecenia należą, tudzież prawidła i sposób wzajemnego znoszenia się w tychże przedmiotach”. Druk, tekst w jęz. ros. i pol. Zarządzenie zatwierdzone przez cara w 1829 r. K. 1—4.

2. Wypis z akt osobistej kancelarii namiestnika carskiego w Królestwie Polskim zawierający nakaz osadzenia generałowej Sowińskiej w klasztorze benedyktynek w Łomży za przynależność do Towarzystwa Patriotycznego, kontakty i opiekowanie się powstańcami, oraz nakaz osadzenia w klasztorze brygidek w Lublinie Michaliny Czajkowskiej, córki kaliskiego naczelnika poczty, 1835. K. 5—6.

3. „Ukaz Pravitelstvujuszczemu Senatu” cara Aleksandra II z 1869 r. przekazujący zarząd Kościoła unickiego w Królestwie Polskim Ministerstwu Oświaty. Druk. K. 7—8.

4. „Vypiska iz Vysočajše utverždennago 6 aprilja 1867 goda žurnala Komiteta po delam Carstva Polskago ob učreždenii 30-ti stipendij v Universitetach Imperii dlja vospitannikov russkich i smešanych gimnazij Carstva iz lic pravoslavnogo i greko-uniatskago ispovedanija”. Druk. K. 9—10.

5. Brulion memoriału z końca 1880 r. ministra spraw wewnętrznych, na polecenie cara skierowany do Prezydium Ministrów („Komitet Ministrov”), omawiający problemy religijne, zwłaszcza Kościoła Katolickiego w guberniach: wileńskiej, kowieńskiej i grodzieńskiej; proponuje złagodzenie znanych zarządzeń rządowych, np. zabraniających wychodzenia procesji, wygłaszania przez księży kazań oraz postuluje zniesienie lub zmniejszenie karnych opłat obciążających ziemiaństwo polskie po powstaniu styczniowym. K. 11—30.

6. Brudnopis zarządzenia ministra spraw wewnętrznych z grudnia 1893 r. w sprawie przekazywania na rzecz Kościoła 1/4 mienia księży rzym.-kat. zmarłych bez testamentu i nie posiadających spadkobierców. K. 31—38.

7. Podanie ks. Stefana Rękawka z dnia 31.VIII.1899 r. do warszawskiego generał-gubernatora w związku z usunięciem go z parafii w Międzyrzeczu. K. 39—42.

8. Memoriał w sprawie języka przysięgi w sądzie, jak i na wierność monarcha przy obejmowaniu różnych stanowisk państwowych 3.I.1900; wycinki z prasy rosyjskiej na temat języka przysięgi, 1903. K. 43—53.

Zbiory ks. Br. Ussasa. 1977.

964

Pol. 1933—1977. 29,5×21 cm i mniej. K. 181. Nie opr.

Papiery dotyczące pracy ks. Bronisława Ussasa w Spółdzielni Mieszkaniowo-Budowlanej „Osiedle na Skarpie” w Warszawie. M.in. Statut Spółdzielni (k. 14), instrukcje dla administratora domu przy ul. Belgijskiej 3 z r. 1955 (k. 15—16), wykazy członków Spółdzielni, mieszkających w domu przy ul. Belgijskiej 3 (k. 19—22), zeszyt rozchodów i dochodów funduszu amortyzacyjnego za lata 1954—1968 (k. 24—116), protokoły zdawczo-odbiorcze kasy i ksiąg finansowych Spółdzielni oraz protokoły przekazania akt Spółdzielni przez ks. Br. Ussasa w związku z wycofaniem się z zarządu z powodu złego stanu zdrowia (k. 119—135); zrzeczenie się członkostwa i mieszkania w Spółdzielni na korzyść ks. prof. J. Chowańczaka (k. 136—145), korespondencja ks. Ussasa z członkami Spółdzielni, a zwłaszcza z doc. Marcelim Konczewskim, nowym prezesem Spółdzielni 1972—1977. K. 146—181.

Zbiory ks. Br. Ussasa. 1977.

965

Łac. Pocz. XX w. 41×25,3 cm. K. III, 43. Nie opr.

„Excerpta Chronicis manuscripticis Joannis Wielewicki Soc. Jesu diligentissime deprompta, quae Poloniae Reipublicae Romanaeque Sedis cum Moschorum Imperio diversa commercia ab anno 1603 usque ad an. 1613 luculenter exhibent”.

Wyciąg z Kroniki Wielewickiego, dokonany przez nieznanego pisarza. Por. „Dziennik spraw domu zakonnego OO. Jezuitów u św. Barbary w Krakowie...” ks. Jana Wielewickiego TJ, druk w: *Scriptores Rerum Polonicarum*, t. 10 i 14.

Zbiory ks. Br. Ussasa. 1977.

966

Rjęz. XVIII—XX w. 34×21 cm i mniej. K. 47. Nie opr.

Różne materiały ze zbiorów ks. Bronisława Ussasa.

1. „Conclusiones ex Universa Philosophia ad mentem D. Thomae Aquī, Ang. Ecc. Doct. sub auspiciis Admodum Reverendi Patris nostri Sebastiani a S. Stanislao per Lithuaniam praepositi provincialis, nec non Rndi Patris Nri ex provincial... Torquati Francisci Ant[onii]... RR PP Assistentium, Rectorum atque Vocalium pro Comitibus Provincialibus Congregatorum a Studio Philosophico Stutiniensi expositae. Anno Domini 1744”.

Rękopis prawdopodobnie kolegium pijarskiego w Szczuczynie, fragment zawierający tylko „Oratio ad Reverendum Capitulum Provinciale”, oddarty od całości „Conclusiones”. K. 1—11.

2. „Conclusio Pro Festo S[anctis]simae Trinitatis”. Rozmyślenia tajemnic Trójcy Przenajświętszej z XVIII w. K. 12—13.

3. „List Marii Konopnickiej do OO. Zmartwychwstańców po zwiedzeniu kościoła Joachimowego w Rzymie”. Rzym w kwietniu 1896 r. Wiersz. masz. K. 14—15.

4. „Osnovanija novoj pedagogii”. Stati Evgenija Zgarskago prof. vtoroj gimnazii v Lvove, 1889. K. 17—20.

5. Trzy pisma emerytowanego konsula włoskiego, doktora praw Luigi Anfosso do Rządu Tymczasowego w Rosji. Dwa pisma adresowane do Aleksandra Kiereńskiego, premiera Rządu Tymczasowego w 1917 r., trzeci do p. Tcheidze. K. 21—36.

6. „Archiwum Ks. Ks. Repninych”. Krótkie omówienie zawartości trzech pak, w których złożone były materiały dotyczące rodu Repninych, przekazane przez ks. Br. Ussasa do Biblioteki XX. Czartoryskich w Krakowie 27.IX.1922 r. K. 37—38.

7. Ks. Andrzej Krzesiński: „Walka z pozytywizmem na Wydziale Teologii Katolickiej Uniwersytetu w Warszawie. Warszawa 1928”. Oskarżenie ks. Kobyleckiego o propagowanie na Wydziale Teologicznym idei pozytywistycznych. Tekst powielany. K. 39—47.

Zbiory ks. Br. Ussasa. 1977.

967

Pol., ros. XIX—XX w. 9×11 cm. K. 1358+4851+2082. Kartki bibliograficzne. Kartoteka.

Bibliografia dotycząca historii Kościoła Katolickiego na dawnych ziemiach polskich oraz na terenach całego imperium rosyjskiego, losu unitów i Kościoła unickiego, stosunku prawosławia do katolicyzmu, stosunków polsko-rosyjskich itp. z okresu 1810—1939, zebrane przez ks. Bronisława Ussasa ze źródeł polskich i rosyjskich.

- I. 1. Polacy i Kościół Katolicki w Rosji. K. 1—955.
  2. Archidiecezja Warszawska. K. 956—1066.
  3. Katolicy w Petersburgu. K. 1067—1081.
  4. Polacy i katolicyzm na Syberii. K. 1082—1230.
  5. Matka Makryna Mieczysławska, bazylianka. K. 1231—1242.
  6. Obrządek ormiański w Polsce. K. 1243—1253.
  7. Ateizm. K. 1254—1299.
  8. Różne. K. 1300—1358.
- II. Kościół Katolicki i unicy pod zaborem rosyjskim. Stosunki polsko-rosyjskie.
- a) Druki zwarte i artykuły w jęz. pol. K. 1—525.
  - b) Druki zwarte i artykuły w jęz. ros. K. 526—1270.
  - c) Druki zwarte i artykuły w różnych językach. K. 1271—1950.
  - d) Artykuły z następujących czasopism:
    1. „Kraj” 1882—1907. K. 1951—3615.
    2. „Wiadomości Kościelne” 1930—1931. K. 3616—3635.
    3. „Gazeta Kościelna” 1924—1932. K. 3636—4042.
    4. „Przegląd Powszechny” 1922—1931. K. 4043—4188.
    5. „Przegląd Katolicki” 1922—1931. K. 4189—4692.
    6. „Kwartalnik Historyczny” 1887—1929. K. 4693—4839.
    7. „Przegląd Historyczny” 1909—1913. K. 4840—4851.

III. Bibliografia na temat katolicyzmu w Rosji, unii i unitów, stosunków polsko-rosyjskich itp. w języku rosyjskim:

- a) Druki zwarte. K. 1—1216.

b) Polskiej wopros. K. 1217—1237.

c) Artykuły z czasopism:

1. „Russkij Archiv” 1875—1890. K. 1238—1307.
2. „Russkaja Starina” 1885—1887, 1890, 1892, 1894, 1896—1897, 1899—1902, 1904—1906, 1908—1909, 1915—1916. K. 1308—1417.
3. „Kievskaja Starina” 1888—1889, 1892—1905. K. 1418—1519.
4. „Russkij Bibliofil” 1911—1915. K. 1520—1534.
5. „Vestnik Zapadnoj Rosii” 1865—1866, 1867—1868. K. 1535—1610.
6. „Zirkevič A. V.: Iz-za russkago jazyka. Biografija kanonika Senčikovskago v 2 častjach”. Vilna 1911. Wypisy. K. 1611—1663.
7. „Sbornik pravitelstvennych rasporjaženij po Učreditelnomu Komitetu v Carstve Polskom”. T. VII. Warszawa 1867—1871. K. 1664—1828.
8. „Tretie polnoe sobranie zakonov Rossijskoj Imperii” 1881—1911. K. 1829—1919.
9. Inwentarz akt dotyczących Unii Archiwum Sekretariatu Stanu Księstwa Warszawskiego (1807—1814), Królestwa Polskiego (1815—1866) oraz Własnej J.C.M. Kancelarii do spraw Królestwa Polskiego (1866—1876). K. 1920—1977.
10. Kartoteka biskupów i księży katolickich oraz unickich wynotowanych z „Russkago Biografičeskago Slovara...”. K. 1978—2082.

Zbiory ks. Br. Ussasa. 1977.

INDEKS OSÓB, MIEJSCOWOŚCI I RZECZY

Abdziewicz Antoni, prałat archidiec. mohyl. 768	Białynicze, miasto w gub. mohyl. 773
Agłona, m-ko w pow. dynaburskim	Bereza, pow. brzeski
Dominikanie 762, 766	Kartuzi 762
Aleksander I, car Rosji, król Polski 738	Bibliografia historii Kościoła Katolickiego na ziemiach imperium rosyjskiego 967
Aleksander II, car Rosji 746, 963	Biblioteka Jagiellońska 772
Aleksander III, car Rosji 767	Biblioteka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 914
Amfilotij O. 789	Bielsk Podlaski, miasto w woj. białostockim 762
Anfosso Luigi, emeryt. konsul włoski 966	Bijuciszki, maj. w pow. wileńskim 761
Antonowicz Józef ks., administrator diec. sejneńskiej 739	Blume Maria 773
Antonowicz Z. 787	Bobrujsk, miasto i twierdza w gub. mińskiej 741
Archiwum książąt Repninych 966	Bogronowski Józef Andrejewicz 778
Baranowski Antoni, bp sufr. żmudzki 761	Borejko-Chodźko Jan, zob. Chodźko Jan Borejko
Baranowski Z., ks. 787	Borodziuła Józef, ks. 776
Bazan Pius, O.P. 787	Borowski Ignacy Kasper, ks. TJ 796, 797
Benedykt XIV, papież 757	Borowski Kasper, bp łucko-żytomierski 739
Benonici, księża 738	Bortkiewicz Stefan, mariawita, duchowny 793
Bereśniewicz Aleksander Kazimierz, bp sufr. żmudzki 761	Borysowicz Antoni, ks. 776
Berezowica, pow. dziśnieński	Bożko Antoni, ks 751
Bazylianie 761	Brassewicz Maciej, kapelan kościoła maltańskiego w Petersburgu 778
Bernański K. 787	
Białobrzescki Antoni, prałat archidiec. warsz. 741	
Białogród, miasto 757	

- Brunicka Eugenia 913
 Brzeski Franciszek, ks. 739
 Brześć Litewski
   Bazylianie 762
   Brygidki 762
   Trynitarze 762
 Budkiewicz Konstanty, dziekan peter-
 sburski, proboszcz kościoła św. Ka-
 tarzyny w Petersburgu 782, 787, 789
 Bułhak Józefat, arcybp metropolita unie-
 ski 960
 Butkiewicz Bonawentura, rektor Rzym.-
 Kat. Akademii Duchownej w War-
 szawie 742
 Carskie Sioło
   kościół parafialny 778, 773
 Chaudoire O.M., baron 758
 Chełm, miasto 756
   diecezja obłż. grecko-katolickiego 756
 Chmielowski Benedykt, ks. 802
 Chmielewski Tomasz, bp, administrator
   archidiec. warsz. 738
 Chodźko Jan, Borejko 772
 Choromański Stanisław, arcybp warsz.
   738
 Chrzczonowicz Władysław Piotr, ks.
   archidiec. mohyl. 773
 Chwałczewski Jerzy, ks. 773
 Cieciszewski Kasper Kazimierz Kolum-
   na, arcybp metrop. mohyl. 778
 Cieplak Jan, arcybp, admin. archidiec.
   mohyl. 773, 781, 787, 960
 Cottman, bp tyraspolski 768
 Czajkowska Michalina 963
 Czczott Witold, ks. archidiec. mohyl.
   773, 774
 Czedryń, miasto w gub. permskiej 739
 Daniłow, pułkownik 761
 Dąbrowski Bronisław, bp 913
 Dedinie, wieś w pow. dzisieńskim 761
 Dekert Jan, ks. z archid. warsz. 738
 Deruga Aleksy 913
 Deubner Jan, ks. 789
 Dmochowski Kazimierz, arcybp, metrop.
   mohyl. 778
 Dobrołowski W. 756
 Dołhorukow Mikołaj, gen. gub. wileń-
   ski 909
 Dominikanie 766
 Dorpat, miasto
   kościół parafialny (dekanat peter-
   sburski) 778
 Dowgiałło, prałat 768
 Dullo, aptekarz 786
 Dunajewski Albin, ks. 741
 Durnowa Maria z d. Koczubej 800
 Dziędzicki Bogdan 756
 Dzięcielski Józef Marcei, bp lubelski
   738
 Dzień P., ks. 787
 Falkowski Czesław, ks. 787, 879, 913
 Feliński Zygmunt Szczęsny, arcybp
   warsz. 755
 Fijałkowski Antoni, arcybp warsz. 738,
   739, 748
 Fijałkowski Antoni, arcybp metrop.
   mohyl. 773
 Filaret, prawosławny arcybp czernichow-
   ski 757
 Fiodorow Leonid, egz. kat. obrz. wschod.
   w Rosji 789
 Fournier Aleksander 773
 Franciszkanki, SS. 913
 Fraternitas — organizacja w seminarium
   duchownym chełmskim obrz. greco-
   katol. 756
 Frelka Paweł, ks. 751
 Fulman Marian Leon, ks. 751
 Gaciński, proboszcz w Irkucku 774
 Gaganiec Józef, bp obrz. grecko-katol.
   756
 Galicja 757
 Gall Stanisław, kan., regens warsz. semin.
    Duch. 753
 Gawriłow, diakon 789
 Gawroński Ludwik, kan. kapit. kiel.
   753
 Girs Nikołaj Karłowič, min. spraw zagr.
   Rosji 768
 Goldmann Józef Joachim, bp sufr. ku-
   jawsko-kaliski 738, 739
 Gołębiowski Józef, ks. 740
 Goniądz, wieś i parafia w gub. gro-
   dzińskiej 762
 Gotkowski Edmund, ks. 738
 Goremykin I., minister spraw wewn.
   Rosji 763, 768
 Gradowski A. 756
 Granne, wieś w pow. Biełsk Podl. 762
 Grodno, miasto 761, 762, 765
   Archiwum Państwowe 761, 762, 765
   Bernardyni 762
   Bernardynki 760
   Bonifratrzy 760
   Dominikanie 761, 762
   Karmelici 762
 Gruszecki Ludwik, kan. koleg. łowickiej
   738
 Gruździe, majątek w pow. szawelskim
   761
 Gumułka Jadwiga 914
 Gutkowski Jan Marcei, bp podlaski 738
 Herezje 801
 Hlond August, kard. prymas Polski 788
 Homecki Adam 914
 Hołowczyc Stefan, arcybp warsz. 738
 Hołowiński Ignacy, arcybp metrop.
   mohyl. 739
 Horodiewicz A., ks. 787
 Horodyszcze
   Benedyktyni 760, 761
 Hryniewiecki Karol, bp wileński 768

- Ichimowicz Grzegorz, unicki bp przemyski 756
 Irkuck, miasto 774
 Jabłonowski Teofil, ks. 739
 Jackowski, ks. 751
 Jaczewski Franciszek, bp lubelski 751, 768
 Jakowski Włodzimierz, ks. 751
 Jałbrzykowski Romuald, ks. 751
 Jamburg
 kościół parafialny (dekanat petersburski) 778
 Jatowt, dominikanin, prowincjał litewski 766
 Jelska Ludwika 910
 Jełowiecki Adolf, prałat archidiec. warsz. 753
 Jordan Aleksander, pijar 778
 Józefat Kuncewicz, bł. 756
 Józefowicz Pantaleon, dominikanin, dziekan petersburski 778
 Jurgiewicz Jan, ks. 761
 Juszcak Stefan, ks. TJ 757
 Kakowski Aleksander, kard. arcybp warsz. 753
 Kalinowska Józefa 773
 Kaliński Jan, bp chełmski obrz. grecko-katol. 756
 Kalisz, miasto 799
 Karaś Antoni, bp sejneński 751
 Katarzyna II, cesarzowa Rosji 780
 Kierenski Aleksandr Fedorowicz 966
 Kimbarówka
 Cystersi 760
 Kiszka Leon, arcybp metrop. kijowski obrz. grecko-katol. 757
 Kiślański Paweł 911
 Klasztory
 kasata 746, 748, 749, 760, 761, 762
 Klesimie, majątek 761
 Klimontów, m-ko w pow. sandom. Dominikanie 748
 Kluczewski Erazm, ks. 960
 Kluczyński Wincenty, arcybp metrop. mohyl. 761, 774
 Kobylecki Stanisław, ks. 966
 Koczubiej Helena, księżna 800
 Koglarski Władysław, prałat 751
 Kolegium Rzymsko-Katolickie w Rosji 742
 Komisja Likwidacyjna do spraw Królestwa Polskiego 790, 960
 Koncegowicz Antoni, dziekan 761, 762
 Konczewski Marceł 964
 Konopnicka Maria 966
 Korf Modest, dyrektor Ces. Biblioteki Publ. w Petersburgu 957
 Kossowski Henryk Piotr, bp sufr. płocki 768
 Koszkin, urzędnik Min. Spraw Wewn. Rosji 739
 Kościół i Instytut Polski św. Stanisława w Rzymie 959
 Kościuszek Tadeusz 756
 Kotowski Antoni, bp sufr. łowicki 738
 Kotowski, prałat archidiec. warsz. 738
 Kotwicz Romuald, dominikanin 778
 Kowerscy 761
 Kozłowski, radca stanu w Król. Pol. 738
 Kraków
 Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu 957
 Krasiewo, maj. w pow. pińskim 760
 Krasnojarsk, miasto na Syberii 774
 Krasnystaw, miasto w Lubelskiem 756
 Kraszewski Zbigniew, bp 913
 Kronsztat
 kościół parafialny (dekanat petersburski) 778
 Krynki, wieś w gub. grodz. 762
 Krzesiński Andrzej, ks. 966
 Krzyżanowska Anna, bernardynka 749
 Kuczyński, ks. 773
 Kukiel Marian, gen. 914
 Kuliński Tomasz, kan. koleg. kiel. 739
 Kuziemski Michał, bp chełmski obrz. grecko-katol. 756
 Kwiatkowski Antoni, ks. 787
 Lasocki, kan. z diec. płockiej 751
 Lauri Laurentius, arcybp, nuncjusz w Warszawie 787
 Lechert Michał, oficjał kaliski 738
 Lekszycka Praskowia, bazylianka 909
 Lelewel Joachim 738
 Leski Jan, ks. 739
 Leszczyński Stanisław, król Polski 957
 Lichariewa Zofia 789
 Lida, miasto 761
 Lidike Adam, ks. 744
 Likowski Edward, ks. 755
 Lipnicki Konstanty 787
 Liszkowo, diec. sejneńska
 Dom Demerytów 743
 Lublin, miasto 757, 768, 796, 797, 808
 Łętowski Ludwik Stanisław, bp, 738, 739
 Łobojko Mikołaj, profesor 758
 Łopatinskij T., sędzia śledczy 787
 Łosiński Augustyn, bp kielecki 751
 Łowecki Kasper, ks. 778
 Lubiński Konstanty Ireneusz, bp augustowski 739
 Lubiński Tadeusz, bp sufr. kujawsko-kaliski 738
 Łukasz Roman, bazylianin 913
 Łukaszewicz Dominik dominikanin 778
 Lunin Michał, dekabrysta 960
 Majerczak Maciej, bp kielecki 739
 Makarewicz, ks. 761
 Malecki Antoni, bp, admin. archidiec. mohyl. 773

- Maliszewski Fabian, dominikan 760
 Małyszewicz Jan, dziekan grodzieński 762
 Małyszewicz Józef, ks. 761
 Manugiewicz Mikołaj, bp augustowski 738
 Mariawici 793
 Markiewicz Piotr, paulin 751
 Marmaggi Franciszek, arcybp, nuncjusz w Polsce 788
 Maskle Jan, ks. 773
 Miadzioły, m-ko w pow. mińskim 909
 Michałowski Feliks, ks. 739
 Mieczysławska Makryna, bazylianka 909, 967
 Mikołaj I, car Rosji, król Polski 738, 739, 756, 759
 Mikołaj III, car Rosji 763
 Milejkowo, wieś w pow. oszmiańskim 760
 Ministerstwo Spraw Wewnętrznych cesarstwa rosyjskiego 757, 760, 766, 763, 767, 769, 770, 792
 Minusiński kraj, Syberia 743
 Mińsk Litewski, miasto 802, 909, 910
 Bazylianki 909
 Benedyktynki 749, 760
 Bernardyni 760
 Bernardynki 749
 Bonifratrzy 760
 Dominikanie 910
 Moczuko Dionizy 787
 Mohylew, miasto 756
 Montini Giovanni Battista, kard. (Paweł VI papież) 911
 Morawski Tadeusz, charge d'affaires RP w Moskwie 787
 Moskwa, stolica Rosji 758, 787, 791, 865
 Biblioteka Towarzystwa Historii i Starożytności Rosyjskich 758
 Muzeum Historyczne 758
 Muchanov Sergej, ober-policmajster warszawski 739
 Murav'ev Michail Nikolaewiç, gen.-gubernator Litwy 760
 Mysłowski Roch, dominikanin 766
 Naruszewicz, kan. kapit. warsz. 739
 Narwajski Hipolit, dominikanin 778
 Narwajski Jerzy 761
 Nieświcz
 Benedyktynki 760
 Bernardyni 760
 Nikitenko Aleksandr Vasilewiç, prof. Rzym.-Kat. Akademii Duchownej w Petersburgu 792
 Nojszewski Antoni, rektor semin. duch. w Lublinie 751
 Nowak, ks. TJ 801
 Nowicka Anatolia 913
 Nowicki Donat, ks. obrz. grecko-katol. 913
 Nowicki Teofil, protojerej, dziekan cerkwi prawosławnej 740
 Nowodworski Michał, kan. warsz. 739, 768
 Nowogród
 kościół parafialny (dekanat petersburski) 778
 Nowogródek, miasto 762, 878
 Bazylianie 762
 Jezuci 762
 Nowowiejski Antoni Julian, bp płocki 751
 Ogiński Ireneusz 773
 Około-Kulak Antoni, ks. archidiec. mohyl. 773
 Olechnowicz, ks. 761
 Olszewicz Wincenty, paulin 751
 Olszewski Antoni, poseł nadzwyczajny RP w ZSRR 913
 Onichimowski Bogusław, dominikanin, proboszcz parafii carskosielskiej 773, 778
 Orenburg, miasto 760
 Orsza
 kościół Jezuitów 760
 Ostrowski Ignacy, ks. 739
 Ozierany (Jeziorany), miejsc. w gub. mohyl. 738
 Pajdowski, ks. 751
 Palmieri Aurelius, augustianin 787
 Pankratev, gen.-gub. 740
 Paskiewicz Iwan Fiedorowicz, namiestnik w Królestwie Polskim 738, 740
 Pawłowo, wieś 761
 Pawłowski Antoni, bp włocławski 913
 Pawłowski Franciszek, bp płocki 738
 Pawłowski Ignacy Korwin, arcybp metrop. mohyl. 773
 Perovskij Lev Alekseeviç, hr., min. spraw wewn. Rosji 759
 Petersburg 738, 756, 758, 773, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 789, 790, 791, 792, 807
 Akademia Rzymsko-Katolicka 742, 790, 792
 Biblioteka Ros. Akademii Nauk 758
 dekanat petersburski 777, 778
 kościół maltański 778
 kościół św. Katarzyny 780, 781, 782, 783, 784, 785, 787, 957, 958
 bractwa religijne 784
 szkoły-782
 Towarzystwo Dobroczynności 783
 kościół św. Stanisława 778
 Muzeum Cesarskiego Towarzystwa Archeologicznego 758
 Petrani Aleksy, ks. 738, 739, 740, 742, 756, 913
 Pińsk, miasto na Polesiu 760
 Pistek Franciszek, arcybp lwowski 738
 Płazowo, parafia w dekan. żółkiewskim 756

- Płotnikow, komendant 5 sotni pułku kozaków w Tuncze 774
 Pocię Jan, kan. obrz. grecko-katol. 756
 Pocię Michał, ks. obrz. grecko-katol. 756
 Połock
   Bazylianie 757
 Polska Komisja Reewakuacyjna i Specjalna w Leningradzie 911
 Popiel Wincenty Teofil, arcybp warsz. 751
 Popow, urzędnik państwowej komisji do spraw Unii 756
 Popow Dymitr, prof. lit. greck. i łac. w Akademii Duch. 792
 Powało-Szwejkowski, major żandarmerii 738
 Prazmowski Adam, bp płocki 738
 Propolanis, kan. z diec. sejn. 751
 Przasnysz
   Bernardynki 749
 Przyjałkowski Romuald, pijar 778
 Psków
   kościół parafialny 778
 Punkiewicz, proboszcz w Carskim Siole 778
 Raczyński Aleksander, urzędnik 761
 Radziszewski, admin. diec. podlaskiej 738
 Radziwiłłowa Magdalena, księżna 910
 Rakiszki, m-ko na pograniczu Kurlandii 760
 Rejder Karol, mieszczanin 760
 Rewel
   kościół parafialny 774, 778
 Rękawek Stefan, ks. 863
 Ropp Edward, arcybp metrop. mohyl. 775, 781, 787, 915
 Rosienie, miasto w gub. kowieńskiej 760
 Rostworowski Jan, ks. TJ, redaktor Przegl. Powsz. 913
 Rozek M. 957
 Ruszkiewicz, bp 751
 Rutkowski Franciszek, ks. 773, 788, 960
 Ruyck Cyryl de, bazylianin 914
 Ruzan Antoni, ks. 776
 Ryga
   kościół parafialny (dekanat petersburski) 778
 Ryszkiewicz Kazimierz 739
 Ryx Marian Józef, bp sandomierski 751
 Rzewski, ks. obrz. grecko-katol. 756
 Rzewuski Paweł, bp, admin. archidiec. warsz. 739
 Salvati Aleksander, agent do spraw wyznań obcych przy posel. ros. w Rzymie 959
 Saratów, miasto 768
 Scipio Del-Kamp Józef, kan. siedl. 753
 Senczykowski, ks. 761, 967
 Serwatowicz, ks. 751
 Siemaszko Józef, arcybp litewski i wileński obrz. grecko-katol. 757 Siennica Reformacji 738
 Siennicki Seweryn 740
 Sierżeniewicz Stanisław Bohusz, arcybp metrop. mohyl. 773, 742, 795
 Sievers, dyr. depart. spraw wyznań obcych 761
 Sikorski Tadeusz, dominikanin 766
 Skórkowski Karol, bp krakowski 738
 Skruteń Józefat, ks. obrz. grecko-katol. 913
 Skrzypkowski Wincenty, dominikanin, proboszcz kościoła rzym.-kat. w Jamburgu 778
 Slipij Józef, ks. obrz. grecko-katol. 913
 Słonim, miasto 762
   Dominikanie 760
 Sokołowski Czesław, regens konsyst. warsz. 753
 Sowińska Katarzyna, wdowa po generale 963
 Staniewski Maksymilian, dominikanin, dziekan petersburski, proboszcz kościoła św. Katarzyny 773
 Stanisław August Poniatowski, król Polski 957, 958
 Stolpce
   Dominikanie 760, 761
 Storożenko, tajny radca 738
 Storożenko, pułkownik ros. 740
 Strazyński Paweł, bp augustowski 738
 Strawienniki k. Trok, wieś 760
 Stroganov Aleksandr Grigorewicz, wojenny gen. gub. warsz. 738
 Stroganov Sergej, hr., min. spraw wewn. Rosji 738, 740
 Stworzyński Jan, ks. obrz. grecko-katol. 757
 Suchodolski W. 738
 Syberia 774
 Syczka Leonard, dominikanin 766
 Szadowa, m. w pow. szawelskim 760
 Szarytki, SS. 749, 805
 Szejpiszki, maj. ziemski w gub. augustowskiej 748
 Szelażek Adolf, kan. płocki 751, 787, 913
 Szepczycki Andrzej Roman, arcybp metrop. lwowski obrz. grecko-katol. 789, 913
 Szliselburg, miasto pow. w gub. petersburskiej
   kościół parafialny (dekanat petersburski) 778
 Szostkiewicz Zbigniew, ks. 755, 913
 Szumborski Filip Felicjan, bp chełmski obrz. grecko-katol. 756
 Szymański Beniamin, bp podlaski 739
 Szymański Paweł, ks. obrz. grecko-katol. 756
 Szyndler, kan. kapit. krak. 738
 Szynglarski Ignacy, kapelan korp. Dwerneckiego 738

- Sledzianowo, wieś w pow. Bielsk Podlaski 762
- Teraskiewicz Jan, bp chełmski obrz. grecko-katol. 756
- Tolstoj Dimitr A., hr. 759
- Tomaszewski, bp kujawsko-kaliski 738
- Trage Mikołaj, publicysta 960
- Traktat Ryski 960
- Trębski Michał, reformat 738
- Troki
Bernardyni 761
- Tunka, wieś na Syberii k. jez. Bajkał 774
- Ulidowicz, ks. 739
- Uńci 756, 757, 760, 815, 819, 960, 963
- Uniwersytet Warszawski 738
- Urban Jan, ks. TJ 913
- Urban Jozefat, ks. obrz. grecko-katol. 756
- Urban Leontij, ks. obrz. grecko-katol. 756
- Ussas Bronisław, ks. archidiec. mohyl., prałat 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 807, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 757, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967
- Ussas Mateusz, dr med. 914
- Varis Marek de, ks. 771
- Vasilčikov Aleksandr Aleksandrovič 800
- Warka, m-ko w pow. grójeckim
Franciszkanie 748
- Warna, wieś w pow. telszeńskim 761
- Warta, m. w pow. sieradzkim
Bernardyni 749
- Warszawa 781, 878
Archiwum Akt Dawnych 914
Biblioteka Narodowa 914
Centralną Biblioteka Wojskowa 914
Karmelici Bosi 748
Spółdzielnia Mieszkaniowa „Osiedle na Skarpie” 964
- Weinberg Izrael 740
- Wiatka, miasto w Rosji 756
- Wielewicki Jan, ks. TJ 965
- Wierzchy, parafia w pow. sieradzkim 751
- Wilczyński, ks. 751
- Wilejszys Barbara 913
- Wilno, miasto 758, 760, 761, 764, 766, 768, 792, 874
Archiwum Państwowe 758, 764
Bernardyni 760
Biblioteka Uniwersytetu Wileńskiego 914
Karmelitanki Bose 760
- Wilkowiszki, miasto w gub. suwalskiej 760
- Winnica, miasto w gub. podolskiej
Kapucyni 748
- Włocławek, miasto 738
- Wojakowski Mateusz Maurycy, bp lubelski 738
- Wojtkowski Józef, ks. 739
- Wołczyn, m-ko w pow. brzeskim
Bernardyni 761, 958
- Wołkowski Piotr 913
- Wołoncewski Maciej Kazimierz, bp zmużski 760
- Woroniecki Jacek, dominikanin 913
- Woszczatyn, wieś w pow. włodzimierskim 757
- Wójcicki Józef, ks. obrz. grecko-katol. 756
- Wyborg, miasto w Finlandii
kościół parafialny (dekanat petersburski) 778
- Wyszyński Stefan, kard. prymas Polski 913
- Zaleska Z. 787
- Załuściński Bronisław, ks. 760, 761
- Zamość, miasto 914
- Zarskiej Ewgenij, prof. gimn. we Lwowie 966
- Zdzitowiecki Julian, ks. 739
- Zdzitowiecki Stanisław Kazimierz, bp włocławski 751
- Zerr Antoni, bp sufr. tyraspolski 768
- Zieliński Piotr, ks. 787
- Zielonko, dominikanin 760
- Znamerowski Stanisław, ks. 802
- Zyliński Wacław, bp wileński 739, 761
- Żyrowice, m-ko w Rosji 757
- Żyskar Fryderyk, ks. 774.